

เสียดรรณ

ธรรมะที่ต้องศึกษา

ฉบับสุดท้าย มกราคม ๒๕๔๙ www.skyd.org

สมานฉันท์...ร่วมกันดับไฟได้

พ่่านมาเพื่อจากไป...

หลังจากห่างหายไป ๖ เดือนเศษ “เสขิยธรรม” ก็กลับมาพบท่าน
อีกครั้ง ในรูปลักษณะใหม่ ที่อาจไม่คุ้นตาสักเท่าไรนัก

เป็นรูปลักษณะอันเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงมากมายหลายประการ
ทั้งที่พึงใจและไม่พึงใจ ทั้งที่ประสงค์และไม่พึงประสงค์
แต่จำต้องยอมรับ อย่างไม่อาจปฏิเสธ

แม้จะไม่ยอมจำนนก็ตาม...

ไม่กี่เดือนที่ผ่านมา ดูช่างยืดเยื้อและยาวนานยิ่งนัก
เป็นความเนิ่นช้าและเนิ่นช้า “บางสิ่งบางอย่าง” ช้าแล้วช้าเล่า ช้าแล้วช้าอีก...

บางคนอาจเรียกเรื่องราวบนถนนกาลเวลา ว่า “ประสบการณ์”
โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านที่พลัดพราก และการ “จาก-ลา”
แต่..ที่นี่ พวกเรา(ซึ่งเชื่อว่าจะเข้มแข็งอะไรสักอย่าง)ยังต้องเรียกมันว่า “ความสูญเสีย” อยู่เสมอ...

หลายเดือนมานี้เราสูญเสียหลายสิ่งหลายอย่างมากมายเหลือเกิน
นับตั้งแต่ความทรงจำดีๆ มิตรภาพ และ/หรือ กระทั่ง “ชีวิต” ของเพื่อนร่วมงาน เพื่อนร่วมอุดมการณ์
ที่มีอยู่ไม่มากมายอะไรสัก

รู้สึกอยู่ลึกๆ ว่ายังไม่ถึงเวลา ยังไม่ใช่เวลา “อันควร”
แม้จะทำใจได้ระดับหนึ่ง แต่ด้วยความเป็นปุถุชน และความเป็นมนุษย์ ความเจ็บปวดและบาดแผล
ที่เกิดขึ้น ก็บ่อนเซาะกำลังใจให้หดหายไปไม่น้อย

“เสขิยธรรม” หายหน้าหายตาไป ๖ เดือนเศษ (โดยมีหนังสือ “ส่องสว่างทางไท” ชดเชยให้
เพื่อนสมาชิก “ทดแทน” มูลค่าสมาชิกและความระลึกถึงกัน ระหว่าง กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๔๘)

ก่อนที่พวกเรา - คนกลุ่มเล็กๆ จะรวบรวมกำลังเท่าที่มีอยู่ ปลูกบั้นวารสาร **“เพื่อการประยุกต์ธรรมกับชีวิตและสังคม”** ฉบับนี้ ขึ้นมาอีกครั้ง... เป็น **“เสขิยธรรม”** ฉบับนี้ ซึ่งถือว่าเป็น **“ฉบับสังลา”** ก็ว่าได้...

กล่าวคือ **“พวกเรา”** - คนเล็กคนน้อย ทั้งนักบวชและผู้ครองเรือน **“กลุ่มนี้”** จะยุติบทบาททั้งการบริหาร **“กลุ่มเสขิยธรรม”** และการจัดทำ **“วารสารเสขิยธรรม”** นับตั้งแต่วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๘ เป็นต้นไป...

ทั้งนี้ด้วยเหตุผล ๒ ประการด้วยกัน

๑. เพื่อเปิดโอกาสให้คณะทำงานใหม่ โดยดำริของ อ.สุลักษณ์ ศิวรักษ์ สามารถดำเนินงานต่างๆ ต่อไปได้โดยสะดวก

๒. เพื่อคณะทำงานกลุ่มนี้จะสามารถดำเนินงานด้านการสืบสานปณิธาน ท่านพุทธทาสภิกขุ ในโอกาส **“๑๐๐ ปี ชาตกาล”** ท่านอาจารย์ ได้อย่างเต็มที่ ในนาม **“เครือข่ายศาสนิกชนแห่งประเทศไทย”** และ **“กลุ่มพุทธทาสศึกษา”** ภายใต้อิทธิพลเมตตาธรรมรักษ์

ดังนั้น หากสมาชิกท่านใดประสงค์จะรักษาสมาชิกภาพ วารสารราย ๓ เดือน เอาไว้ มูลนิธิเมตตาธรรมรักษ์ จะจัดส่ง วารสาร **“ศาสนิก: เพื่อศาสนิกชน”** ราย ๓ เดือน แก่ท่าน จนกว่าจะครบอายุสมาชิก หรือ อีกทางหนึ่ง ท่านสามารถขอรับ หนังสือเล่ม ตามมูลค่าการเป็นสมาชิกที่เหลืออยู่ก็ได้ โดยทั้ง ๒ วิธี จะต้องแจ้งความประสงค์แก่ **“ผู้ประสานงานมูลนิธิเมตตาธรรมรักษ์”** อย่างช้าไม่เกินวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

ในฐานะมิตรสหายผ่านตัวอักษร คนทำงานกลุ่มเล็กๆ นี้ขอขอบคุณใน ไมตรีจิต-มิตรภาพ ของผู้อ่าน และสมาชิก..ทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุนและโอบอุ้มพวกเราด้วยดีเสมอมา

เส้นทางของชีวิตและการทำงานยังทอดโค้ง และคดเคี้ยว อยู่เบื้องหน้า...

วันเวลาย่อมกลืนกินสรรพสิ่งเสมอ ภายใต้อิทธิพล **“ไตรลักษณ์”** อันไม่มีสิ่งใดปฏิเสธได้

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า **“เรา”** จะพบกันอีก **ไม่ว่าใน “ชื่อ” หรือ “สถานะ” ใดๆ ก็ตาม...** 🙏

เป็นจดหมายข่าวมีวัตถุประสงค์
เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ และประสบการณ์
การประยุกต์หลักธรรมมาใช้กับชีวิตและสังคมสมัยใหม่
ทั้งในหมู่ของบรรพชิตและฆราวาส

ผู้จัดทำ

กลุ่มเสขิยธรรม

บรรณาธิการ

พระกิตติศักดิ์ กิตติโสภโณ

กองบรรณาธิการ

พระมหาเชตชัย กุวิโรโส

พระมหาประณัติ มหาภินิฏขมโน

นางสาวอาภาวดี งามช้า

นายฉันทิษฐ์ ช่วยชู

นายวฑุฒญ พรอัมรา

ฝ่ายสมาชิก

นางสาวชนิษฐา งามช้า

กลุ่มเสขิยธรรม

เกิดขึ้นจากการรวมตัวของพระภิกษุสามเณรและ
ฆราวาส ผู้ห่วงใยในพระพุทธศาสนาและสภาพของ
สังคมไทย มีความประสงค์จะประยุกต์ใช้ศาสนธรรม
เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมอย่างสมสมัย นอก
เหนือจากการประสานงานและเกื้อหนุนกำลังใจซึ่งกัน
และกัน ในการทำงานเพื่อสังคมในด้านต่าง ๆ แล้ว
ลักษณะเฉพาะอีกประการหนึ่งของกลุ่มฯ ก็คือ การ
เพียรพยายามประยุกต์ธรรมะเป็นข้อวัตรปฏิบัติเพื่อ
ขัดเกลาตนเอง โดยมุ่งประโยชน์สุขของสังคมและเพื่อ
สมดุลของระบบนิเวศน์ อาทิ การลดและพยายามงด
เว้นจากอบายมุขสมัยใหม่ เช่น บุหรี่ เครื่องดื่มชูกำลัง
น้ำอัดลม ภาชนะพลาสติกและโฟม เป็นต้น

พิมพ์และจัดจำหน่ายทั่วประเทศโดย

📄 สำนักพิมพ์สุภาพใจ

โทร. ๐-๒๕๑๕-๒๖๒๑, ๐-๒๕๑๕-๖๕๐๗

โทรสาร ๐-๒๕๑๖-๗๗๔๔

สารบัญ

บรรณาธิการบันทึก

ผ่านมาเพื่อจากไป

๑

ฉบับกระแส

ดับ "ไฟใต้" ด้วยความเป็น "ศาสนิกชน"

๖

หรือเราควรจะต้องคำถามเกี่ยวกับปัญหาภาคใต้กันใหม่?

๑๑

ปฏิกริยา

แถลงการณ์คณะสงฆ์ ๓ จว. ใต้

๑๗

ลำดับความรุนแรงต่อพระสงฆ์

Muslim on Catwalk

๒๑

บทความหลัก

แนวคิดสมานฉันท์

๒๘

บทความพิเศษ

สร้างสันติภาพใหม่ในสังคมการเมือง กรณีความรุนแรงทาง

ใต้ในบริบทโลก

๔๒

มองข้ามความเป็นมลายู-ไทยกันเถิด

๕๔

ศาสนธรรมกับชีวิตและสังคม

ดับไฟใต้ด้วยสันติวิธี

๕๗

เรื่องเล่าสันติวิธีกับความมั่งคั่งของอิสลาม

๖๗

คิดคนละมุม

สมานฉันท์

๗๒

ถึงปียมิตร

๗๘

พญัจอยู่...มันจากไป

๘๐

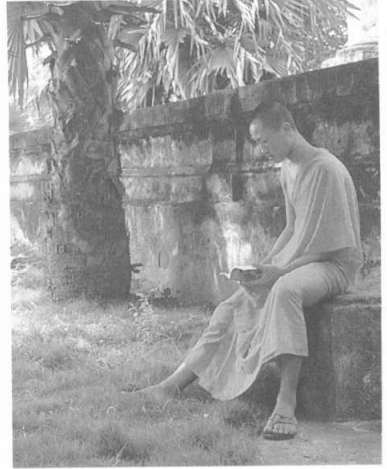

เรื่องเด่นในฉบับ

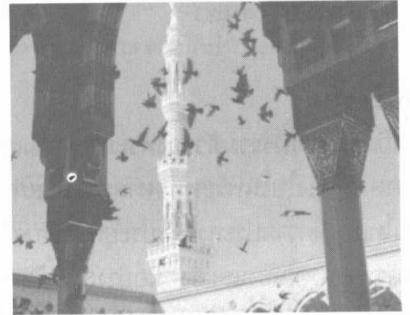
๖

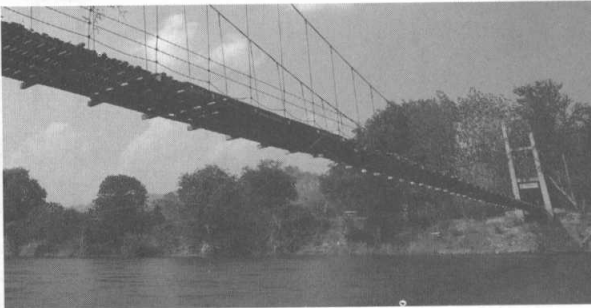
๑๗

๕๗

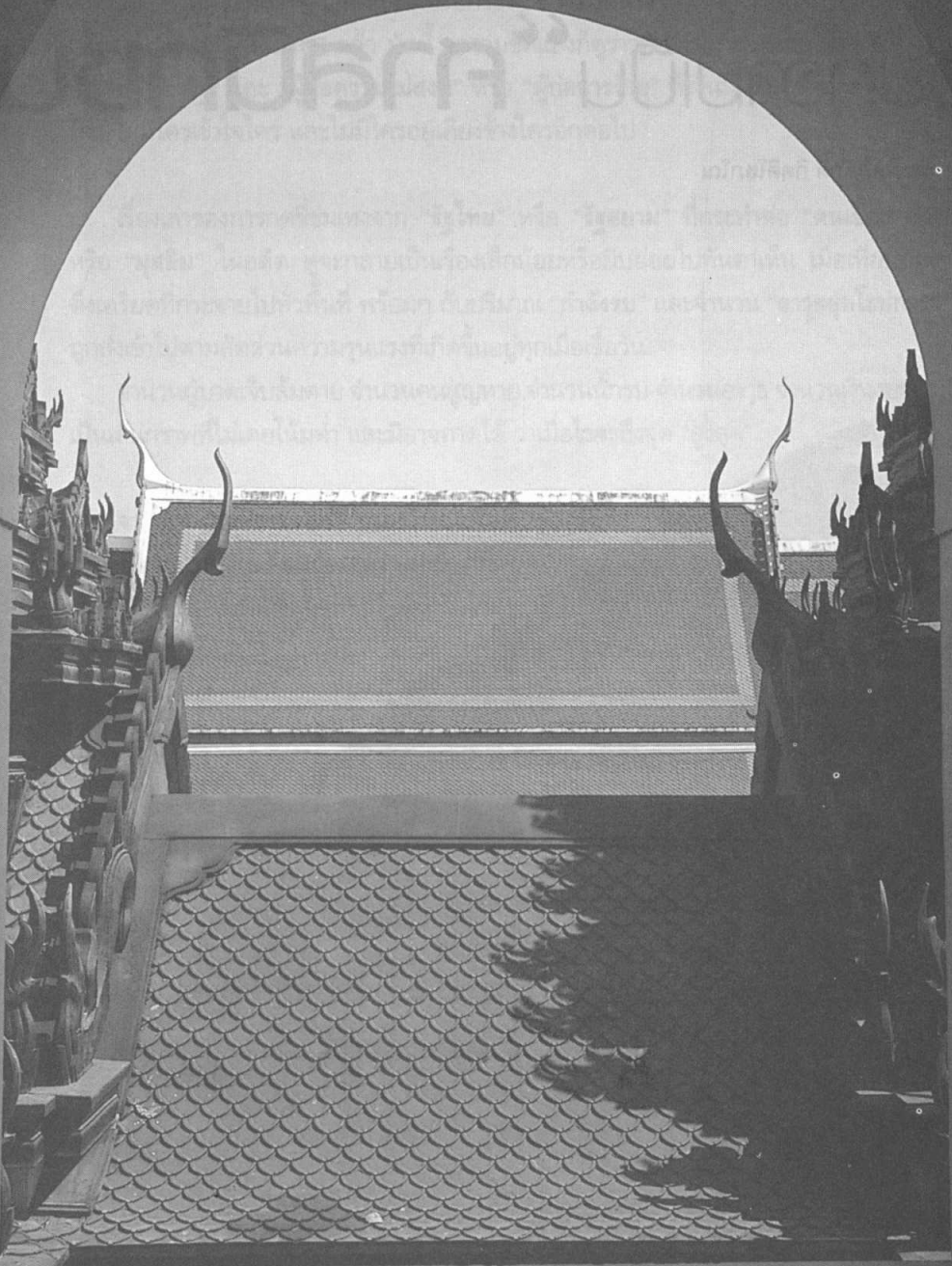

๖๘

๘๓

ศาลนิกชน ?

จับกระแส

ดับ “ไฟใต้” ด้วยความเป็น “ศาสนิกชน”

► เรื่อง : พระกิตติศักดิ์ กิตติโสภโณ

ในที่สุดสถานการณ์ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ก็เคลื่อนตัวเข้าสู่ “จุดเปลี่ยนผ่าน” ที่สำคัญอีกจุดหนึ่ง กล่าวคือ นอกจากจะยกระดับความรุนแรงของเหตุการณ์ให้ “สูงขึ้น” ทั้งทาง “ปริมาณ” และ “คุณภาพ” แล้ว บัดนี้ ความขัดแย้งก็ดูราวกับจะขยายวงออกไปทุกทิศทาง จากแต่เดิมที่มี “รัฐ” และ “ผู้ก่อความไม่สงบ” หรือ “ผู้ก่อการร้าย” ถึงวันนี้กลับคล้ายจะไม่มีใครไว้ใจใคร ไม่มีใครเข้าใจใคร และไม่มีใครอยู่เคียงข้างใครอีกต่อไป

เรื่องเล่าของการกดขี่ข่มเหงจาก “รัฐไทย” หรือ “รัฐสยาม” ที่กระทำต่อ “คนเชื้อสายมลายู” หรือ “มุสลิม” ในอดีต ดูจะกลายเป็นเรื่องเล็กน้อยหรือยิบย่อยไปทันตาเห็น เมื่อเทียบกับความตึงเครียดที่กระจายไปทั่วพื้นที่ พร้อมๆ กับปริมาณ “กำลังรบ” และจำนวน “อาวุธยุทธโปกรณ์” ซึ่งถูกส่งเข้าไปตามสัดส่วนความรุนแรงที่เกิดขึ้นอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน

จำนวนผู้บาดเจ็บล้มตาย จำนวนคนสูญหาย จำนวนนักรบ จำนวนอาวุธ จำนวนเงินงบประมาณ เป็นเส้นกราฟที่ไม่เคยโน้มต่ำ และมีโอกาสได้ ว่าเมื่อไรจะถึงจุด “สูงสุด”

จากข่าว “โจรกระโจน” บนหน้าหนังสือพิมพ์ “หัวสี” กลับกลายเป็นข่าว “การละเมิดสิทธิมนุษยชน”, “ความขัดแย้งระหว่างศาสนา” และ “ความตึงเครียดระหว่างประเทศ” บนพื้นที่สำคัญของหนังสือพิมพ์, โทรทัศน์ และเว็บไซต์ข่าวสาร “ระดับโลก” ไปในเวลาอันสั้น

วันเวลาดูจะผ่านไป และผ่านไป...

ในขณะที่ “ความหวัง” ว่า “วันหนึ่งอะไรต่อมิอะไรจะดีขึ้นบ้าง” ก็ดูจะลางเลือนยิ่งขึ้นทุกที นอกจาก “คนของรัฐ” และ “นักฝัน” ซึ่งจำต้อง “เชื่อ” และ “พูด” ตาม “หน้าที่” แล้ว แม้แต่ “นักอุดมคติสันติวิธี” ก็ยังยากที่จะยืนยันถึงวันที่ “ไฟใต้” จะมอดดับลง...

เมื่อเจ้าคณะจังหวัดปัตตานีออกมาให้สัมภาษณ์เสริมความในแถลงการณ์คณะสงฆ์ปัตตานี (ซึ่งต่อมาขยายผลออกไปเป็นแถลงการณ์คณะสงฆ์ ๓ จังหวัดภาคใต้) เกี่ยวกับการแก้ปัญหาความรุนแรง, กระบวนการสันติวิธี และการสร้างความสมานฉันท์ ใน ๓ จังหวัด ก็คล้ายกับว่าเป็นฟางสำคัญอีกเส้นหนึ่ง ที่ถมทับลงบนหลังลา ซึ่งเหนื่อยล้าและเพียบแปล้ไปด้วยสัมภาระนานับการมานิ่นนาน จนต้องล้มคว่ำคะมำหงาย ถ่ายทอดความจริงบางด้านออกมา ให้ “แตกตื่น” เสียคราวหนึ่ง

มิหนำซ้ำ “ความแตกตื่น” นั้น ก็ดูจะไม่ธรรมดา เพราะเหมือนกับว่าจะทับซ้อนไปด้วยกันระหว่าง “ฝ่ายนิยมความรุนแรง” ที่ร้องแรกแหกกระเชอขึ้นมาทันทีทันใด ว่า “เห็นไหมๆ ขนาดพระก็ยังทนไม่ได้ ยังทนไม่ไหว... ยังเรียกร้องให้ตอบโต้โดยนายทหารสายเหยี่ยว...”

กับ “ฝ่ายสมานฯ-สันติฯ” ที่ถึงคราวจะได้เฝ้าหน้าชัยบัวแว่น เหลือบละสายตา ออกจาก “กองข้อมูล” และ “แผนงาน” ที่พากัน “สูมหั้ววิเคราะห์” อยู่บนโต๊ะและห้องแคบๆ แล้วตื่นจากภวังค์แห่งความหลงใหลได้ปลื้มต่อ “ภารกิจแห่งชาติ” ที่ “นักธุรกิจการเมืองมหาเศรษฐี” หลอกล่อให้มาร่วมสร้างภาพ “หลอกฝรั่ง” ชนิด “พ่ายเรือให้โจรนั่ง” ไปด้วยกัน

โดยที่ “ท่านผู้นำ” แทบมิได้ หรือมิเคย “รับฟัง” หรือ “รับเอา” สิ่งที “คนดีๆ” กลุ่มนี้ลงทุนลงแรงคิดอ่านร่วมกันมา

ไม่น่าแปลกใจมิใช่หรือ ที่ “ข้อเรียกร้องที่ ๑๒” ของคณะสงฆ์ ๓ จังหวัด “ให้ยุบคณะกรรมการสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.)” จะมิได้รับความสนใจจาก “ท่านผู้นำ” เช่นเดียวกับ หรือพร้อมๆ ไปด้วย การ “ไฟเขียว” ให้ “ขุนพลคู่ใจ” ใช้ความรุนแรง “ตอบโต้” การก่อการร้ายได้อย่างเต็มที่

กล่าวคือ ให้ฝ่าย “สมานฯ-สันติ” ทำหน้าที่ “ตามล้างตามเช็ด” ต่อไป และให้ฝ่าย “รุนแรง” ได้ “ซี-เหี้ยว” ละอะเทอะ “ตามใจชอบ” กันต่อไปตามอหิชาคัยนั้นเอง

บางคนกล่าวว่า สถานการณ์ใน ๓ จังหวัดภาคใต้นั้นเต็มไปด้วยผลประโยชน์ จึงยากที่จะยุติลงได้ด้วยการแก้ไขอย่างธรรมดาสามัญ ด้วยหลักวิชาการ และทฤษฎี “ตามตำรา”

นอกจากนั้น บางคน บางกลุ่ม ก็ยังบอกว่ายั่งยืนไป “ชีวิตผู้บริสุทธิ์” ก็ยิ่งจะถูกทำลายลงไปมากขึ้นทุกที...

ความข้อนี้อาจให้อดทวนคิดถึง “สงครามปราบปรามยาเสพติด” เสียมิได้ ด้วยว่าครั้งหนึ่งก่อนหน้านี้ เราเฝ้าการป้กบง “ซัยชนะ” ลงบนชีวิตและความตายของ “คนร่วมชาติ” กว่า ๒,๕๐๐ ศพ ใช้เลือดเนื้อและวิญญาณของพวกเขา (และเธอ) ไปในการ “หาเสียงชั่วคราวชั่วคราว” รวากับเป็นบ้านได้เล็กๆ ชั้นหนึ่งเท่านั้นเอง

แน่ละ ว่าในจำนวนนั้นมิใช่น้อย ที่เป็น “คนผิด” แต่จะผิดหรือถูก จะใช่หรือไม่ ย่อมมิใช่ใครคนใดคนหนึ่งจะมาตัดสินโดยพลการ ตามใจชอบ มิใช่หรือ

ถึงวันนี้ แม้จำนวนคนบาดเจ็บล้มตายใน ๓ จังหวัดภาคใต้จะยังไม่เท่ากับความตายในสงครามต่อต้านยาเสพติด ก็ดูเหมือน “ฝ่ายเจ้าหน้าที่” เอง จะสูญเสียยิ่งไปกว่าสงครามคราวก่อนมากมายนัก แต่อย่างไรก็ตาม อย่างหนึ่งที่ยังคล้ายกันมาก คือการที่ “คนผิด” มักไม่ค่อยถูกจับกุมมาดำเนินคดีโดยกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นอย่างขั้นตอนใดๆ

และที่คล้ายกันกว่านั้น ก็คือ การที่ “บางคน” ได้รับความเสียหาย “ระดับความนิยม” ในวงกว้างจากชีวิตและความตายของ “ผู้บริสุทธิ์” โดยแทบไม่ต้องลงทุนใดๆ เลย

ไม่ว่าจะเป็น “คะแนนผู้ปราบยาเสพติดอย่างเด็ดขาด” หรือ “คะแนนผู้รักชาติที่ไม่ยอมเสียดินแดนสักนิ้วเดียว” ก็ตามที่

แน่ละ ว่าความรุนแรงใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น ย่อมมีเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้องอยู่เป็นจำนวนมาก และสัมพันธ์กันอย่างหลากหลายยิ่ง ทั้งที่มาจากอดีต และที่มีอยู่ในปัจจุบัน

จึงมิใช่เรื่องง่าย ที่ใคร หรือกลุ่มใด จะเข้าไปแก้ไขโดยส่วนเดียว ซึ่งนอกจากจะไม่ทำอะไรได้ขึ้นแล้ว ในมุมมองกลับ อาจทำให้สถานการณ์โดยรวมรุนแรงขึ้นไปอีกโดยง่าย

ฝ่ายที่มุ่งจะใช้วิธี ตาต่อตา ฟันต่อฟัน จึงควรจะสำเหนียกถึงผลกระทบ และผลลัพธ์ในบั้นปลายให้มากเข้าไว้ หาไม่ สิ่งที่เรียกร้องให้ปราบปรามอย่างเฉียบขาดและรุนแรง เพื่อรักษาชีวิตผู้บริสุทธิ์ ก็จะไม่แตกต่างจากฝ่ายมุ่งทำลายผู้บริสุทธิ์ เพื่อชัยชนะเฉพาะกลุ่มเฉพาะตนในขั้นสุดท้ายนั่นเอง

กล่าวคือ ต่างก็เป็นผู้ “มุ่งทำลายเพื่อชัยชนะ” ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น โดยมิได้คำนึงถึงความรุนแรงหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นได้กับ “ทุกฝ่าย” ตามรายการที่จำต้องฝ่าข้ามไปด้วยกันแต่อย่างใดเลย

ขณะเดียวกัน ฝ่ายที่ทำงานด้านสมานฉันท์และสร้างเสริมสันติวิธี ก็ควรมีวิธีการอันฉลาดและแยบคายในการทำงานกับคนจำนวนมาก ให้มากเสียยิ่งกว่าความฉลาดและแยบคาย ในการทำงานกันเอง ไม่ว่างานนั้นจะเป็นงานระยะสั้น หรืองานระยะยาวก็ตาม

เพราะตราบดีที่มวลชนมิได้รับรู้ หรือรู้สึกมีส่วนร่วม กับ “งานฝ่ายกุศล” ก็ยากยิ่งที่จะเกิดขึ้น หรือทำความเข้าใจ ให้เขาออกห่างจาก “ฝ่ายอกุศล” ที่มีกลไบายแยบคายเสียยิ่งกว่าไปได้

พึงตระหนักไว้เถิด ว่างานที่ “ทำเพื่อประชาชน” นั้น “จำเป็นอย่างยิ่ง” ที่จะต้องให้ประชาชนได้ “รับรู้” ว่า พวกท่าน “ทำอะไรอยู่” ไม่น้อยไปกว่าความจำเป็นในการ “รายงาน” ให้ผู้แต่งตั้งพวกท่าน “รับทราบ” แต่ประการใดเลย

นำ “การเมืองการตลาด” ของ “ท่านผู้นำ” มาใช้อย่างมี “อุปายโกศล” เสียบ้าง ก็มิน่าจะเสียหายนัก มิใช่หรือ...

ในภาวะอันเป็น “จุดเปลี่ยนผ่าน” เช่นวันนี้ นอกเหนือจากเหตุและปัจจัยอื่นๆ แล้ว สิ่งหนึ่งที่ทำหายนะ และมักไม่มีใครพูดถึงถึงนัก

ก็คือ “จุดยืน” และ “จังหวะก้าว” ที่สำคัญ ของความเป็น “ศาสนิกชน” ซึ่งน่าจะสูงส่งและปลอดภัยไปจาก “อคติ” และ “กัณฑ์” ต่างๆ ในทางโลก หรือโลกียธรรม

นั่นคือ กล่าวอย่างถึงที่สุดแล้ว ไม่ว่าจะ เป็น “พุทธศาสนิกชน” หรือ “อิสลามิกชน” “เราทุกคน” ปรารถนาเช่นไรต่อ “สันติสุข” และ “สันติภาพ” ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้... เราทุกคนปรารถนาเช่นไร ต่อการใช้ชีวิตร่วมกัน ในนามของ “คนมีศาสนา”

ซึ่งน่าจะมีหลายสิ่งหลายอย่างดีงามและสูงส่ง เกินกว่าการเป็นเพียงประชาชน ผู้มีสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง ในฐานะประชากรของรัฐใดรัฐหนึ่ง ไม่ว่าจะ เป็นรัฐไทย หรือรัฐปัตตานีก็ตาม

และที่สำคัญยิ่ง เราทุกคนปรารถนาเช่นไร ต่อการแก้ปัญหาต่างๆ ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ “ด้วยหลักศาสนธรรม” ซึ่งน่าที่จะ “จริงจัง” และ “ยั่งยืน” ยิ่งไปกว่า การแก้ด้วยกระบวนการทางการเมือง หรือการเมืองการปกครอง ดังที่มักจะพูดถึงกันอยู่

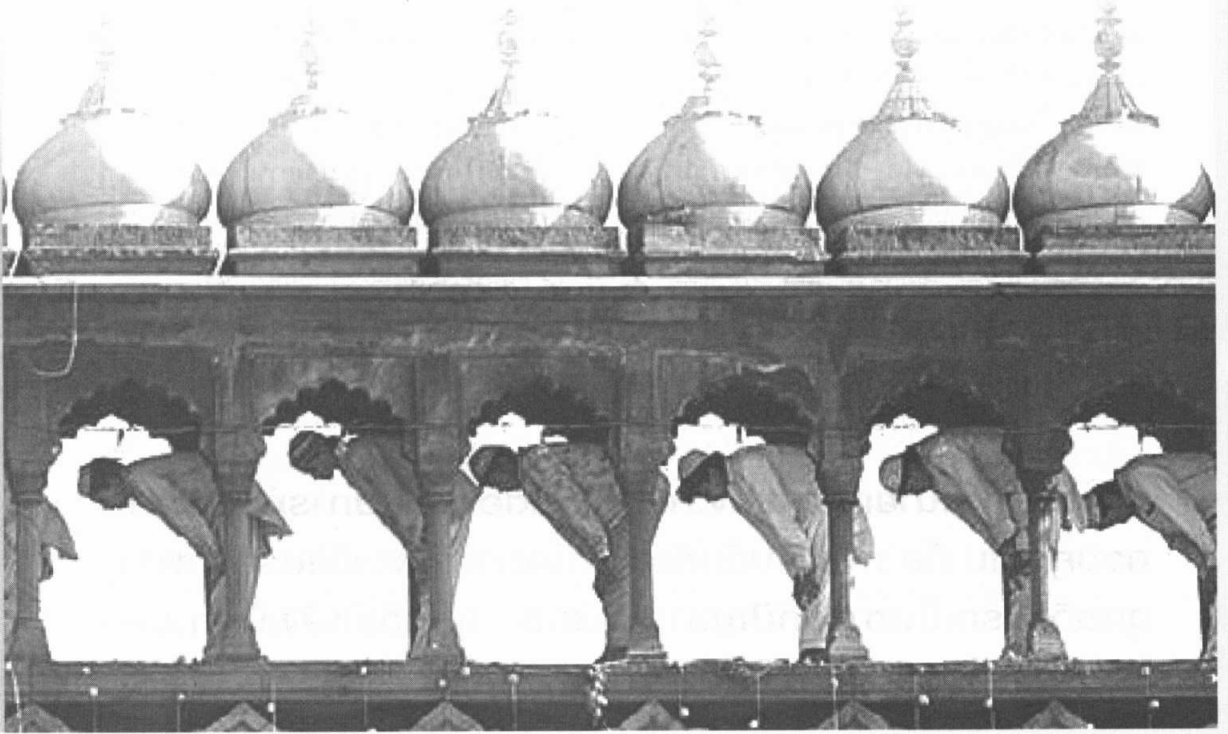
ความเป็น “ศาสนิกชน” ที่กล่าวมาข้างต้น น่าที่จะเป็นอีกช่องทางหนึ่ง ที่เราทั้งหลายจะสามารถ “สามัคคี” หรือ “เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน” ได้ยิ่งกว่าความเป็นสมาชิกของศาสนาหนึ่งศาสนาใด ในลักษณะ “สังกัดสถาบัน” ซึ่งจะมากจะน้อย ก็มักอิงแอบอยู่กับรัฐ หรือองค์กรทางการเมือง ที่มักเป็นอุปสรรคต่อการแสดง “ความเป็นกลางที่แท้จริง” ไม่ว่าจะ เป็นศาสนาพุทธ หรือในศาสนาอิสลามก็ตาม

ในฐานะ “ศาสนิกชน” เราทุกคนมี “เครื่องมือ” และ “เป้าหมาย” ที่ยิ่งใหญ่และถูกต้องยิ่งกว่า อยู่แล้วจะมัวเสียเวลาและสูญเสีย “ความถูกต้อง-ดีงาม” ให้กับ “ผลประโยชน์” และ “อำนาจ” ของ “นักการเมือง” บางกลุ่ม-บางพวก อยู่ทำไม...

จะมัวเสียเวลาและสูญเสีย “ความถูกต้อง-ดีงาม” ให้กับ “ความแตกแยก” และ “ความกินแหนงแคลงใจ” ของ “นักสร้างสถานการณ์” และ “นักปลุกระดม” บางกลุ่ม-บางพวก อยู่ทำไม...

บาดเจ็บ ล้มตาย เสียหายมามากขนาดนี้

น่าจะถึงเวลาแล้วมิใช่หรือ ที่ทั้ง “พุทธ” และ “มุสลิม” จะลงมือ และร่วมมือ “แก้ปัญหาด้วยกัน-แก้ปัญหาไปพร้อมๆ กัน” เสียที...

หรือเราควรจะต้องคำถาม เกี่ยวกับปัญหาภาคใต้กันไหม?

► เรื่อง : ศิริจินดา ทองจินดา มหาวิทยาลัยพายัพ - เชียงใหม่

หมายเหตุ บทความเรื่องนี้บางส่วนได้รับการตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ section คอลัมน์นิสต์ฉบับประจำวันศุกร์ที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๔๘ ภายใต้ชื่อเดียวกัน แต่เนื้อหาในหนังสือพิมพ์ถูกตัดทอนลงเพื่อให้เข้ากับพื้นที่ของหน้ากระดาษ

จากการที่รัฐพยายามหาทางออกหรือหาคำตอบเกี่ยวกับปัญหาภาคใต้ในทุกๆ วิถีทาง ทั้งการแต่งตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ การออก พ.ร.ก. บริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน การปรับเปลี่ยนโครงสร้างผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาดังกล่าว (ที่มองข้ามมองชาวก็เห็นแต่นายทหารเต็มไปหมด)

ความพยายามที่จะยุติ ปัญหาภาคใต้ ไม่ใช่ความพยายามที่เพิ่งเกิดขึ้น หากแต่เป็นความพยายามที่ยาวนานมาพอๆ กับการอยู่ในอำนาจของรัฐบาลนายกทักษิณ (ถ้านับจากจุดของการ **“ปะทุขึ้นใหม่”** ในรอบหลายสิบปีแห่งความสงบ) การมุ่งหน้าที่จะยุติปัญหาภาคใต้ เพื่อพบกับคำตอบว่ายังไม่สำเร็จ ได้นำไปสู่การระดมทุกยุทธวิธีในการแก้ปัญหาใส่เข้าไปในพื้นที่

ล่าสุดกับปัญหาการชุมนุมหยุดงานในวันศุกร์กับข้อเสนอของนายกที่ว่าด้วยการส่งกำลังทหารเข้าไป

รักษาความสงบเรียบร้อย เพราะยุทธวิธีแรกเป็นการแก้ปัญหาระยะยาว ยุทธวิธีหลังเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งจำเป็นต้องทำควบคู่กันไป

แต่คำถามอีกคำถามหนึ่งก็คือ วิธีแก้ปัญหาทั้งสองแบบเป็นไปโดยเอื้อประโยชน์ต่อกันหรือขัดขวางกันเอง เพราะถ้ารูปแบบการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่มีอยู่ เป็นอุปสรรคขัดขวางต่อการแก้ปัญหาระยะยาว มันก็ไม่ต่างอะไรกับการไม่ได้แก้ปัญหา

การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยยุทธวิธีทางการทหาร ไม่ได้แปลว่าจะเป็นการขัดขวางการแก้

จริงอยู่ที่ท่านนายกก็พูดเองว่า จำเป็นต้องดำเนินการทั้งสองด้านควบคู่กันไป คือ ทั้งสมานฉันท์และรักษาความสงบเรียบร้อย เพราะยุทธวิธีแรกเป็นการแก้ปัญหาระยะยาว ยุทธวิธีหลังเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งจำเป็นต้องทำควบคู่กันไป

คุ้มกันในบริเวณที่เป็นปัญหามากขึ้น หรือถ้าความหวาดกลัวยังคงดำรงอยู่ ก็อาจมีการชดเชยแรงงานไทยด้วยแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ภาคใต้ เพื่อให้ภาคธุรกิจเดินหน้าต่อไปได้ คำถามคือ การใส่แรงงานต่างด้าวลงไปเกี่ยวข้องอย่างไรกับปัญหาด้านความรู้สึกของผู้คนในพื้นที่ภาคใต้ ต่อความหวาดกลัวคำชุมนุมในการห้ามทำงานวันศุกร์! หรือวิธีการแก้ปัญหาด้วยการส่งกำลังทหารเข้าไปคุ้มกันเพิ่มมากขึ้นนั้นเอื้อหรือจำกัดศักยภาพในการแก้ปัญหาภาคใต้กันแน่

ตัวอย่างที่ยกมาก็เพื่อจะนำไปสู่คำถามหลักที่ต้องการถามว่าเราตั้งคำถามเกี่ยวกับภาคใต้ไว้อย่างไรภายใต้การระดมคำตอบ (วิธีแก้ปัญหา) สารพัดอย่างเข้าไปในพื้นที่ **“ในรูปแบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน”** จริงอยู่ที่ท่านนายกก็พูดเองว่า จำเป็นต้องดำเนินการทั้งสองด้านควบคู่กันไป คือ ทั้งสมานฉันท์และ

ปัญหาระยะยาวที่ว่าด้วยการสมานฉันท์เสมอไป ถ้าหากว่าทั้งสองยุทธวิธีนั้นเป็นไปบนเงื่อนไขของการตั้งคำถามเดียวกันต่อปัญหาภาคใต้ ซึ่งจะนำไปสู่การมุ่งหน้าหาคำตอบเดียวกัน แม้จะด้วยยุทธวิธีที่ต่างกันก็ตาม

แต่ดูเหมือนกับว่าสถานการณ์ปัจจุบัน จะเป็นไปได้ในทำนองของยุทธวิธีที่ต่างกัน เพราะมาจากการตั้งคำถามต่างกัน การมุ่งหน้าหาคำตอบจึงต่างกันภายใต้การคิดไป (เอง) ว่าทั้งสองยุทธวิธีนั้นมาจากการให้คุณค่าอันเนื่องมาจากการมีโลกทัศน์ชุดเดียวกัน หากแต่ในความเป็นจริงนั้น ไม่ใช่เลย

การแก้ปัญหาที่ได้รับจากการลงพื้นที่แต่ละครั้ง ปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นไปในลักษณะของการส่งทหารเข้าไปดูแลเพิ่มมากขึ้น ในบริเวณที่ชาวบ้านร้องเรียนเรื่องความปลอดภัย เช่น กรณีปัญหาสะพานปลา

(ส.ส.พรรคพลังประชาชน) วิจารณ์ พานิช

การแก้ปัญหาในทำนองนี้หนึ่งครั้งก็ไม่ต่างอะไรกับการ “ฉีก” ความสมานฉันท์ที่อีกกลุ่มกำลังพยายาม “เชื่อม” ให้ห่างออกไปอีก

และแม้ว่าจะมีโครงการมวลชนสัมพันธ์จาก กลุ่มผู้ดูแลความสงบในพื้นที่ ก็ไม่ได้แปลว่าจะนำไปสู่ความสมานฉันท์ได้เสมอไป เพราะคงต้องถามต่อไปว่า มวลชนสัมพันธ์ชุดนี้คลอດมาจากโลกทัศน์แบบไหน เป็นโลกทัศน์ชุดเดียวกับที่ใช้ในการรักษาความสงบเรียบร้อยหรือไม่ การย้อนกลับไปสำรวจโลกทัศน์ที่เรามีอยู่เพื่อตรวจสอบดูว่า มันเป็นส่วนหนึ่งที่มาซ้ำเติมปัญหาที่เราากำลังต้องการแก้ไขอยู่หรือไม่ อย่างไร จึงเป็นสิ่งจำเป็น

ไม่เช่นนั้น หน้าตาของคำตอบในการสมานฉันท์จากกลุ่มผู้ดูแลรักษาความสงบในพื้นที่ ก็จะออกมาในหน้าตาของการ “แจกของ” เช่น

โทรทัศน์ หรือตราทาเรด ซึ่งเอาเข้าจริงๆ แล้ว ความสัมพันธ์ในระดับนี้เพียงพอต่อการสมานฉันท์ในกรณีปัญหาภาคใต้หรือไม่ และจริงๆ แล้วรูปร่างหน้าตาของความสัมพันธ์ที่ยึดโยงคนในพื้นที่ให้เกิดความสมานฉันท์กันนั้น เป็นอย่างไร แน่ใจได้อย่างไรว่าเขาสานสัมพันธ์กันด้วยโลกทัศน์แบบเดียวกันกับเหล่ากองทัพ และนายพล ที่กระจายกำลังกันไปอยู่ในทุกจุดที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาภาคใต้ ตั้งแต่มหาดไทยยันกลาโหม

หรือว่าปัญหาที่แท้จริงอาจจะไม่ใช่การแก้ปัญหาไม่ได้เสียที่หรือหาคำตอบต่อปัญหาไม่ได้เสียที่ บางทีเราอาจจะต้องย้อนคิดกลับไปถึงคำถามที่เราตั้งไว้ตั้งแต่ต้นว่า เราตั้งคำถามถูกแล้วหรือยัง เพราะในปัจจุบันดูเหมือนรัฐมุ่งที่จะแก้ปัญหาและมีทิศทางการแก้ปัญหาเฉพาะทางบางอย่าง จนทำให้

ไม่ใช่เพียงแค่ “ง่ายตาย” หากแต่เป็นคำอธิบายหรือคำตอบที่มักง่ายเกินไป กับการละเลยชุดความสัมพันธ์ของคนกลุ่มต่างๆ บนโลกใบนี้ที่เดินทางข้ามผ่านประวัติศาสตร์มา ให้พอย้อนไปศึกษาเพื่อทำความเข้าใจกันได้ แต่ก็ไม่ค่อยจะมีใครย้อนไป

ละเลยที่จะตรวจสอบคำถามที่ตนเองตั้งขึ้นมา ผ่านหน้าตาของคำตอบในทำนองเหล่านี้ เช่น กลุ่มผู้ไม่หวังดี กลุ่มแบ่งแยกดินแดน กลุ่มคลั่งศาสนา กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ ฯลฯ รวมไปถึงการแก้ปัญหาด้วยการมุ่งส่งกำลังเข้าไป “ดูแลความสงบ” และเสริมสร้างมวลชน สัมพันธบนฐานของการแบ่งข้างอยู่ตลอดเวลา

ซึ่งก็คงไม่แปลกหากรัฐไทยจะเผชิญหน้ากับสภาวะที่เรียกว่า “ตอบไม่ตรงคำถาม” เพราะติดปัญหาที่ว่าด้วย “ถามไม่ตรงคำตอบ” เช่นเดียวกัน นั่นคือ ทั้งคำถามและคำตอบอาจจะไม่ถูกต้องด้วยกันทั้งคู่ อาจจะต้องมีการตั้งคำถามใหม่ เพื่อนำไปสู่แนวทางของคำตอบอื่นๆ ที่มากกว่าแนวทางสายสันติภาพด้วยน้ำมือของทหารหาญ ที่อย่างไรก็คงปฏิเสธวัฒนธรรมทางความคิดในแบบทหารไม่ได้ (ซึ่งไม่ผิด แต่ไม่แน่ใจว่าจะถูกกับสถานการณ์นี้หรือไม่ และมากน้อยเพียงไร)

ย้อนกลับไปดูรอบโลกของเรา วิกฤตการณ์ความไม่เข้าใจรูปแบบความสัมพันธ์อื่นๆ นอกเหนือไปจากแบบที่กลุ่มตนเองมี ได้นำไปสู่ความ การสู้รบระหว่างจักรวรรดินิยมอย่างอเมริกากับ “กลุ่มผู้ก่อการร้าย” ก็เป็นไปในตรรกะเดียวกันกับรัฐไทยกับปัญหาภาคใต้ คือ แต่งตั้งตัวเองเป็นพระเอก แล้วอุปโลกน์ผู้ร้ายขึ้นมา พร้อมกับสถาปนาความชอบธรรมของฝั่งตน ในการที่จะผดุงความยุติธรรมให้กับพลเมือง ด้วยวิธีการต่างๆ

ต่อเมื่อโดนตอบโต้หนักเข้าจากรอบทิศทางผ่านเมื่อระเบิดพลีชีพลัทธิชาติต่างๆ เช่นที่เกิดขึ้นที่

อังกฤษ (เมื่อระเบิดลัทธิชาติอังกฤษเชื้อสายปากีสถาน) ก็อธิบายมันด้วยการครอบงำ มอมเมาเยาวชนให้หลงผิดจนเข้าร่วมกระบวนการก่อการร้ายดังกล่าว

ไม่ใช่เพียงแค่ “ง่ายตาย” หากแต่เป็นคำอธิบายหรือคำตอบที่มักง่ายเกินไป กับการละเลยชุดความสัมพันธ์ของคนกลุ่มต่างๆ บนโลกใบนี้ที่เดินทางข้ามผ่านประวัติศาสตร์มา ให้พอย้อนไปศึกษาเพื่อทำความเข้าใจกันได้ แต่ก็ไม่ค่อยจะมีใครย้อนไป หรือถ้าย้อนไปก็มักนำอคติที่แฝงนัยยะทางการเมืองบางอย่างไปด้วยเสมอๆ มันจึงเป็นการดำรงคงอยู่ของ “คำตอบที่ไม่ใช่” สำหรับ “คำถามที่ไม่เคยเข้าใจ” เสมอมา

จักรวรรดินิยมในแบบอเมริกา เกิดขึ้นภายใต้การเข้าไปจัดการความสัมพันธ์กับผู้คนในรัฐชาติต่างๆ ผ่านอำนาจอย่างเป็นทางการภายในรัฐนั้นๆ คือระหว่างผู้นำกับผู้นำ กองทัพกับกองทัพ ฯลฯ

ในขณะที่จักรวรรดิแบบโลกมุสลิม เริ่มต้นดำเนินความสัมพันธ์ต่างจากอเมริกา การเดินทางเพื่อเผยแพร่ศาสนา ได้นำไปสู่เครือข่ายทางสังคม ผ่านการแต่งงาน การสร้างศาสนสถาน โรงเรียน การก่อรูปของระบบเครือญาติ การเข้าไปสัมพันธ์กับกลุ่มการเมือง ผ่านระบบเครือญาติ การเข้าไปมีส่วนร่วมกับอุดมการณ์ด้านอื่นๆ ผ่านการบริจาคเงินเพื่อการศึกษา ศาสนาและการพัฒนา เหล่านี้นำไปสู่รูปแบบความสัมพันธ์ที่แตกต่างจากจักรวรรดินิยมของอเมริกา

และนี่จึงไม่น่าแปลกใจ ถ้าจะพบว่าคนอังกฤษเชื้อสายปากีสถานจะเป็นมือวางระเบิดพลีชีพในประเทศที่ตนเองเกิดและเติบโต เพราะรัฐชาติและ

ความสัมพันธ์กับรัฐชาติไม่ได้ถูกยึดอย่างเรียบง่าย ในแบบที่แผนที่โลกกำหนดไว้ หากแต่ในความเป็นจริง รัฐชาติและผู้คนในรัฐชาติถูกยึดโยงเข้าไว้ด้วยความสัมพันธ์ชุดหนึ่งที่แนบแน่น เน้นนาน ไกล่ชิด ที่มากกว่าแค่ความสัมพันธ์แบบเป็นทางการระหว่างรัฐกับรัฐ หรือรัฐกับประชาชน ที่อเมริกา และรัฐชาติในปัจจุบันจะเข้าใจได้

รัฐชาติอีกรูปแบบหนึ่งจึงมีหน้าที่ข้ามผ่านพรมแดนที่ขีดไว้ในแผนที่โลก โดยมีเส้นพรมแดนอยู่ที่เส้นของความสัมพันธ์ทางสังคมในระดับต่างๆ ซึ่งไม่ได้นิ่งและแข็งอย่างที่ เคยเข้าใจกันมาแต่เพียงอย่างเดียว และระเบิดพลีชีพที่เกิดขึ้นที่ลอนดอนก็ไม่ได้เป็นปฏิบัติการข้ามชาติแต่ประการใด หากแต่เป็นการบัญชาการภายใต้อาณาบริเวณรัฐชาติอีกรูปแบบหนึ่ง ที่ซ้อนทับอยู่กับรัฐชาติในรูปแบบเดิม การรัดคอตอบมาว่าเป็นการครอบงำเยาวชนและพลเมืองของกลุ่มก่อการร้าย จึงเท่ากับเป็นการหลงทางผ่านการตั้งคำถามไม่ถูก เพราะละเอียดความสัมพันธ์รูปแบบอื่นๆ ภายใต้กระบวนการก่อเกิดและดำรงคงอยู่ของรัฐชาติในรูปแบบอื่นๆ ไปอย่างน่าเสียดาย

การมุ่งคิดถึงความสัมพันธ์ของผู้คนกับรัฐชาติใน ลักษณะของการรวมศูนย์ และการทำให้เป็นหนึ่งเดียว (monopolize) จนเมื่อมีใครนอกกรอบนี้จึงมุ่งปราบปราม หรือมุ่งที่จะสานสัมพันธ์และยอมรับความหลากหลาย ภายใต้กรอบคิดของรัฐชาติในรูปแบบเดียวกับที่เป็นต้นตอของปัญหาความขัดแย้ง ผ่านตัวเชื่อมความสัมพันธ์ซึ่งเป็นเสมือนภาพตัวแทนของความคิดของรัฐชาติกระแสหลัก เช่น ทหาร จึงไม่ได้นำไปสู่การแก้ปัญหาหรือการเป็นคำตอบสำหรับสถานการณ์ในภาคใต้

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างจักรวรรดิอเมริกา

กับจักรวรรดิของโลกมุสลิม กำลังฟ้องเราว่า รัฐชาติไม่ได้มีรูปแบบเดียว และไม่ได้ก่อเกิดและดำรงคงอยู่ด้วยโยงใยความสัมพันธ์รูปแบบเดียวในฐานะรัฐกับพลเมือง หรือรัฐกับรัฐ ด้วยมาตรฐานจากรัฐชาติกระแสหลักแต่เพียงอย่างเดียว ผู้คนบนโลกใบนี้สัมพันธ์กันด้วยหลากหลายเหตุผล หลากรูปแบบมากกว่าเพียงแค่รูปแบบที่ถูกกำหนด ตามมาตรฐานรัฐชาติกระแสหลัก

และด้วยเหตุนี้เองเราจึงไม่สามารถอ้าง ได้ว่าการทำมวลชนสัมพันธ์กับพื้นที่ภาคใต้จะนำไปสู่

การสู้รบระหว่างจักรวรรดินิยมอย่างอเมริกากับ “กลุ่มผู้ก่อการร้าย” ก็เป็นไปในตรรกะเดียวกันกับรัฐไทยกับปัญหาภาคใต้ คือ แต่งตัวตัวเองเป็นพระเอกแล้วอุปลักษณ์ผู้ร้ายขึ้นมา

ความสัมพันธ์กับมวลชนในพื้นที่นั้นๆ ได้จริง เพราะคำถามที่เราละเลยมาตลอดคือ ผู้คนในพื้นที่นั้นๆ สัมพันธ์กันบนตรรกะแบบใด? และมีโยงใยความสัมพันธ์กันในลักษณะใด? นอกเหนือไปจากการมุ่งหน้าส่งออกคำตอบให้แก่สังคมว่า เน้นกระบวนการแก้ปัญหาแบบมวลชนสัมพันธ์ โดยไม่ได้ลืมหูลืมตาว่ามวลชนต้องการจะสัมพันธ์ในแบบนั้นหรือไม่

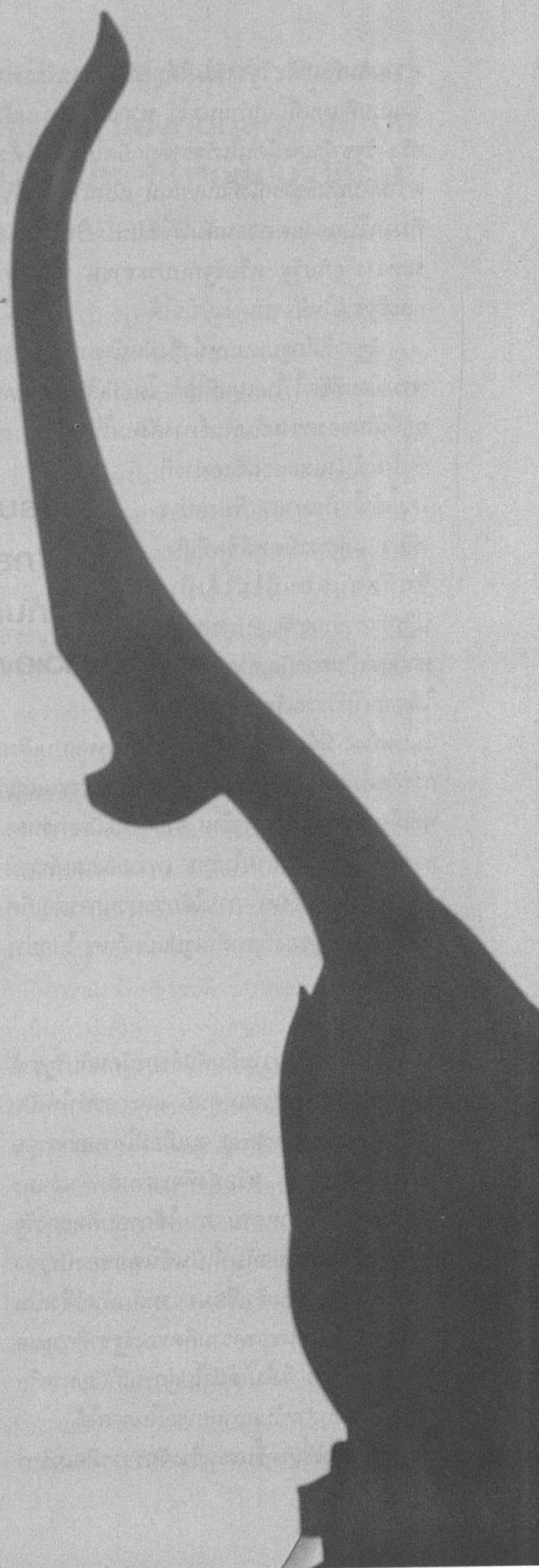
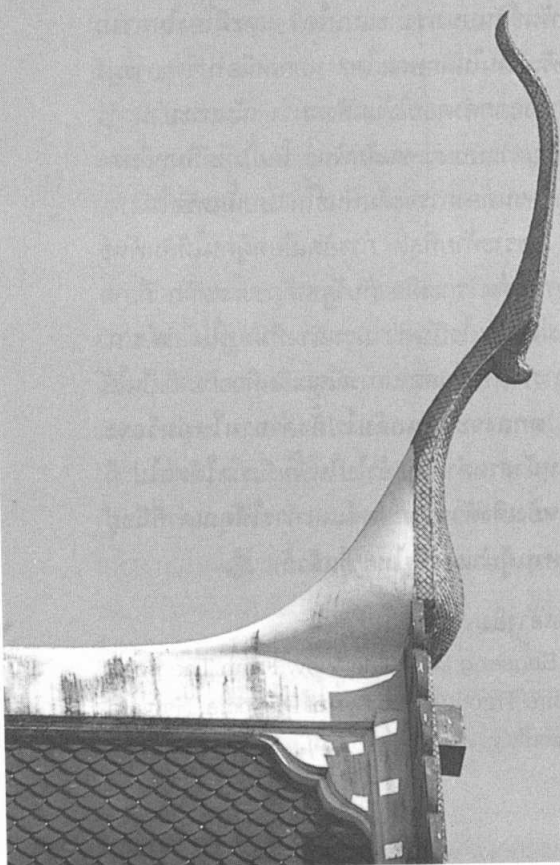
เพราะท้ายที่สุด การยึดเยียดผู้คนให้สัมพันธ์กันภายใต้ตรรกะเดียวกับรัฐชาติกระแสหลัก ก็อาจจะไม่ต่างอะไรกับความรุนแรงที่มีอยู่ใน พ.ร.ก. บริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินที่ออกมาก็เป็นได้

ตกลงจะย้อนกลับไปตั้งคำถามใหม่หรือจะเดินหน้าสาดคำตอบเข้าไปในพื้นที่ภาคใต้ต่อไป ก็ลองหยั่งเชิงด้วยโลกทัศน์และการให้คุณค่าที่มีอยู่ของท่านผู้นำแห่งรัฐไทย ก็แล้วกัน 🙏

ข้อมูลอ้างอิง

Ho, Engsong 2002 The View From The Boat: Empire Through The Eye of Diaspora. Harvard University.

สันติสุข

แกลงการณ์ คณะสงฆ์ ๓ จว.ใต้ ลำดับความรุนแรงต่อพระสงฆ์

► เรื่อง : คอลัมน์ สดจากหน้าพระ หนังสือพิมพ์ข่าวสด ๔ ธันวาคม ๒๕๔๘ หน้า ๓๒

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ส่งผลกระทบต่อวงกว้าง ทั้งต่อความมั่นคงของประเทศ เศรษฐกิจภาพรวม และสภาพจิตใจของประชาชนในพื้นที่อย่างยิ่งยวด

แม้แต่สถาบันสงฆ์ อันเป็นที่พึ่งทางจิตใจ ยังหลีกเลี่ยงไม่พ้นต้องได้รับความเดือดร้อนไปตามกัน

ลำดับการก่อเหตุร้ายในส่วนของคณะสงฆ์ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗

วันที่ ๒๒ มกราคม พระประจักษ์ วัดอุไรรัตนาราม อ.บาเจาะ จ.นราธิวาส ถูกประทุษร้ายถึงแก่ฆาตกรรม ในขณะที่ออกปฏิบัติศาสนกิจ (บิณฑบาต)

วันที่ ๒๔ มกราคม พระวิชัย ปานบุญ วัดคูหาภิ-
มุข ต.หน้าถ้ำ อ.เมือง จ.ยะลา และสามเณรเจตศักดิ์
หนูสังข์ อายุ ๑๓ ปี วัดเวฬุวัน ต.สะเดง อ.เมือง จ.ยะลา
ถูกประทุษร้ายถึงแก่ภรรณาพ ขณะออกปฏิบัติ
ศาสนกิจ

วันที่ ๒๗ เมษายน ฎีกีที่พัทลุงธรรมนิมิต
พัฒนาราม ต.ดุซงญอ อ.จะนะ จ.นราธิวาส ถูก
ลอบวางเพลิง

วันที่ ๑๖ พฤษภาคม วัดธรรารุท ต.เจ๊ะเห
อ.ตากใบ ถูกลอบวางระเบิดอุโบสถ, วัดสังฆสิทธิธาราม
ต.ตันหยงมัส อ.ระแงง ถูกลอบวางระเบิดอุโบสถ และ
วัดราษฎร์โมสร ต.เรือเสาะ อ.เรือเสาะ ถูกลอบวาง
ระเบิดซุ้มประตูวัด

**ลำดับการก่อเหตุร้ายในส่วนของคณะสงฆ์ ๓
จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔**

วันที่ ๑ มกราคม พระลมุล ธรรมธโร วัดอุไร
รัตนาราม ต.บาเจาะ อ.บาเจาะ จ.นราธิวาส ถูกลอบ
วางระเบิด ขณะออกปฏิบัติศาสนกิจ

วันที่ ๒๕ มีนาคม พระครูวิเชียรภิกขิตตคุณ เจ้า
อาวาสวัดชริปการและเจ้าคณะตำบลรามัน จ.ยะลา
ถูกลอบวางระเบิด ขณะออกปฏิบัติศาสนกิจ

วันที่ ๒๒ มิถุนายน พระทัต สุชีโว พร้อมด้วย
ภิกษุอีก จำนวน ๒ รูป ถูกลอบวางระเบิด ขณะออก
ปฏิบัติศาสนกิจ

วันที่ ๘ สิงหาคม พระภิกษุวัดเขาเข็มทอง อ.แว้ง
จ.นราธิวาส ถูกลอบวางระเบิด ขณะออกปฏิบัติ
ศาสนกิจ

วันที่ ๑๖ สิงหาคม คนร้ายลอบวางระเบิดชุด
คุ้มครองวัดพนาสณฑ์ ต.โคกเคียน อ.เมือง จ.นราธิวาส
ชรบ.เสียดชีวิต ๑ นาย ได้รับบาดเจ็บ จำนวน ๘ นาย
หลังคาศาลาโรงบัว (เก็บอัญมณี) ของวัดได้รับความเสียหาย

วันที่ ๒ กันยายน คนร้ายลอบวางระเบิดพระ
ลูกวัด วัดพรหมนิवास อ.เมือง จ.นราธิวาส ขณะ
ออกบิณฑบาต พระสงฆ์ได้รับบาดเจ็บเล็กน้อย จำนวน
๒ รูป ทหารชุดคุ้มครองพระได้รับบาดเจ็บ จำนวน ๓
นาย ชาวบ้าน ๑ ราย

วันที่ ๑๖ ตุลาคม ได้มีคนร้ายประมาณ ๑๐-๑๕
คน ได้บุกเข้าไปในวัดพรหมประสิทธิ์ (วัดเกาะ) ต.บ้าน
นอก อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี คนร้ายได้บุกเข้าไปยิง
เด็กวัดเสียดชีวิต ๒ คน เมาและใช้มีดฟันพระแก้ว โกส-
โล อายุ ๗๘ ปี พรรษา ๔ พระลูกวัดพรหมประสิทธิ์
ภรรณาพ ๑ รูป พร้อมกับเผาฎีกี ๑ หลัง เมาอุโบสถ
และทรัพย์สินไปจำนวนหนึ่ง

จากเหตุการณ์ที่กระทบต่อความปลอดภัยใน
ชีวิตของพระภิกษุในพื้นที่ภาคใต้ ทำให้คณะสงฆ์
จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ได้ออกแถลงการณ์
เรื่องความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดย
มีมติร่วมกันให้รัฐบาลดำเนินการ ดังนี้

๑. จัดตั้งองค์กรพิทักษ์พระพุทธศาสนาใน ๓
จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้พุทธศาสนิกชนสามารถ
ดำรงชีวิตอย่างปกติสุข พระสงฆ์สามารถปฏิบัติ
ศาสนกิจตามปกติ โดยจัดให้มีองค์กรอาสาสมัครให้
ความคุ้มครองป้องกันภัยอย่างต่อเนื่อง

๒. ให้รัฐบาลประสานงานกับองค์กรชาวพุทธทั่ว
ราชอาณาจักร ร่วมกันประณามผู้ไม่หวังดีที่คุกคาม
ทำร้ายพระสงฆ์หรือทำลายศาสนสถาน

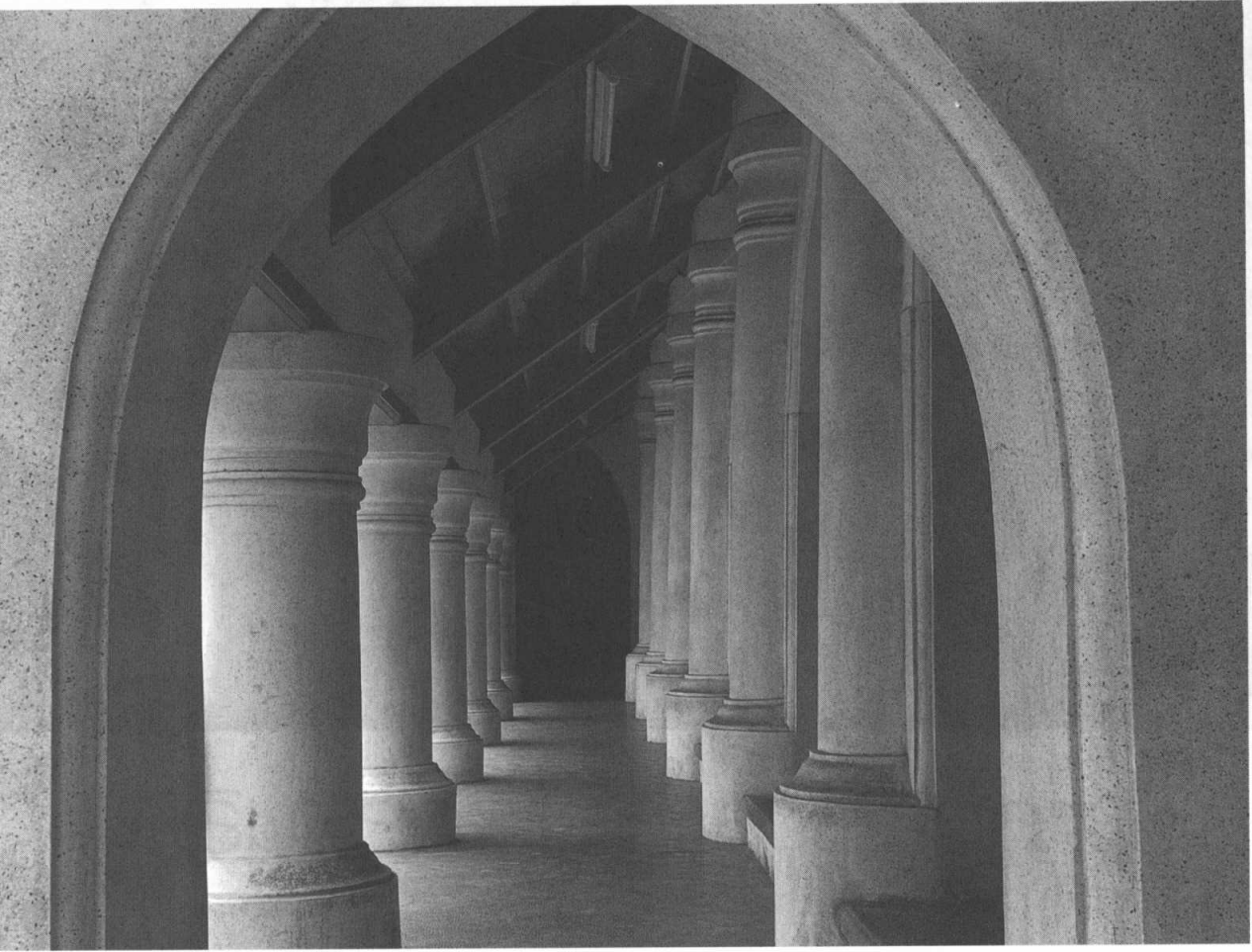
๓. ให้รัฐบาลพิจารณาแต่งตั้งข้าราชการใน ๓
จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่เป็นผู้มีความรู้ความ
สามารถและคุณธรรม มีความหลากหลายทาง
วัฒนธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ มีความเสมอภาค โดยไม่
กำหนดเฉพาะศาสนาใดศาสนาหนึ่ง

๔. ให้รัฐบาลพิจารณาแต่งตั้งเครื่องมือสื่อสารที่
ทันสมัย เพื่อให้วัดใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้
ใช้สื่อสารกับหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ กรณีที่มี
เหตุร้าย

๕. ให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการ
ปฏิบัติภารกิจ ด้วยความรับผิดชอบและจริงเป็นที่สุด

ขอเรียกร้องดังกล่าว คงไม่เหลือปากว่าแรงจน
เกินไปนัก ในการที่รัฐบาลจะสนองตอบให้คณะสงฆ์
ได้รับความสบายใจในการปฏิบัติศาสนกิจในพื้นที่
เสี่ยงภัย

เพื่อให้สันติสุขได้กลับคืนมาดังเดิม

បកប្រែស្នាដៃ

ปฏิกิริยา

“ถ้ามีก็พึงทั้งประเทศ! คิดแต่เรื่องบ้าๆ เรื่องดีๆ ไม่ได้คิด การนำผู้หญิงมุสลิมมาเดินแฟชั่น ไม่ว่าจะในพื้นที่ไหน ถ้ามีการเอาผู้หญิงมุสลิมมาทำแบบนี้ ก็พึงกันหมด ขนาด นางงามมาจากอินโดนีเซียที่เป็นประเทศมุสลิม เขายังมี ปัญหาเลย”

Muslim

► เรื่อง : จันทรีนโปอ สำนักข่าวประชาไท

ทันทีที่ ไฟศาล พรหมยงค์ รองเลขาธิการ คณะกรรมการกลางอิสลาม ได้รับรู้นโยบายการส่งเสริมอุตสาหกรรมเสื้อผ้าใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยการจัดเดินแฟชั่นโชว์ของหน่วยราชการ ก็แสดงความไม่เห็นด้วยออกมอย่างเกรี้ยวกราดดุเดือด

* เหตุใดเขาจึงมีอารมณ์และปฏิเสธแนวความคิดนี้อย่างเด็ดขาดขนาดนั้น ?

ย้อนกลับไปเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ผู้จัดการออนไลน์ได้นำเสนอข่าวเรื่องการจัดประกวดเดินแฟชั่นชุดมุสลิมของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาค ๑๑ (สภ.๑๑ กสอ.) เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมเสื้อผ้าใน ๓ จังหวัดภาคใต้

ทั้งนี้ จะมีการคัดเลือกนายแบบและนางแบบ โดยส่วนหนึ่งจะรับสมัครจากในพื้นที่ และกำหนดคุณสมบัติบางอย่าง เช่น อายุไม่เกิน ๒๕ ปี ส่วนสูง

นายแบบไม่น้อยกว่า ๑๗๕ เซนติเมตร ส่วนสูงนางแบบไม่น้อยกว่า ๑๖๘ เซนติเมตร เอวนางแบบไม่เกิน ๒๕ นิ้ว เมื่อสอบถามกลับไปยัง สภ.๑๑ กสอ. ก็ได้รับการยืนยันว่า มีโครงการดังกล่าวจริง ภายใต้ชื่อโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกายมุสลิม

เจ้าหน้าที่ประสานโครงการดังกล่าวให้รายละเอียดเพิ่มเติมว่า การเดินแฟชั่นครั้งนี้จะแถลงข่าวในวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๔ ส่วนการเดินแฟชั่นนั้นจะมีขึ้นใน วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๔ โครงการนี้ ได้งบประมาณมาจาก กองอำนวยการเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กอ.สสส.จชต) เพื่อสร้างรายได้เพิ่มให้กับคนในพื้นที่ เพราะ กอ.สสส.จชต. พบว่า หลายบ้านใน ๓ จังหวัดมีความรู้เรื่องการตัดเย็บ แต่ต้องค้าขายผ่านพ่อค้าคนกลางที่มาสั่งตัดเป็นรูปแบบลวดลายแบบต่างๆ สภ.๑๑ กสอ. จึงสนับสนุนเพื่อจะได้ค้าขายเสื้อผ้า

on Catwalk

เสรีมธุรกิจแต่ทำลายอิสลาม?

โดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลางเพียงอย่างเดียว

เจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการยืนยันอีกว่า ได้ปรึกษากับผู้รู้ทางศาสนาในจังหวัดปัตตานีแล้ว และจะออกแบบเสื้อผ้ารูปแบบใหม่ตามคำแนะนำนั้น นอกจากนี้ทางผู้รู้ทางศาสนาเห็นว่า ห้ามให้ผู้หญิงมุสลิมมาเดินแบบแฟชั่นโชว์ จึงกำหนดให้ผู้เดินแฟชั่นเป็นผู้หญิงจากทางกรุงเทพฯ ๓ คน นางแบบอื่นๆ ทั่วไป รวมทั้งนางแบบที่รับสมัครเอง จะเป็นนางแบบไทยพุทธที่แต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายมุสลิม

อย่างไรก็ตาม ถ้าคนที่สนใจมาเดินแฟชั่นเป็นคนมุสลิมก็รับ เพราะเป็นความเชื่อแต่ละคน ผู้นำทางศาสนาเขาบอกจะไม่ห้ามอะไรมากมาย โดยบอกว่าอยู่ที่แต่ละคนคิด

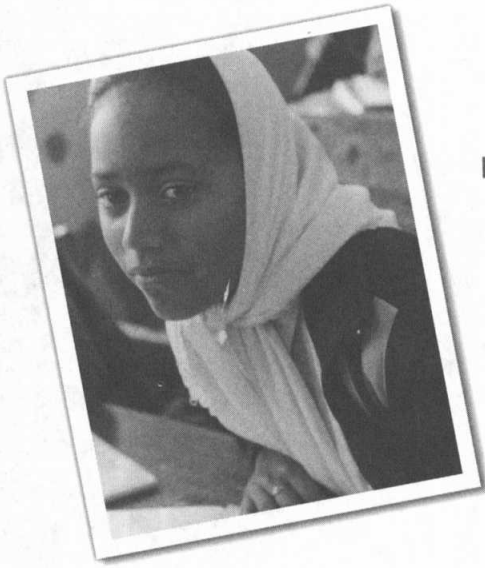
“ทางเราคงพูดได้ว่าคนมุสลิมที่มาเดินแบบคงเป็นส่วนน้อยที่สุด ไม่เห็นนายแบบนางแบบ แต่จะเน้นที่เสื้อผ้าที่ออกแบบมา” เจ้าหน้าที่คนเดิมกล่าว

* แต่การเดินแฟชั่นมุสลิมจะไม่มีผลกระทบต่ออื่นๆ ตามภายหลังจริงหรือ ?

สายตาดูเหมือนว่าง ความเป็นคนและวิถีอิสลาม ปกติการเดินแฟชั่น หรือการประกวดนางงามต่างๆ มักจะถูกตั้งคำถามจากทางสังคมอยู่แล้วว่าเป็นการเห็นคนโดยเฉพาะผู้หญิงเป็นสินค้า คือใช้เรือนร่างเป็นจุดขาย จนมีคำศัพท์เรียกการกระทำดังกล่าวว่า ‘กระบวนกรแปรสางามให้เป็นทุน’

เมื่อประเด็นนี้ลามไปถึงโลกมุสลิมที่มีข้อห้ามชัดเจนในเรื่องการอวดเรือนร่าง จึงอาจกลายเป็นประเด็นที่นำไปสู่ความขัดแย้งและความรุนแรงได้

“บอกได้เลยว่าถ้ามีโครงการนี้ออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร จะถูกมองเลยว่ามีเจตนาตั้งใจจะทำลายล้างประเพณีอันดีงามของคนไทย-มลายูมุสลิม ไม่เชื่อว่า คนคิดไม่รู้ ไม่เชื่อว่าคนที่มีความดีที่รับราชการจะไม่รู้เรื่องแบบนี้ การที่คิด ก็แสดงว่าคิดต่างๆ ที่รู้ คือเจตนาที่จะเป็นบ่อนทำลาย ในศาสนา

มุสลิมแต่งให้สวยงามได้ แต่ต้องอยู่
บนฐานทางศาสนาที่ไม่ใช่การอวด
เรือนร่าง เช่น ใส่สีจืดจางจนเป็นที่
น่าสนใจแก่คนอื่น การอยู่ในสังคม
ใหญ่แต่งตัวดีหรือแต่งให้สวยงาม
เพียงแต่ต้องรักษากฎเกณฑ์เอาไว้

ศาสนาอิสลามมีว่าผู้หญิงไม่ใช่เครื่องมือหากินของใคร

“ในประเทศมุสลิมไม่มีการเดินแฟชั่น เพราะถือว่าผิดหลักศาสนาอย่างร้ายแรง การส่งเสริมของ เขาจะขายชุด ไม่ได้ขายคน คือโชว์ชุด ขอถามว่า เวลาเดินแบบ เราดูคนหรือดูชุด ส่วนมากก็ดูคน ทั้งนั้น ถ้าดูชุดก็ไม่ต้องเอาผู้หญิงสวยมาเดินหรือ เสียค่าตัวแพงหรือ ผู้หญิงไม่ใช่เครื่องมือไปสร้าง ประโยชน์ แต่เป็นเพศที่ต้องดูแลรักษา ในมุมนี่ คนบอกว่า เป็นการกดขี่ทางเพศ แต่ความจริงไม่ใช่ กลายเป็นว่า การเอานางงามมาเดิน มาแต่งตัวอวด กัน กลับกลายเป็นเรื่องที่ยกย่องส่งเสริมให้เป็น วัฒนธรรมกัน” ไพศาล กล่าว

เหตุผลที่ไพศาลยกมาแสดงความไม่เห็นด้วย กับโครงการนี้ อาจเป็นเพราะว่า เรื่องการแต่งกาย ในศาสนาอิสลามมีความเคร่งครัดสูง โดยเฉพาะผู้ หญิงจะมีพันธะผูกมัดมากกว่าผู้ชาย การแต่งกาย ของผู้หญิงมุสลิม ถือว่าเป็นกฎหมาย (Law) เลยที่ เดียว เป็นสิ่งต้องปฏิบัติ หากฝ่าฝืน ถือว่าผิด ส่วน การแต่งกายของผู้ชายเป็นเพียงวิถีปฏิบัติ (Folkway) เท่านั้น

ดังนั้น การจัดเดินแฟชั่นมุสลิมในเดือน มกราคมนี้ แม้จะเป็นการออกแบบชุดให้เป็นไปตาม หลักศาสนาอิสลามก็ตาม แต่คงปฏิเสธเรื่องการอวด

การโชว์เรือนร่างไม่ได้อย่างที่นายไพศาลตั้งข้อสังเกต เพราะการเดินโชว์นั้นหมายถึง การทำให้เห็น เป็นที่ จับจ้องแก่สาธารณะ

ยิ่งในสถานการณ์ที่ง่ายต่อการยั่วยุเช่นนี้ คง ต้องทำความเข้าใจกับประเด็นที่มีความอ่อนไหวให้ มากขึ้น ความเข้าใจในเรื่องเรือนร่าง และการแต่ง กายตามหลักอิสลามจึงเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นอัน ดับแรกๆ

* เรือนร่างในวิถีอิสลาม

ในอัลกุรอาน ซูเราะห์นูร์ โองการที่ ๓๑ ได้ระบุ ถึงเรื่องเรือนร่างและการแต่งกายในส่วนที่เกี่ยวข้อง กับผู้หญิงไว้อย่างชัดเจนว่า จึงกล่าวแก่ผู้หญิงผู้ศรัทธา ทั้งหลายในพวกนาง ลดสายตาของนางลงต่ำ และ ปกป้องของพึงสงวนของพวกนาง จงอย่าอวดอ้าง เครื่องประดับของนาง เว้นแต่ที่เปิดเผย และให้นาง ปิดผ้าคลุมศีรษะของนางตลอดมาจนถึงหน้าอกของ นาง

“และจงอย่าให้นางอวดอ้างเครื่องประดับเว้น แต่แก่สามีของนาง หรือบิดาของนาง หรือบิดาของ สามีนาง หรือลูกชายของนาง หรือลูกชายของสามีนาง หรือพี่ชายน้องชายของนาง หรือลูกชายของพี่สาว น้องสาวของนาง หรือพวกผู้หญิงของนาง หรือที่ มือขวาของนางครอบครอง หรือคนใช้ หรือผู้ชายที่

ไม่สนใจ หรือเด็ก ๆ ที่ยังไม่รู้เรื่องของสงวนผู้หญิง และจงอย่าให้นางกระเทิบเท้าของนางเพื่อเครื่องประดับที่นางซ่อนไว้อยู่นั้นจะ เป็นที่รู้กัน และสุเจ้าทั้งหลายจงหันกลับมาดูแก่โทษต่ออัลลอฮ์ โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย ! เพื่อสุเจ้าจะได้เจริญ”

นอกจากนี้ วจนะของศาสดามุฮัมมัดคือลลัมลออะลัยฮิวซัลลัม ได้กล่าวเตือนเรื่องการอวดเสื้อผ้าไว้อีก ดังนี้

“ผู้ใดก็ตามที่สวมใส่เสื้อผ้าแห่งศักดิ์ศรีหรือแห่งศักดิ์นาและอวดบรรดาศักดิ์ในโลกนี้ ก็จงทราบด้วยว่าอัลลอฮ์จะทรงสวมเสื้อผ้าแห่งความอัปยศให้แก่เขาในวันฟื้นคืนชีพพร้อมกับจุดไฟเผาเสื้อผ้านั้นเสียด้วย”

คำสอนต่างๆ ข้างต้น ทำให้เข้าใจได้ว่า ศาสนาอิสลามเคร่งครัดเรื่องการแต่งกายหรือการปกปิดเรือนร่างเป็นอย่างมาก

เสาวนีย์ จิตหมวด คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ผู้นำถือศาสนาอิสลาม อธิบายถึงหลักสำคัญของการแต่งกายในศาสนาอิสลามที่ทำให้เห็นภาพชัดขึ้นจากคำสอนในพระคัมภีร์ว่า ต้องแต่งกายที่ปิดเรือนร่างให้มิดชิด ไม่เป็นลักษณะของการอวดเผยโฉมหน้า หรือเป็นลักษณะของการพรีเซนต์ตัวเอง ดังนั้นการเดินแฟชั่นใดๆ จึงไม่ถูกต้องกับหลักการทางศาสนา

คำอธิบายของ เสาวนีย์ สอดคล้องกับ มุฮัมมัดเปาซี แยน่า จากสภายมุสลิมโลก ที่กล่าวเสริมว่า “ประเด็นการเอาผู้หญิงไปเดินแฟชั่น มันคล้ายกับการกำลังทำให้สังคมอื่นที่ปฏิบัติแบบนั้นหรือเอาสังคมในเชิงบันเทิงมาทำให้เกิดในคนมุสลิมโดยใช้การพรีเซนต์การแต่งกายแบบมุสลิมเพื่อส่งเสริมเรื่องการซื้อขายเรื่องเสื้อผ้ามาเป็นเหตุผล

“แต่การส่งเสริมการขายซื้อขายเสื้อผ้าที่ทำให้ลักษณะของการเดินแฟชั่น มันเป็นบ่งบอกว่าเป็นการโชว์อย่างเต็มที่โดยไม่มีข้ออ้างที่จะเสี่ยงใดๆ ได้เลย

“ในเรื่องนี้มันขัดกับหลักศาสนาที่ว่า หญิงที่จะเผยโฉมอย่างงดงามหรือแต่งตัวฟิตได้ คือผู้หญิงที่อยู่กับสามีของนางเท่านั้น ในความหมายอิสลามคือสามีภรรยาเสนอดูกันอย่างไรก็ได้ แต่เมื่อออกไปข้างนอก การแต่งตัวรัดรูปก็จะกลายเป็นข้อบัญญัติที่เริ่มออกนอกกรอบแล้ว เขาปกปิดใบหน้ากับผ้ามือจริง แต่ส่วนอื่นรัดรูปจนผู้ชายมองตัวเขาว่าร่างเขาสวยมาก ร่างเขาดีมาก จนเกิดจินตนาการขึ้นมาว่า ถ้าฉันได้อยู่กับนาง ได้นอนกับนาง ถ้าฉันได้นอนกับผู้หญิงคนนี้ ฉันคงจะสำเร็จ เป็นภาพจินตนาการที่วัยรุ่นจะติดกับผู้หญิงคนหนึ่งที่ตั้งแต่งตัวแบบนั้น และการเดินแฟชั่นก็อาจส่งเสริมการมองเรือนร่างแบบนั้น

“นี่คือความจริงที่เป็นบาปชัดเจน เพราะการโชว์จะทำให้เกิดความเบิกบานใจต่อผู้ที่กำลังมองแล้วเกิดการยั่วยุ ดุรงนั้นจะถือว่าผิดศีลธรรม”

* บาปในคัมภีร์กับความจริงที่ปรากฏ

แม้ว่าศาสนาอิสลามจะมีบทบัญญัติที่เคร่งครัดเรื่องการปกปิดเรือนร่างจากความงามของร่างกาย เพื่อไม่ให้ดึงดูดจินตนาการของเพศตรงข้ามก็ตาม แต่คงปฏิเสธไม่ได้ว่า ปัจจุบัน คนมุสลิมเองสามารถรับรู้เรื่องวิธีการแสดงความงามของเรือนร่างได้ตลอดเวลา

อาจารย์ผ่านแฟชั่น หรืออาจารย์รู้ผ่านการเห็นการคลุกคลีกับเพื่อนต่างวัฒนธรรมที่ไม่เคร่งครัดเรื่องการแต่งกาย หรืออาจารย์รู้จากสื่อต่างๆ ที่ปัจจุบันนั้นเข้าถึงได้แทบทุกบ้าน และถ่ายทอดเรื่องราวแทบทุกชนิดบนโลก ไม่เว้นแม้แต่เรื่องรูปลักษณ์ทางความงามที่มองแบบสากล

การรับรู้ในความงามที่เข้าถึงได้ตลอดเวลาแบบนี้ ทำให้ง่ายต่อการสร้างสำนึกเรื่องความงามใหม่ในคนมุสลิมเช่นกัน ความงามที่เน้นรูปลักษณ์ภายนอกถึงแม้จะขัดกับหลักการสอนของศาสนาอิสลาม แต่กำลังมีอิทธิพลอย่างมากในช่วงนี้โดยเฉพาะกับวัยรุ่น

ในระยะหลังนี้จะเห็นการเปลี่ยนแปลงทางสำนักเรื่อง ความงามที่แสดงออกทางความคิดหรือทางการ ปฏิบัติที่ขัดกับหลักศาสนาให้เห็นมากขึ้น

มุฮัมหมัดเปาซี แสดงความเห็นด้วยในความ กังวลที่มีต่อความเปลี่ยนแปลงทางความคิดของคน มุสลิมรุ่นใหม่ที่กำลังเกิดขึ้นดังกล่าว และยอมรับว่า เรื่องแบบนี้เป็นช่องว่างระหว่างวัยในพื้นที่ แต่เป็น ปัญหาที่คนมุสลิมจะต้องหาพื้นที่ตรงกลางมาคุยกัน โดยใช้เครื่องมือภายในสังคมมุสลิมมาแก้ปัญหาเอง

ดังนั้นจึงไม่ควรส่งเสริมแนวคิดเรื่องความงาม แบบการเดินแฟชั่นซ้ำเพื่อปัญหาที่มีอยู่อีก เพราะ อาจทำให้คนที่อยากจะสอนลูกหลานให้กลับมาเดิน ตามหลักศาสนาไม่พอใจ ตรงนี้เหมือนกับเป็นการส่งเสริมให้ลูกหลานของชาวมุสลิมเดินไปในทางที่ผิดจาก คำสอนในอัลกุรอาน

เรื่องเดินแฟชั่น ถ้าถามเด็กวัยรุ่นหรือนักศึกษา ที่เป็นมุสลิม เขาอาจจะเอาด้วย บรรดาผู้ใหญ่ที่เป็น มุสลิมก็กำลังเป็นห่วงเรื่องตรงนี้อยู่แล้ว ถ้ามาส่งเสริมเรื่องแฟชั่น มันจะผิดวัตถุประสงค์ของเขากำลังพยายามสอนลูกหลานในด้านนี้ ยอมรับว่า ผู้หญิงไทยมุสลิมก็มีบางส่วนที่เขาชอบแฟชั่น รักสนุก ต้องกลับมามองก่อนเลยว่า เขารู้หรือไม่ว่าแต่งกาย แบบไหนผิด แบบไหนถูก แต่ถ้ารู้อยู่แล้วไม่ปฏิบัติ ตรงนี้จะมิโทษ

“แต่ถ้าเป็นเพราะเขาอยู่ในสังคมแบบอื่น มานานแล้วไม่มีใครมาบอก หรือบอกแล้วทำให้ ต้องปรับตัวไปเรื่อยๆ ตรงนี้ยังไม่ถึงขั้นที่จะต้อง พิพากษาว่า จะต้องตกนรก”

มุสลิมแต่งให้สวยงามได้ แต่ต้องอยู่บนฐานทาง ศาสนาที่ไม่ใช่การอวดเรือนร่าง เช่น ใส่สีฉูดฉาดจน เป็นที่น่าสนใจแก่คนอื่น การอยู่ในสังคมใหญ่แต่ง ตัวดีหรือแต่งให้สวยได้ เพียงแต่ต้องรักษาภูมิกษณธ์ เอาไว้ หนังสือแฟชั่นมุสลิมก็มี เช่น แฟชั่นนิสา แต่นั่นก็อยู่บนฐานที่ผู้ใหญ่อุดมการณ์ไม่ต้องอะไรมากเดี๋ยวนีเห็นการแต่งกายของผู้หญิงมุสลิมในภาคใต้ก็เจอ เยอะที่แต่งกายไม่ถูก เช่น ใส่ฮิญาบจริง แต่สวมเสื้อ แขนสั้น กางเกงรัดรูป

“การเดินแฟชั่นน่าจะเป็นวิถีแบบตะวันตกมากกว่า ศาสดาก็สอนว่าอย่าไปเลียนแบบคนอื่น เดียว จะเป็นพวกเขา ถ้าเลียนแบบพวกแฟชั่น มันก็จะ กลายเป็นพวกแฟชั่น ไม่ใช่พวกมุสลิม”

แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง นักวิชาการประจำภาควิชา มานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร และมีพื้นเพอยู่ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นอีก คนหนึ่งที่แสดงความเป็นห่วงต่อประเด็นดังกล่าว และ ตั้งคำถามต่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมเสื้อผ้าด้วยการ จัดเดินแฟชั่นว่า ทำไม่ต้องการเสนอโครงการที่ มีลักษณะ Sensitive ทางวัฒนธรรมแบบนี้

“มันเป็นเรื่องความไม่เข้าใจทางวัฒนธรรม เหมือนกัน บางทีอาจจะมาจากความหวังดี แต่อาจไม่

การเดินแฟชั่นน่าจะเป็นวิถีแบบตะวันตกมากกว่า ศาสนาการสอนอย่าไปเลียนแบบคนอื่น เตี๊ยะ จะเป็นพวกเขา ถ้าเลียนแบบพวกแฟชั่น มันก็ จะกลายเป็นพวกแฟชั่น ไม่ใช่พวกมุสลิม

เข้าใจวัฒนธรรม ต้องถามเขาก่อนตั้งแต่แรกเลยว่า
อยากให้มีหรือไม่มี ต้องถามทุกกลุ่ม ไม่ใช่คิด
ไว้หรือตั้งใจหย้ไว้แล้วจึงไปถามว่าจะทำได้ในแบบใด
แม้แต่คนตัดเย็บเสื้อผ้าเองก็ต้องถามเขาว่า อยาก
พัฒนาด้วยการเดินแฟชั่นหรือไม่

การถามนี้เพื่อจะได้นำทั้งฝ่ายที่เห็นด้วยและไม่
เห็นด้วยจากภายในพื้นที่มาคุยกัน คือให้เขาคุ
ยกันเองก่อน ้วยรุ่น กับผู้ใหญ่เขาคิดต่างกัน ทางวัย
รุ่นอาจจะเห็นด้วยมากก็จริง แต่การแก้ปัญหาหรือ
การลดช่องว่างทางความคิดตรงนั้นน่าจะมาจากการ
คุยกันเองมากกว่าการคิดจากข้างนอก ทางเจ้าหน้าที่
เองก็จะไม่ถูกว่าว่าไม่เคารพการตัดสินใจของเขา ไม่
เคารพวัฒนธรรมของเขา

“หรือแม้แต่การที่จะให้มีการเดินแฟชั่นมุสลิม
โดยใช้คนพุทธก็ตาม การมองโดยปกติ ใครจะรู้ได้
ว่าคนที่เดินแบบอยู่นั้น เป็นคนมุสลิมหรือไม่ มันจะ
ทำให้เกิดการตั้งคำถามที่พูดต่อๆ กันไปว่า ทำไม
เดี๋ยวนี้นคนมุสลิมมาเดินแฟชั่น เวลามีการพูด
ประเด็นแบบนี้ขึ้นมา ความรู้สึกไม่ดีบางอย่างจะเกิด
ขึ้นแม้คนทั่วไปอาจจะดูว่าสวยดีเหมือนแฟชั่นผ้าไหม
แต่คนมุสลิมจะรู้สึกแบบใด”

อย่างไรก็ตาม แพร เองมองว่า การแต่งกายของ
คนมุสลิมใน ๓ จังหวัด มีลักษณะที่ปรับไปให้ความสำคัญ
สำคัญกับความสวยงามมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าความ
คิดของคนแต่ละ Generation แตกต่างกัน จุดที่นำ
เป็นห่วงในเรื่องการเดินแฟชั่นมุสลิมคือ เป็นการ
กระตุ้นจากภายนอกที่อาจทำให้คนในพื้นที่ไม่พอใจได้

“การแต่งกายของคนใน ๓ จังหวัดภาคใต้ ดูจะ
มีพัฒนาการ ในช่วงอายุต่างกันก็จะมีมุมมองในเรื่อง
แฟชั่นหรือการแต่งกายที่ต่างกัน ช่วง ๓๐ ปีมานี้ คนใน
พื้นที่ให้ความสำคัญกับการแต่งกายให้ดูดี ดูสวยขึ้น
เช่นกัน อาจมองได้ว่า ส่วนหนึ่งกำลังก้าวสู่ความเป็น
ทุนนิยม

ผู้มีอายุอาจจะรู้สึกว่าการนี้เป็น Culture Shock
เพราะเขาชินกับการแต่งกายในชุดมุสลิมพื้นบ้าน เช่น
กูรงบานง ที่เป็นกระโปรงคลุมลงมาจนหมด แต่หลัง
จากนั้นมา ในช่วงหนึ่ง มีละครเรื่องเมืองดาหลา นางเอก
จะสวมเสื้อแขนยาว กางเกงขายาว คนในพื้นที่ก็หัน
มานิยม เรียกว่าชุดดาหลา แต่ผู้ใหญ่ก็จะมองว่าเป็น
กูรงบานงแบบเดิมดีกว่า

“ตรงนั้นก็มีความอะลุ่มอล่วยที่เขาจะคุ
ยกันเองภายใน เช่นว่า หากยังอยู่ในหลักการปกปิด
มิดชิด แม้เสื้อผ้ารัดรูปขึ้นแต่ยังคลุมฮิญาบ ก็ทำได้
ตรงนั้นจะเป็นเรื่องการประนีประนอมระหว่างวัยจาก
ภายในพื้นที่ แต่การจัดการเดินแฟชั่นในลักษณะนี้
เท่ากับเป็นการกระตุ้นจากด้านนอก

“มองในมุมนี้ทำให้ผู้ใหญ่ของคนมุสลิมไม่ต่าง
จากกับผู้ใหญ่อื่นๆ ที่มีต่อวัยรุ่นทั่วไป ถามว่าผู้ใหญ่
พุทธเขาอยากเห็นลูกหลานใส่สายเดียวกันแค่นั้นแล้ว
ตรงนั้นไม่ดีตรงไหน ในเมื่อสังคมก็มาตั้งคำถามกันว่า
คติขมิ้นขึ้นมาจากการแต่งตัวล่อแหลมหรือไม่

“เรื่องแบบนี้เขาจะมีวิธีการจัดการกันเองภายใน
แต่หากคนอื่นเข้าไปพูด กระทำ หรือจัดการ มัน
ทำให้มีปัญหามาตามได้ เพราะตรงนั้นอาจหมายถึง

“ใน ๓ จังหวัดภาคใต้มีศักยภาพในการพัฒนาการผลิต แต่ควรรอบคอบเรื่องวิธีการ บางเรื่องเขามีภูมิปัญญา มีทางออกเองอยู่แล้วว่าจะทำอย่างไร ถ้าสิ่งเหล่านั้นมาจากวัฒนธรรมของเขาเองเขาก็จะยอมรับได้ ควรช่วยในสิ่งที่เขาทำไม่ได้เช่น หาดลาด รองรับราคาค่าขนส่ง หรืออย่างบอกว่าจะไปทำเอฟทีเอ แล้วพื้นที่ตรงนี้จะมืออะไรดีขึ้น เขาสามารถทำอะไรได้บ้าง หรือในทางกฎหมายก็ช่วยได้ เช่น ปรับแก้กฎหมายในส่วนที่พ่อค้าคนกลางจะไม่ไปกดขี่เขาเป็นต้น”

การกระทำที่อาจแปรเป็นความไม่เข้าใจระหว่างกัน ตอนนี้นักในสามจังหวัดภาคใต้กับรัฐไทยมีความไม่เข้าใจกันมากอยู่แล้ว ดังนั้นหากลงไปส่งเสริมเศรษฐกิจในพื้นที่ด้วยอุตสาหกรรมเสื้อผ้าในลักษณะการเดินแฟชั่น โดยอาจจะไม่เกี่ยวกับเรื่องของการเมือง ก็ต้องคิดอีกชั้นด้วยว่า ควรพัฒนาแบบใดจึงจะไม่เข้าใจผิดกัน”

แพร กล่าวเสริมในสิ่งที่รัฐควรจะทำมากกว่า “ท้องถิ่นมีความหลากหลาย ถ้าคิดว่าจะเคารพความหลากหลาย ก็ควรให้เขาออกแบบเอง แล้วก็เติมให้บางส่วน เช่น ถ้าจะส่งออกเสื้อผ้า ต้องสวยแค่ไหน เติมตรงนั้นจะไม่ขัดกับหลักศาสนาเลย อีกอย่างคือ ถามว่าอะไรที่เขาต้องการ อะไรไม่ต้องการ บางคนอยากทำพิซซ่าส่งออกก็มี แต่ไม่รู้ว่าจะถนอมอาหารอย่างไร ให้ไปถึงเมกกะได้ เคยได้ฟังมา แต่เราไม่ได้เรียนฟู้ดไซน์ เลยไม่รู้จะบอกอย่างไร แต่ตรงนี้เป็นความต้องการของเขา ต้องไปถามตรงนั้นว่า ต้องการจริงๆ หรือเปล่า จะได้นำไปสู่การส่งเสริมเรื่องการอบรมการถนอมอาหาร เป็นต้น

ปัจจุบันพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความอ่อนไหวตลอดเวลา ดังนั้นสิ่งใดที่เข้าไปกระทบจากภายนอกแม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อย อาจกลายเป็นเงื่อนไขที่นำไปสู่ความรุนแรงได้ เพราะเงื่อนไขเหล่านั้นสามารถนำไปขยายให้ใหญ่โตได้ไม่ยากด้วย ‘ข่าวลือ’ ที่สำเร็จมาแล้วในหลายต่อหลายครั้ง

หวังเช่นกันว่าประเด็น ‘แฟชั่นชาวมุสลิม’ จะไม่กลายเป็นความหวังดีที่ถูกแปรสภาพเป็นเงื่อนไขในการใช้ความรุนแรงในพื้นที่อย่างที่หลายคนเป็นหวัง 🍵

แนวคิด

สमानฉันท์

บทความหลัก

หมายเหตุจาก อ.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์

บทความชิ้นนี้ดัดแปลงแก้ไขจาก บทบรรยายเรื่อง “The Reconciliation Problematique” ของข้าพเจ้าที่นำเสนอในการประชุมวิชาการนานาชาติเรื่อง “Southeast Asia : Peace and Soul Searching” จัดโดยโครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรวรรัฐ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต ปัตตานี, จังหวัดปัตตานี, ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๘ บางส่วนเคยตีพิมพ์เป็นบทความใน มติชนรายวัน (๓๑ สิงหาคม, ๒๕๕๘)

ทำความเข้าใจปริศนา แนวคิดสมานฉันท์

► เรื่อง : รศ.ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์

ศูนย์ข่าวสารสันติภาพ มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปาฐกถาในการสัมมนา

บทบาทภาคประชาชนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้ง

ปัญหา ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามแนวทางสันติวิธีและสมานฉันท์

จัดโดยคณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตยและเครือข่ายองค์กรภาคประชาชน (ครป.)

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, ๑๗ กันยายน ๒๕๕๘

หลังจากที่รัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ มีอดีตนายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุนเป็นประธาน เพื่อหาหนทางแก้ไขปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยไม่ใช้ความรุนแรง ทำให้เกิดคำถามขึ้นหลายข้อ เช่น การเสนอให้รัฐบาลหาวิธีไม่ดำเนินคดีกับผู้ต้องหาในคดีตากใบทั้ง ๕๕ คน เป็นการส่งเสริมความไม่ถูกต้องหรือไม่

คณะกรรมการจะตกเป็นเครื่องมือ
ของรัฐบาลนายกรัฐมนตรี ทักษิณ ชินวัตร
หรือไม่ หรือ

- เมื่อตั้งคณะกรรมการขึ้นแล้ว เหตุ
ใดความรุนแรง"รายวัน"ในจังหวัดชายแดน
ภาคใต้ยังคงดำเนินต่อไป เช่น

o เมื่อคืนวันจันทร์ที่ ๑๖ พฤษภาคม
๒๕๔๘ ก็เกิดระเบิดที่อำเภอตากใบ
นราธิวาส ขณะที่มีชาวบ้านและเจ้าหน้าที่
ถูกยิงบาดเจ็บที่ยะลาและปัตตานีหลายราย
ในวันเดียวกัน

o ในวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๘ ก็
เกิดเหตุผู้ก่อการไม่สงบระเบิดเสาไฟฟ้าจน
ไฟฟ้าดับทั่วเมืองยะลา และเกิดเหตุวาง
เพลิงเผาผลาญบ้านเรือน ทรัพย์สินราษฎร
เสียหายไปมาก จนกระทั่งสองวันหลังเหตุ
ร้ายที่ยะลา รัฐบาลประกาศพระราชกำหนด
การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน
พ.ศ.๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๔๘
โดยให้เหตุผลว่า

**“ในปัจจุบันมีปัญหาเกี่ยวกับความ
มั่นคงของรัฐ ซึ่งมีความร้ายแรงมากยิ่งขึ้น
จนอาจกระทบต่อเอกราช และบูรณภาพ**

**แห่งอาณาเขต และก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในประเทศ
รวมทั้งทำให้ประชาชนได้รับอันตรายหรือเดือดร้อนจนไม่อาจ
ใช้ชีวิตอย่างเป็นปกติสุข และไม่อาจแก้ไขปัญหาด้วยการ
บริหารราชการในรูปแบบปรกติได้”** [๑]

วิธีเผชิญกับคำถามนี้มีสองทางคือ

ทางแรก ตรวจสอบข้อเท็จจริง เช่นผู้ต้องหาในคดีตากใบ
ซึ่งเป็นชาวตากใบทั้ง ๕๘ คนนั้น เป็นผู้ร้ายมุ่งทำลายสังคมน
หรือไม่ เจตนาของนายกรัฐมนตรีเป็นอย่างไรแน่ หรือความ
รุนแรงที่เกิดขึ้นทำลายชีวิตจิตใจของผู้คนทั้งสามัญชนและเจ้า
หน้าที่ในขณะนั้นเกิดขึ้นเพราะอะไร ประสงค์จะตอบได้แนวทาง
สมานฉันท์ที่รัฐบาลหันมาสนใจหรือไม่อย่างไร

อีกวิธีหนึ่งคือ พยายามทำความเข้าใจว่า แนวทาง
สมานฉันท์เป็นอย่างไร ทำงานเพื่อลดความรุนแรงได้อย่างไร

ข้าพเจ้าจะพยายามนำเสนอหนทางทำความเข้าใจการ
ทำงานของแนวทางสมานฉันท์ โดยเริ่มต้นจาก การนำเสนอ
เหตุการณ์ที่ถือกันว่ามีคุณลักษณะสมานฉันท์อย่างชัดเจนใน
ฐานะกรณีศึกษา จากนั้นจะสรุปแนวคิดที่ได้จากกรณีดังกล่าว
เป็นหลักการสำคัญในการทำงานสร้างสมานฉันท์ในสังคมไทย
พร้อมทั้งนำเสนอฐานความคิดสมานฉันท์ที่ใช้กันในสังคม
มุสลิม และที่สุดจะได้ชี้ว่าการทำงานสมานฉันท์ในสังคมไทย
ขณะนี้ แตกต่างจากที่เกิดขึ้นในสังคมอื่นอย่างไร อันน่าจะ
เป็นเหตุให้การทำงานสมานฉันท์ในสังคมไทยจะยังอยู่ในภาวะเป็น
ปริศนาที่ไม่ลงตัว (problematic)

จากฆาตกรรมสู่สมานฉันท์ [๒]

วันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๓๘ ชายหนุ่มคนหนึ่งขับรถไปส่งพิชซ่าที่เขต นอร์ธ พาร์ค ในซาน ดิเอโก สหรัฐอเมริกา คนโทรศัพท์ไปสั่งอาหารเป็นกลุ่มวัยรุ่นอันธพาลที่หลอกสั่งพิชซ่ามารับประทาน คนส่งพิชซ่าไม่ยอมจำนน สมาชิกของกลุ่มอันธพาลจึงยิงเขาเสียชีวิต คนถูกยิงชื่อ ตอริค คามิซา เป็นนักศึกษา มหาวิทยาลัยซานดิเอโก อายุ ๒๐ ปี, คนยิงชื่อ โทนี่ เอ็ดเวิร์ด ฮิลล์ เป็นเด็กอัฟริกัน-อเมริกัน อายุ ๑๔ ปี, กับ ๓ เดือน ต่อมาเด็กชายผู้นี้กลายเป็นบุคคลอายุน้อยที่สุดในประวัติศาสตร์ของแคลิฟอร์เนีย ที่ต้องคดีในศาลผู้ใหญ่ เขาต้องโทษจำคุก ๒๕ ปี ถึงตลอดชีวิต

เมื่อแม่ของตอริคทราบข่าวลูกชาย เธอล้มทั้งยืน เมื่อคุณย่าทราบข่าว เธอร้องไห้และบอกพ่อของตอริคให้อ่าน “ซอลาวัด” บทสวดของคัลลเลาะห์อันนวยพรให้ศาลตามุฮัมมัด ซึ่งชาวมุสลิมจะสวดในเวลาที่ถูกขังคุก.

ปู่ของโทนี่ ฮิลล์ เป็นอดีตทหารอเมริกัน หน่วยกรีน เบเรตต์ในสงครามเวียดนาม เขาตกตะลึงเมื่อเห็นข่าวฆาตกรรมนี้ทางโทรทัศน์ และรู้สึกหมดสิ้นทุกสิ่งเมื่อทราบว่าหลานของตนเป็นฆาตกร เขาเป็นคนเลี้ยงดูโทนี่ ฮิลล์ แทนพ่อแม่ เพราะลูกชายของเขาคือ พ่อของคณียังมีลูกเมื่ออายุได้ประมาณ ๑๕ ปี เป็นสมาชิกแก๊งวัยรุ่นและติดยางอมแถม ขณะที่แม่ของคณียังก็คลอด โทนี่ ฮิลล์ เมื่อตนเองอายุเพียง ๑๕ ปีเท่านั้น

ในวันฝังศพตอริค ครูสอนศาสนาท่านหนึ่ง (อุซตาซ) เอ่ยกับพ่อของคณิตายว่า “**ความเศร้าโศกเป็นธรรมชาติตามนุษย์ แต่ฉันอยากให้คุณเป็นอิสระจากภาวะอัมพาตที่เกิดจากความเศร้าสลดเพราะลูกตายนี้ และหาสิ่งที่ดีงามมาทำในนามของตอริค** การงานแห่งความเมตตาที่ทำในนามของผู้ที่จากไป เป็นดังทรัพย์ทางจิตวิญญาณที่จะเป็นคุณต่อดวงวิญญาณของผู้ตาย...” [๓]

เมื่อถูกถามว่า ไหมโกรธหรือที่ลูกชายถูกฆ่าตาย พ่อของตอริคตอบว่า “สิ่งแรกที่รู้สึกคือความโกรธ แต่โกรธประเทศของเรา โกรธสังคมของเราที่ไม่ยอมทำอะไรสักอย่างเพื่อยุติการที่เด็กต้องถูกฆ่าและกลายเป็น

เป็นฆาตกรเพิ่มขึ้นทุกๆปี.... “ทุกวันในประเทศของเรา มีเด็ก ๑๓ คนต้องเสียชีวิตเพราะปืน และคนซึ่งอยู่ที่สองด้านของตัวปืน (ทั้งที่ด้ามปืนและปลายกระบอกปืน) ก็ล้วนเป็นเหยื่อด้วยกันทั้งคู่” พ่อของตอริคสรุปว่า “ผมช่วยตอริคตอนที่เขาถูกยิงตายไม่ได้ แต่ผมทำอะไรให้เป็นอนุสรณ์ถึงเขาได้ ผมต่อสู้กลับได้ ผมอาจลองพยายามช่วยไม่ให้ใครอื่นต้องประสบเคราะห์กรรมผ่นร้ายจากความรุนแรงที่มีวัยรุ่นเป็นผู้ก่อได้” [๔]

พ่อของตอริคผู้ถูกฆาตกรรมจึงตัดสินใจ ไปพบกับปู่ของโทนี่เด็กชายผู้เป็นฆาตกร เขาเชื่อว่าทั้งปู่ของฆาตกรและเขาผู้เป็นพ่อของลูกชายที่ถูกฆ่าก็เป็นผู้สูญเสียทั้งคู่ วิธีหนึ่งที่จะอยู่ต่อไปกับความสูญเสียนี้คือร่วมกันแบกรับภาระแห่งความสูญเสียนี้ด้วยกัน ทั้งคู่ตัดสินใจรวมพลังกัน “ต่อสู้เอาคืน” ด้านความรุนแรง ด้วยการทำ “งานแห่งความเมตตา” พวกเขาและเพื่อนๆ ก่อตั้งมูลนิธิตอริค คามิซาซันที่ ซาน ดิเอโก คนทั้งสองเห็นว่าทั้งตอริค และ โทนี่ก็เป็นเหยื่อด้วยกันทั้งสองฝ่าย และไม่อยากจะเห็นเด็กๆ ผู้บริสุทธิ์ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงอีก ไม่ว่าจะในฐานะผู้ถูกฆาตกรรมหรือผู้ลั่นไก มูลนิธิดังกล่าวจึงก่อตั้งขึ้นเพื่อ

- หยุดการฆ่ากันระหว่างเด็กๆ
- ทำลายวัฏจักรแห่งความรุนแรง
- สร้างแรงบันดาลใจผ่านการใช้สันติวิธี

ในฐานะทางเลือก และ

- พยายามปลุกเมล็ดพันธุ์แห่งความหวังเพื่ออนาคต [๕]

ปัญหาคือ เรื่องราวของพ่อตอริค คามิซาซันถูกฆ่า และปู่ของโทนี่ ฮิคส์ ผู้เป็นฆาตกรช่วยให้เข้าใจแนวคิดสมานฉันท์อย่างไร?

แนวคิดสมานฉันท์กับหลัก ๙ ประการ

ปฏิกิริยาของผู้คนในสังคมที่ผ่านวันคืนอันรุนแรงคร่ำหมองมาแล้วต่อแนวทางสมานฉันท์ (reconciliation) มักต่างกัน. Patricia Valdez อดีตผู้อำนวยการของคณะกรรมการสัจจะแห่งอาร์เจนตินาเห็นว่า “ในอาร์เจนตินา ไม่มีใครพูดถึงสมานฉันท์หรอก ไม่มีใครเข้าไปยุ่งกับเรื่องนี้ ก็ไม่ใช่ว่าเขาจะดำเนินการสมานฉันท์อย่างจริงจัง แต่คำนี้ไม่มี ความหมายอะไรที่นี่” [๖]

คำอธิบายปรากฏการณ์เช่นนี้มา จาก Horacio Verbitsky นักหนังสือพิมพ์ในอาร์เจนตินา ซึ่งตั้งคำถามเอา กับแนวทางสมานฉันท์ตรงๆว่า “สมานฉันท์โดยใคร? คุณยังอยากจะสมานฉันท์กับคนที่รับผิดชอบกับการเอาตัวลูกสาวคุณไป (ทรมานเธอ อุ้มเธอหายไป) แล้วปฏิเสธว่าไม่รู้ไม่เห็นอะไรทั้งนั้นอีกหรือ? คำ “สมานฉันท์” ไม่มีความหมายอะไรที่นี่

“สมานฉันท์” ในฐานะวาทกรรมทางการเมืองเป็นเรื่องไร้ศีลธรรมอย่างลึกซึ้ง เพราะได้ปฏิเสธความเป็นจริงที่ประชาชนต้องผ่านพบมา ไม่สมเหตุสมผลเลยที่จะหวังให้ใครสมานฉันท์หลังจากสิ่งที่เกิดเหตุการณ์ขึ้นที่นี่” [๗]

ในศรีลังกา คณะกรรมการที่ประธานาธิบดีกุมาระตุงคะ ตั้งขึ้น เพื่อหาความจริงเกี่ยวกับการใช้กำลังลักพาผู้คนและ อุ้มหายไป ก็ไม่ได้เสนอว่างานของตนจะนำไปสู่การสมานฉันท์ คณะกรรมการของศรีลังกาเพียงแต่สนใจรวบรวมข้อเท็จจริง และหาวิธีชดใช้ค่าเสียหายให้กับผู้สูญเสีย หรือครอบครัวของพวกเขาเท่านั้น บางคนทำงานด้านสิทธิมนุษยชนในศรีลังกาเห็นว่า การเสนอให้มีสมานฉันท์ระหว่างบุคคลเป็นเรื่องไร้เหตุผล เพราะไม่มีผู้ใช้ความรุนแรงคนใดก้าวออกมารับผิดเลย [๘]

ขณะเดียวกันใน ประเทศไลบีเรีย ที่เกิดสงครามกลางเมืองฆ่าฟันกันอย่างรุนแรงตั้งแต่วันก่อนวันคริสต์มาส ในปี ค.ศ.๑๙๘๙ และบางคนเชื่อว่ายุติลงเมื่อมีการเลือกตั้งทั่วไปในปี ค.ศ.๑ ๑๙๙๗ ปัญหาประการหนึ่งคือเมื่ออดีตนักรบวัยรุ่นพากันคืนเมือง จะดำเนินการ “สมานฉันท์” อดีตนักรบเหล่านี้กับบรรดาเหยื่อของความรุนแรงที่สูญเสีย เพราะคนเหล่านี้ก้นอย่างไร

ปรากฏว่าในปี ค.ศ.๑๙๙๘ กระบวนการคืนกลับสู่

สังคม (ไทย) จะอยู่ร่วมกันไประหว่างคู่ขัดแย้งที่เคยฆ่าฟันกันมาได้อย่างไร หากไม่อาศัยการให้อภัย แต่การให้อภัยไม่ได้หมายความว่า จะเกิดขึ้นได้ด้วยลมปาก โดยให้สัมภาษณ์ไว้ว่า ให้ทั้งอดีตแห่งความยุติธรรมที่เคยเกิดขึ้น

สังคมของอดีตนักบวชรุ่นในโลปีเรียตอนใต้ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว หลายคนกลับไปอยู่บ้านพ่อแม่ของตนในหมู่บ้านแนวทางและวาทกรรมสมานฉันท์เป็นที่ยอมรับแพร่หลายในกลุ่มผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน แม้ว่าคนสำคัญของบ้านนี้จะเป็นลูกชายลูกสาวของบ้านนั้น แต่คำอธิบายที่เกิดขึ้นทั่วไปก็คือ **“พวกเขา ล้วนเป็นลูกเป็นหลานของเรา เราจึงต้องให้อภัยเขา”** เป็นไปได้ว่าที่นักบวชรุ่นเหล่านี้แรกตัดสินใจจับอาวุธเข้าสู่ในสงครามกลางเมือง ก็เพื่อปกป้องคุ้มครองตนเองและครอบครัว ดังนั้นเหตุผลในการรักษาชุมชน ครอบครัวและตนเองจึงเป็นเงื่อนไขของการพร้อมให้อภัยได้เช่นกัน [๙]

กล่าวให้ถึงที่สุด **“สมานฉันท์”** ในสายตาของเหยื่อแห่งความรุนแรง อย่างน้อยก็ในกรณีอาร์เจนตินาและศรีลังกาที่นำมาพิจารณาข้างต้นนี้ แม้จะมีการชดเชยให้บ้างแต่ก็คงไร้ความหมาย ถ้าปราศจากการยอมรับ **“ความจริง”** และการแสดงความพร้อมรับผิดชอบโดยผู้ก่อความรุนแรง

แต่กรณีที่เกิดขึ้นในโลปีเรียตอนใต้ได้แสดงให้เห็นว่า การสมานฉันท์เป็นไปได้ในระดับชุมชน เกิดการให้อภัยกันทั่วไปแม้ระหว่างอดีตฆาตกรและญาติพี่น้องของผู้สูญเสียนั่นเอง

ด้วยเหตุนี้ ถ้าถือเรื่องราวความตายของตอริค คามิซา และสิ่งทีพ่อของผู้ตายและปู่ของฆาตกรร่วมกันกระทำเป็นกรณีศึกษาแนวทางสมานฉันท์ จะเห็นได้ว่าแนวคิดนี้มีใช้การชักชวนผู้คนที่ขัดแย้งต่อสู้ใช้ความรุนแรงต่อกันให้มียัมแย้มคืนดีกัน และหวังว่าทุกอย่างจะดีขึ้นเอง แต่เป็นความพยายามแก้ปัญหาความรุนแรงโดยมิได้ใช้วิธีการรุนแรงมาแก้ปัญหาความรุนแรง (problem-solving approach and not a violent approach to solve a problem of violence) บนพื้นฐานความเข้าใจว่าความรุนแรงมิได้เพียงเกิดขึ้นจากผู้กระทำ แต่ยังมีสาเหตุอยู่ที่โครงสร้างและวัฒนธรรมแห่งความเกลียดชังผู้คนที่แตกต่างจากตัว คอยหล่อเลี้ยงให้ความชอบธรรมอยู่

ตัวอย่างเช่น โทนี ฮิลล์ มาจากครอบครัวยากจน ที่มีพ่อติดยา แม่มีลูกตั้งแต่อายุน้อย ตนเองไม่มีการศึกษาและเติบโตมากับการถูกพ่อทุบตี อยู่กับเพื่อนๆในแก๊งที่เห็นความรุนแรงเป็นเรื่องปกติสามัญ โครงสร้างชนชั้นนี้ได้เพียงให้กำเนิดโทนี ฮิลล์ ฆาตกรอายุสิบสี่ แต่ให้กำเนิด เด็กอย่างโทนี ฮิลล์ มากมาย หากผู้คนเหล่านี้ถูกหล่อหลอมให้เกลียดชังคนที่ต่างจากตัว ทั้งในทางเชื้อชาติ สีผิว หรือ ศาสนา ความรุนแรงก็ย่อมเกิดขึ้น [๑๐]

ถ้าจะใช้วิธีการแก้ปัญหาความรุนแรง (problem-solving approach) ก็คงต้องสนใจปัจจัยเชิงโครงสร้างที่ผลิตตัวคนใช้ความรุนแรง และปัจจัยเชิงวัฒนธรรมที่ให้ความชอบธรรมกับการใช้ความรุนแรงเป็นสำคัญ เพราะถ้าไม่ใส่ใจกับสาเหตุเชิงโครงสร้าง และเงื่อนไขทางความคิด-ความเชื่อที่ให้ความชอบธรรมต่อความรุนแรง ก็ จะหยุดวัฏจักรแห่งความรุนแรงไม่ได้ [๑๑]

ด้วยเหตุนี้แนวทางสมานฉันท์จึงจำเป็นต้องมุ่งสร้างสรรคความเป็นธรรมในสังคม ลดช่องว่างระหว่างผู้คนที่ต่างกัน ส่งเสริมให้กลไกของรัฐทำงานด้วยความพร้อมรับผิดชอบ (accountability)

การร่วมมือกันระหว่างผู้สูญเสียทั้งสองฝ่ายเป็นแรงบันดาลใจในการแก้ปัญหาที่สำคัญ เพราะการที่ตัวผู้สูญเสีย ไม่ว่าจะ เป็นลูกเมีย หรือ พ่อแม่ ตัดสินใจอาศัย

ความสูญเสียของตนเป็นรากฐานความคิดที่จะก้าวข้ามความเกลียดชัง ไปร่วมมือกับญาติมิตรของฝ่ายที่รับผิดชอบต่อความสูญเสียของตน เพื่อแก้ปัญหาในสังคมหมายความว่า คนเหล่านี้ต้องยอมเผชิญกับความจริงอย่างซึ่งหน้า คงไม่ใช่เรื่องง่ายสำหรับพ่อของตอริคที่จะไปพบปู่ของเด็กชายที่ฆ่าลูกของตัว และคงยากยิ่งขึ้นไปอีกที่จะยื่นมือออกไปให้อีกฝ่ายหนึ่งจับ

ในแง่นี้ฝ่ายผู้สูญเสียได้ให้อภัยกับอีกฝ่ายหนึ่ง ซักชวนกันเข้าสู่การสานเสวนา (dialogue) ข้ามเส้นแบ่งแห่งความแตกต่างทางชาติพันธุ์และศาสนา แสวงหาเส้นทางแก้ปัญหาที่ทั้งสองฝ่ายตระหนักว่าเป็นปัญหาร่วมกัน เพราะพ่อก็สูญเสียลูกที่ถูกยิงเสียชีวิต ปู่ก็สูญเสียหลานที่กลายเป็นฆาตกรถูกจับกุมคุมขัง ในแง่นี้ทั้งการเผชิญกับความจริง การให้อภัย และการสานเสวนาข้ามพรมแดนแห่งความแตกต่างทางวัฒนธรรม ล้วนเป็นองค์ประกอบที่

ทำให้แนวทางสมานฉันท์เป็นไปได้

พ่อของตอริค คามิซา ตระหนักดีว่า ลูกชายของตนจากไปแล้ว และไม่มีวันหวนคืนมา ปู่ของโทนี่ ฮิคส์ก็เช่นกัน เขาทราบว่าการกลายเป็นฆาตกร และวัยเด็กของเขาจะไม่มีวันเหมือนเด็กชายอื่นๆอีก ความทรงจำเหล่านี้อาจกลายเป็นบาดแผลที่ไม่ยอมหาย และสร้างความเจ็บปวดให้ผู้คน แนวทางสมานฉันท์ที่เน้นการให้อภัยมิได้หลอกตัวเองให้ลืมอดีตเหล่านี้หรือทำราวกับว่าความทรงจำอันเจ็บปวดนี้ไม่เคยเกิดขึ้น แต่มุ่งเปลี่ยนแปลงความทรงจำอันเจ็บปวดให้กลายเป็นพลังแก้ไข ปัญหาความรุนแรง ให้จดจำความตายของ ตอริค คามิซา และ ฆาตกรรมของโทนี่ ฮิคส์ เพื่อไม่ให้คนอื่นในสังคมต้องกลายเป็นเหยื่อความรุนแรงต่อไปอีก

พ่อของ ตอริค คามิซา กล่าวกับเด็กๆที่มาฟังสัมมนาของมูลนิธิตอริค คามิซา ว่า มีหลายคนแนะนำให้เขาแก้แค้น แต่การแก้แค้นไม่ช่วยให้ได้ชีวิตลูกชายของเขาคืนกลับมา เขาจึงเลือกวิธีต่อสู้กับต้นตอของปัญหาและ “เอาคืน” ไม่ใช่ด้วยการแก้แค้น แต่ด้วยการพยายามช่วยเด็กอื่นๆ มิให้กลายเป็นเหยื่อของความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับพวกเขา การทำงานร่วมกันของผู้สูญเสียทั้งสองฝ่ายในนามของมูลนิธิเพื่อ “สู้กับความรุนแรง”

พวกเขาล้วนเป็นลูกเป็นหลาน
ของเรา เราจึงต้องให้อภัยเขา”

เป็นสิ่งท้าทาย เพราะเป็นการใช้จินตนาการสร้างองค์กรสถาบัน เพื่อป้องกันปัญหาในอนาคต

การทำงานระหว่างพ่อของคนตายกับปู่ของคนฆ่าเช่นนี้มีความเสี่ยงอยู่ด้วย แต่ความเสี่ยงในการร่วมกันทำงานระหว่างคนที่ต่างกันและเดิมอยู่คนละฝ่ายก็จำเป็นถ้าจะพิสูจน์ให้เห็นว่าสามารถฟื้นคืนความไว้วางใจระหว่างกันคืนมาได้ ทั้งหมดนี้ยังต้องเสนอทางเลือกให้กับสังคมด้วย และทางเลือกนั้นคือ นำเสนอการใช้สันติวิธีในการเผชิญหน้ากับความขัดแย้งรูปแบบต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาที่มีใช้เพื่อการแก้แค้น

การทำงานสมานฉันท์ในสังคมไทยในกรณีความรุนแรงจังหวัดชายแดนภาคใต้

การทำงานสร้างความสมานฉันท์ในสังคมคงเป็นไปได้ยากถ้าผู้คนไม่ยอมให้อภัยกัน ข้าพเจ้าเคยตั้งคำถามไว้ใน อภัยวิธีว่า ในเมื่ออดีตแห่งความรุนแรงไม่สามารถหวนคืนมาได้ สังคม (ไทย) จะอยู่ร่วมกันไประหว่างคู่ขัดแย้งที่เคยฆ่าฟันกันมาได้อย่างไร หากไม่อาศัยการให้อภัย แต่การให้อภัยไม่ได้หมายความว่า จะเกิดขึ้นได้ด้วยลมปาก โดยให้ลืมความเจ็บปวดให้ทั้งอดีตแห่งความอยุติธรรมที่เคยเกิดขึ้น แต่เงื่อนไขสำคัญของการให้อภัยคือ การชำระความทรงจำเพื่อปลดปล่อยตนเองออกจากพันธนาการแห่งอดีต [๑๒]

การปลดปล่อยเช่นนี้เป็นไปได้ ด้วยอาศัยการต่อสู้เพื่อเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงอำนาจด้วยสันติวิธี และเงื่อนไขสำคัญของการต่อสู้ด้วยสันติวิธีคือ การใช้แนวทางสานเสวนา (dialogue) โดยเฉพาะถ้าความขัดแย้งเกิดขึ้นระหว่างผู้คนที่ต่างกันด้วยศาสนาและชาติพันธุ์ ก็คงต้องอาศัยการสานเสวนาข้ามศาสนา-ชาติพันธุ์เป็นสำคัญ [๑๓]

แม้ทั้ง “ความทรงจำ” และ “สันติวิธี” จะเป็นเงื่อนไขที่สำคัญ แต่ก็ยังไม่เพียงพอเพราะ “ความยุติธรรม” ก็จำเป็น เพื่อให้ผู้คนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมการเมืองเดียวกันต่อไปได้ [๑๔]

อย่างไรก็ตามความยุติธรรม คงไม่เกิดขึ้นถ้าสังคมซึ่งผ่านอดีตอันรุนแรงมาแล้วไม่ยอมเผชิญกับ “ความจริง” ในบางลักษณะ เพราะความจริงสำคัญไม่ใช่เพียงเพื่อให้กระบวนการยุติธรรมทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยิ่งเพราะความจริงเปรียบดัง “ยารักษา” สังคมที่ได้รับทุกข์และเจ็บงาไว้ไม่ยอมเผชิญหน้าด้วย เมื่อความจริงปรากฏ ก็ยังต้องหาวิธีให้ผู้คนที่กระทำผิดมี “ความพร้อมรับผิด” (accountability) เพื่อสร้างความมั่นใจในกระบวนการยุติธรรมของสังคม [๑๕]

และเพราะกระบวนการยุติธรรมก็เป็นส่วนหนึ่งของอำนาจทางการเมือง ที่กำหนดสายสัมพันธ์ระหว่างผู้คน การจินตนาการถึงรูปแบบทางการเมืองลักษณะต่างๆ เท่าที่จะเป็นไปได้ในกรอบที่ผู้คนในสังคมยอมรับจึงเป็นหนทางหนึ่งที่อาจแก้ปัญหาความรุนแรงที่เรื้อรังไม่จบสิ้น ในกรอบสัมพันธ์ภาพทางอำนาจที่เคยเป็นอยู่ได้ [๑๖]

แต่ทั้งหมดนี้เป็นหนทางที่ต้องเสี่ยงการยอมรับความเสี่ยง อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างในแอฟริกาใต้ ที่คนผิวดำส่วนใหญ่ซึ่งขึ้นมาอำนาจเหนือคนผิวขาวส่วนน้อย หรือการมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ หลังเหตุการณ์รุนแรงทางการเมืองในสังคมไทย เมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๓๕ ก็เป็นเรื่องที่ต้องเสี่ยงครั้งใหญ่ การยอมรับความเสี่ยงสำคัญ เพราะเป็นปัจจัยทดสอบความไว้วางใจ (trust) ที่ผู้คนมีต่อสังคมการเมืองอย่างมีความหมาย [๑๗]

ถ้าสรุปจากกรณีศึกษาข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าแนวทางสมานฉันท์น่าจะประกอบด้วยความคิดหลัก ๔ ประการคือ

๑. การเปิดเผย “ความจริง” (truth) : ให้ความสำคัญกับ “ความจริง” ทั้งในฐานะเครื่องมือและเป้าหมายของสังคมสมานฉันท์ เพื่อสร้างสันติภาพที่ยั่งยืน ขณะเดียวกันก็หาหนทางให้สังคมไทยตระหนักถึง “ราคา” ในการเปิดเผย “ความจริง” นั้นด้วย

๒. ความยุติธรรม (justice): ให้ความสำคัญกับความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (restorative justice) ด้วยการส่งเสริมแนวคิดวิเคราะห์ในสังคมไทย ให้เรียนรู้อะไรจาก “คนผิด” ออกจาก “ความผิด” ตลอดจนเรียนรู้วิธีการมองปัญหาความรุนแรงในบริบทเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรม ให้เห็นคนบริสุทธิ์ที่กลุ่มต่างๆ ที่ตกเป็นเหยื่อ

ของความรุนแรง

๓. ความพร้อมรับผิด (accountability) : ส่งเสริมระบบ และวัฒนธรรมความพร้อมรับผิดในระบบราชการ เปิดโอกาส ให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการจับกุมผู้ต้องหาให้ครบถ้วน

๔. การให้อภัย (forgiveness) : ให้ตระหนักถึงความทุกข์ยากของเหยื่อความรุนแรง ขณะเดียวกันก็ตระหนักถึงศักยภาพของสามัญชน ที่จะให้อภัยผู้ที่กระทำร้ายต่อตนและครอบครัว ก้าวพ้นความเกลียดชังผู้คนที่ต่างจากตน และเป็น ผู้ทำร้ายคนที่ตนรัก

๕. การเคารพความหลากหลายทางศาสนาวัฒนธรรม ส่งเสริมสานเสวนาระหว่างกัน (dialogue) : ให้ความสำคัญกับ ขันติธรรมในฐานะคุณค่าทางการเมือง การเรียนรู้ศาสนาต่างๆ ที่ดำรงอยู่ในประเทศไทย ทั้งแนวปฏิบัติและหลักธรรมคำสอน ทั้งนี้โดยถือว่าสานเสวนาระหว่างศาสนา (religious dialogue) เพื่อสร้างความลุ่มลึกในศาสนาธรรมของตน โดยเคารพความเชื่อของผู้อื่นพร้อมกันไป เป็นปัจจัยเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของสังคมไทย บนฐานแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม

๖. ถือเอาสันติวิธี (nonviolence) เป็นทางเลือกเผชิญ ความขัดแย้ง : ส่งเสริมให้สังคมไทยตระหนักในภัยของความรุนแรงต่อสังคม และแสวงหาทางออกเชิงสันติวิธีในฐานะทางเลือกหลักเมื่อเผชิญกับความขัดแย้ง

๗. การเปิดพื้นที่ให้ความทรงจำที่เจ็บปวด (memory) ด้วยการเปิดพื้นที่ให้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของ ประวัติศาสตร์ชาติไทย ให้ผู้คนในสังคมไทยเข้าใจการเมือง ของประวัติศาสตร์ เพื่อให้เห็นว่า ประวัติศาสตร์ “มิใช่บันทึก ความจริง” แต่เป็น “ความจริงทางการเมือง” ที่ถูกเลือกสรร โดยระบบความรู้ที่ถูกหนุนอยู่โดยฝ่ายที่ครองอำนาจในที่สุด

๘. มุ่งแก้ปัญหาในอนาคตด้วยจินตนาการ (imagination) เพราะจินตนาการทางการเมืองใหม่เป็นเครื่องมือสำคัญในการ สร้างสังคมการเมืองที่ยั่งยืน ให้พร้อมเผชิญปัญหาใหม่ๆ ที่ สำคัญต้องลด “ภยาคติ” ลักษณะต่างๆ เสริมสร้างความมั่นใจ ในตนเองบนฐานของความเป็นจริง เพื่อให้เห็นว่าสังคมไทย มั่งคั่งในทรัพยากรทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา และมั่นคง พอจะเผชิญกับการท้าทายรูปต่างๆ ได้เช่น พิจารณ “คนสอง ลัญชาติ” ในฐานะทรัพยากรบุคคลของชาติ

เพราะคนเหล่านี้คือแรงงานคุณภาพที่สามารถหาเงินทอง เข้าประเทศได้จากทักษะทางวัฒนธรรม ทั้งสองอย่างที่ดีตนมิไม่ใช่

ในฐานะภัยคุกคามความมั่นคงของชาติ หรือ ร่วมกันกำหนดรูปแบบทางการ เมืองที่เหมาะสมสำหรับจังหวัด ชายแดนภาคใต้ใน อนาคต โดยเน้นหนัก หลักกระจายอำนาจไปสู่ ท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราช อาณาจักรไทย ๒๕๔๐ รวมทั้ง นำเสนอแนวทางความมั่นคง จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ เน้นหนักการมีส่วนร่วม ของผู้คนในสังคม เพื่อกำหนดชะตา ทางการเมืองของ ตนเอง และสร้างเสริม ความมั่นคงแห่งชาติจากประชาชนมาสู่รัฐ

๙. การยอมรับความเสี่ยงทางสังคม เพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน (risk-taking) : เรื่องนี้มีความหมายเพราะ การยอมรับความเสี่ยงเป็นเงื่อนไขสาย สัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ บนฐานแห่งความไว้วางใจ (trust) อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของ แนวความคิดสมานฉันท์

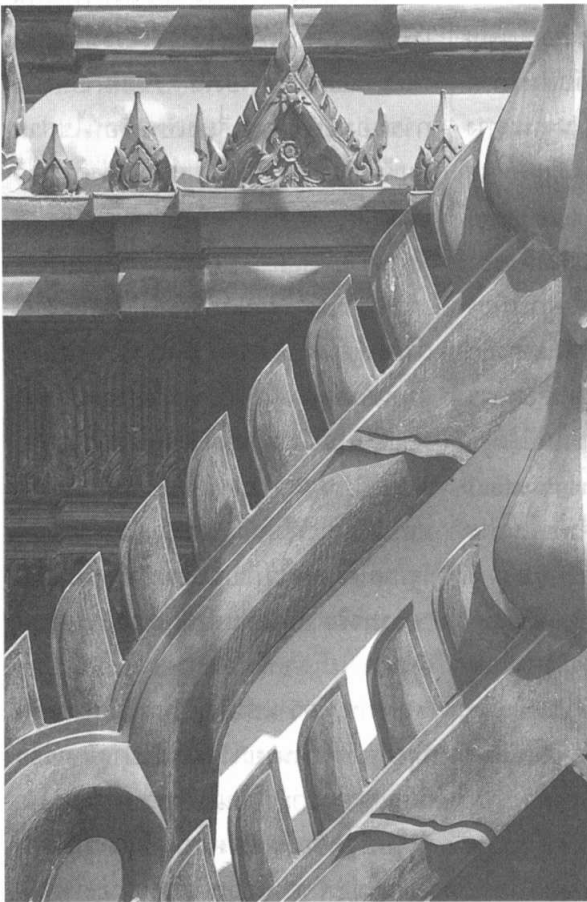
อาจกล่าวได้ว่าแนวคิดทั้ง ๙ ประการนี้ กำกับข้อเสนอต่างๆที่คณะกรรมการ สมานฉันท์นำเสนอต่อสังคมไทยและรัฐบาล ตลอดจน (ตั้งแต่เดือนเมษายน ถึง กรกฎาคม ๒๕๔๘) เช่น การเสนอให้เปิดเผยรายงาน สอบสวนกรณี กรือเซะ และ ตากใบที่ รัฐบาลได้ทำเอาไว้ก็เป็นไปเพราะการเปิดเผย “ความจริง”เป็นส่วนสำคัญของการสมานฉันท์

การให้ความสำคัญกับการเยียวยาจน รัฐบาลตั้งรองนายกรัฐมนตรีมาดูแลเรื่อง นี้เป็นการเฉพาะ ก็เป็นไปเพราะความทรงจำ ที่เจ็บปวดของเหยื่อความรุนแรงมีความ หมายไม่ว่าบิดาหรือญาติเขาจะทำอะไร แต่

พวกผู้หญิงและเด็กๆไม่ได้กระทำผิดไปด้วย และความทรงจำของเขาควรต้องได้รับการเยียวยา ศักยภาพในการให้อภัยของเขาควรต้องได้รับการสนับสนุน

มาตรการระยะสั้น อย่างเช่น การเสนอให้ใช้นิติวิทยาศาสตร์เป็นแนวทางสืบสวนคดีความรุนแรงทั้งปวง ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ก็เป็นไปได้เพื่อให้ “ความจริง” อันเป็นรากฐานของการสร้างสมานฉันท์ปรากฏเป็นที่ยอมรับกัน การเสนอให้อาวุธปืนเป็นสิ่งผิดกฎหมายในเขต ๓ จังหวัด เว้นแต่ปืนในมือของเจ้าหน้าที่รัฐ ก็เกิดขึ้นเพราะปืนเป็นเครื่องมือเอาชีวิตรอดผู้คน การลดปืนจึงเป็นการลดความรุนแรงไปในตัว[๑๘] เป็นการเดินไปในหนทางสันติวิธี ยิ่งกว่านั้นการให้ปืนอยู่แต่ในมือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นการสร้างความชัดเจนซึ่งทำให้ความพร้อมรับผิดเป็นไปได้เป็นต้น

ปัญหาที่มีอยู่ว่า แนวทางสมานฉันท์เช่นนี้เป็นไปได้เพียงไรในสังคมไทย?

ความเป็นไปได้ของแนวทางสมานฉันท์ ในสถานการณ์ความรุนแรงภาคใต้

ความเป็นไปได้ของแนวทางสมานฉันท์คงขึ้นต่อเงื่อนไขต่างๆ หลายประการ แต่หากพิจารณาเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน ในบริบทที่ผู้คนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นมุสลิม และถือเอาว่าการที่นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ลงนามแต่งตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ ตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๔๘ เป็นต้นมา หมายถึงการที่ภาครัฐสนใจแนวทางสมานฉันท์อยู่บ้างแล้ว อีกด้านหนึ่งก็คงต้องพิจารณาท่าแห่งแห่งที่ของแนวคิดสมานฉันท์ จากมุมมองมุสลิมประกอบด้วย

ในระยะสองทศวรรษที่ผ่านมา ผู้ศึกษา กระบวนการสมานฉันท์ในสังคมอาหรับ-มุสลิมไม่น้อย พบลักษณะร่วมหลายประการคือ

ประการแรก เป็นแนวทางที่เห็นชุมชนมีใช้ทางเลือกของปัจเจกชน ความเห็นพ้องต้องด้วยในระดับชุมชนสำคัญกว่าอย่างอื่น

ประการที่สอง คนที่เข้ามาอำนวยความสะดวกให้สมานฉันท์เป็นไปได้ เป็น “คนใน” ที่เกี่ยวข้อง ซ้ำสัมพันธ์กับคู่กรณีอยู่แล้ว และเป็นที่ยอมรับในชุมชน

ประการที่สาม ผู้นำชุมชนและผู้ใหญ่ในหมู่บ้านเป็นผู้ให้ความชอบธรรมกับข้อตกลง, คำขอโทษ, การชดเชย, การให้อภัย, และ สมานฉันท์, เปิดโอกาสให้ครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมหาข้อยุติให้ปัญหา ไม่ได้อาศัยระบบกฎหมายเป็นหลัก

ประการที่สี่ กระบวนการสมานฉันท์ในชุมชนอาศัยคำและความเข้าใจจากหลักศาสนาอิสลาม รวมทั้งเรื่องเล่าที่รับรู้

กันทั่วไปในชุมชนชาวอาหรับเป็นรากฐานสำคัญ

ประการที่ห้า ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาชุมชนที่เห็น ว่าชีวิต ซึ่งต่อเนื่องผูกโยงกันด้วยประวัติศาสตร์ของพวก ตนเป็นเงื่อนไขสำคัญของการเดินทางสู่นาคตร่วมกัน

ประการที่หก เป้าหมายสำคัญในการยุติปัญหาความ ชัดแย้งคือ การฟื้นฟูความปรองดอง, คักดีศรี, และ ชื่อ เสียงของกลุ่มและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา โดยมีได้แยก ตัวบุคคลออกจากตัวปัญหา ที่เป็นเช่นนั้นเพราะเห็นว่าสิ่งที่ สำคัญคือ การป้องกันมิให้ความขัดแย้งลุกลามขยายตัวและ กระทบการทำงานอยู่ร่วมกันของชุมชน [๑๙]

เมื่อพิจารณาพิธีกรรมสมานฉันท์ในโลกอาหรับที่แพร่ หลายในเขตชนบทของเลบานอนทั้งภาคตะวันออก และ ภาค เหนือ ในราชอาณาจักรจอร์แดน และ ในหมู่บ้านแถบกาลิ เลทีชาวปาเลสไตน์อาศัยอยู่ในอิสราเอล พบว่า การสมานฉันท์ เริ่มต้นจากการตกลงกันให้ได้ก่อน (sulh - settlements) เพราะในหลักศาสนาอิสลามถือว่า เป้าหมายของข้อตกลง คือ ยุติ ความขัดแย้งและความเป็นศัตรูในหมู่มุสลิม เพื่อว่าจะได้สัมพันธ์กันด้วยสันติและไม่ตรีจิต

ข้อตกลง(sulh) ถือว่าเป็นกฎหมายที่ผูกมัดทั้งในระดับ บังเเจกชนและชุมชน ในจอร์แดนแบ่งข้อตกลงออกเป็นสอง ระดับคือ ข้อตกลงส่วนรวมซึ่งคล้ายกับสัญญาสันติภาพ ระหว่างรัฐ และข้อตกลงส่วนบุคคล ในสังคมของผู้คนแห่ง ทะเลทราย

ข้อยุติความบาดหมางเช่นนี้ดีกว่าการปล่อย ให้ความ ความรุนแรงดำเนินไปในรูปของการแก้แค้นที่ไม่จบสิ้น ด้วยเหตุนี้ หนทางสมานฉันท์ซึ่งดำเนินต่อจากการบรรลุข้อตกลง จึง เป็นสิ่งสำคัญที่ชุมชนเหล่านี้ยึดถือปฏิบัติกันมา [๒๐] ในแง่ พิธีกรรมสมานฉันท์ในหมู่อาหรับมุสลิม

หลังจากมีข้อยุติแล้วว่าใครผิดใครถูก จึงจะยุติ กระบวนการด้วยพิธีกรรมสมานฉันท์ในทีสาธารณะ (musalaha) ให้มีพยานรับรู้ทั่วไป โดยเริ่มต้นจากการที่ ผู้คนครอบครัวทั้งของฝ่ายผู้ผิด และฝ่ายเหยื่อผู้ถูกกระทำ เข้าแถวคนละฟากถนน ต่างฝ่ายต่างแสดงการทักทายให้ สลาม(การทักทายตามแบบมุสลิม) และฝ่ายที่ผิดก็ขอโทษ เหยื่อ จากนั้นฝ่ายผู้ผิดก็ไปจับมือฝ่ายของเหยื่อโดยมี ผู้ใหญ่ในหมู่บ้านเป็นพยาน ผู้ผิดจะเป็นฝ่ายเข้าไปหาเพื่อ เข้าไปขอลูกแกะต่อบิดามารดาของเหยื่อ โดยแสดงให้เห็น

ว่าตนรู้สึกผิดกับการกระทำที่ผ่านมา พิธีนี้ ยังเป็นตัวทดสอบความรู้สึกให้อภัยของ ฝ่ายผู้สูญเสียด้วย จากนั้นฝ่ายผู้ผิดก็จะไป ร่วมดื่มกาแฟชมที่บ้านของเหยื่อ และ พิธีกรรมนี้จบลงเมื่อฝ่ายของเหยื่อเดินทาง มารับประทานอาหารค่ำที่บ้านของผู้ผิด [๒๑]

อาจกล่าวได้ว่าพิธีกรรมที่ใช้กันใน ชุมชนอาหรับมุสลิมแห่งตะวันออกกลาง มีองค์ประกอบทั้ง ๔ ของแนวทาง สมานฉันท์ที่อภิปรายไว้ข้างต้น การบรรลุ ข้อยุติโดยฝ่ายผิดยอมชดใช้ให้ฝ่ายของเหยื่อ หมายความว่า “ความจริง” “ความยุติธรรม”, และ “ความพร้อมรับผิด” ได้เกิดขึ้น เมื่อ ฝ่ายผู้กระทำผิดขอลูกแกะโทษ ฝ่ายของเหยื่อ ก็ให้อภัย

การอภัยพลังของชุมชนในทาง สาธารณะ การให้ผู้ใหญ่ในชุมชนมาเป็น ประจักษ์พยาน เป็นการให้พลังสันติวิธีมา กักกับอีกชั้นหนึ่ง ขณะที่เมื่อฝ่ายผู้ผิดยื่น มือไปให้ฝ่ายของเหยื่อจับ ก็เป็นการตอกย้ำ ความทรงจำของสิ่งที่เคยเกิดขึ้น การตัดสินใจ ไปดื่มกาแฟและรับประทานอาหารค่ำ ร่วมกัน ระหว่างฝ่ายผู้ผิดและฝ่ายของเหยื่อ เป็นการยอมรับความเสี่ยงที่ชัดเจนของทั้ง สองฝ่าย

ส่วนตัวพิธีกรรมสมานฉันท์ทั้งกระบวนการ ก็สะท้อนให้เห็นจินตนาการของผู้คนแห่ง ท้องทะเลทราย ที่ประสงค์จะยุติวัฏจักร แห่งความรุนแรงมิให้ทำลายชุมชนของตน ลงได้เป็นอย่างดี ในแง่นี้กล่าวได้ว่า ใน ชุมชนมุสลิมเองก็มีแบบอย่างเงื่อนไขที่เอื้อ ต่อแนวทางสมานฉันท์อยู่ด้วย แต่คงกล่าว ไม่ได้ว่า ทุกอย่างที่เกิดขึ้นในชุมชนมุสลิม ตะวันออกกลาง จะนำมาใช้ได้กับชุมชน มุสลิมในตอนใต้ของไทย

ความแตกต่างของแนวทางสมานฉันท์ในสังคมไทย

นักวิชาการที่ศึกษาคณะกรรมการ “ความจริง” และ “การสมานฉันท์” ในที่ต่างๆสรุปว่า มีเงื่อนไขที่เอื้อต่อการทำงานสมานฉันท์อยู่ ๔ ประการคือ

ประการแรก ความรุนแรงหรือภัยคุกคามด้วยความรุนแรงต้องยุติลง เพราะไม่เช่นนั้นคนที่ทำงานเพื่อแนวทางสมานฉันท์ ก็ทำงานของตนให้หยั่งรากฝังลึกไม่ได้

ประการที่สอง ต้องเกิดการยอมรับความจริง และต้องมีการชดเชยให้กับเหยื่อของความรุนแรง เพราะถ้าผู้ก่อความรุนแรงไม่ยอมรับความจริง เหยื่อก็ก็นอกใจไม่ได้

ประการที่สาม ต้องอาศัยพลังเชื่อมร้อยผู้คนเข้าด้วยกัน ในความขัดแย้งที่เกิดขึ้นหลายแห่งในแอฟริกา กลุ่มชาติพันธุ์ที่ต่อสู้ขัดแย้งกัน ไม่มีสายสัมพันธ์ระหว่างกันที่เข้มแข็ง จึงจำเป็นต้องสร้างให้สายสัมพันธ์นี้เกิดขึ้น

ประการที่สี่ ต้องแก้ไขปัญหาคความไม่เสมอภาคเชิงโครงสร้าง และตอบสนองความต้องการทางวัตถุด้วย คณะกรรมการสัจจะและสมานฉันท์ของแอฟริกาได้จึงสรุปไว้ว่า ผู้ที่เคยได้ประโยชน์จากโครงสร้างที่เอารัดเอาเปรียบคนพวกหนึ่ง มีพันธะที่จะต้องแปลงเปลี่ยนความไม่เสมอภาคที่ไม่ยุติธรรม (unjust inequalities) และความยากจนที่ไม่เห็นคนเป็นคน (dehumanizing poverty) ให้หมดไป [๒๒]

ถ้าพิจารณาจากเงื่อนไขข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าการทำงานสมานฉันท์ในสังคมไทยปัจจุบัน ท่ามกลางสถานการณ์ความรุนแรงที่กำลังเผชิญอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แตกต่างจากงานประเภทนี้ในที่อื่นๆอยู่หลายประการ

ประการแรก มักตั้งคำถามกันว่า “จะสมานฉันท์กับใคร ถ้ายังระบุนไม่ได้ว่าอีกฝ่ายหนึ่งเป็นใคร” เชื่อ

กันทั่วไปว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้น ๑,๒๕๓ ครั้ง และทำให้มีผู้บาดเจ็บล้มตาย ๑,๐๘๗ คน ตั้งแต่เดือนมกราคม ถึง พฤศจิกายน ๒๕๔๗ เป็นฝีมือของหลายฝ่ายด้วยเหตุผลหลายอย่าง [๒๓] ด้วยเหตุนี้จึงยังเป็นไปได้ด้วยว่า สถานการณ์ความรุนแรงที่กำลังดำเนินอยู่ ให้ประโยชน์แก่คนบางหมู่บางเหล่าที่ไม่เห็นแก่ความอยู่เย็นเป็นสุขของคนในสังคม ในแง่นี้จึงไม่แปลกนักที่ความรุนแรงจะดำรงอยู่ต่อไป แม้ขณะที่งานสมานฉันท์กำลังดำเนินอยู่

ประการที่สอง แม้จะมีความพยายามค้นหา “ความจริง” ทั้งในกระบวนการยุติธรรม (เช่นการผลักดันให้ใช้นิติวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือสำคัญ) และในทางสังคมการเมือง (เช่นการเปิดเผยรายงานกรณีตากใบและกรือเซะของรัฐบาล) แต่ก็ยังไม่ได้หมายความว่า เกิดการยอมรับ “ความจริง” เหล่านั้นในสังคมไทย

ประการที่สาม ปัญหาสำคัญประการหนึ่งในขณะนี้คือ “พลังเชื่อมร้อย” ผู้คนที่แตกต่างหลากหลายในสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเคยดำรงอยู่ในรูปลักษณะต่างๆ [๒๔] กำลังถูกกร่อนให้เลื่อมไทรมลง งานสมานฉันท์จึงไม่ใช่งาน “สร้าง” สายสัมพันธ์นี้ เท่ากับความพยายามส่งเสริมผู้คนในพื้นที่ให้ “ฟื้นฟู” สายสัมพันธ์ดังกล่าวให้ คืบคลานมา

ประการที่สี่ งานสมานฉันท์ (reconciliation) ในที่อื่นๆ มักเป็นการทำงานหลังจากความรุนแรงจบลงแล้ว เช่นในอาร์เจนตินา ประธานาธิบดีตั้งคณะกรรมการตรวจสอบค้นหาความจริงเกี่ยวกับคนหาย (National Commission on the Disappearance of Persons) ขึ้นเมื่อปี ๑๙๘๓ หลังจากทีอาร์เจนตินาพ้นจากระบบทหารแล้ว คณะกรรมการชุดนี้จึงทำงานครอบคลุมกรณีคนหายตั้งแต่ปี ค.ศ.๑๙๗๖-๑๙๘๓

ในชิลี ประธานาธิบดีตั้งคณะกรรมการระดับชาติเพื่อความจริงและการสมานฉันท์ (National Commission on Truth and Reconciliation)

ขึ้นเมื่อปี ค.ศ.๑๙๙๐ และให้รวบรวมข้อมูลความรุนแรงในช่วงวันที่ ๑๑ กันยายน ๑๙๗๓ ถึง ๑๑ มีนาคม ๑๙๙๐

ในเอล ซัลวาดอร์ สหประชาชาติตั้งคณะกรรมการสัจจะเพื่อเอล ซัลวาดอร์ (Commission on the Truth for El Salvador) ขึ้นเมื่อปี ค.ศ.๑๙๙๒ ถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสันติภาพในประเทศนั้น โดยให้คณาจารย์รวบรวมความจริงเกี่ยวกับความรุนแรงที่เกิดขึ้นตั้งแต่ มกราคม ๑๙๘๐ ถึง กรกฎาคม ๑๙๙๑

ในอัฟริกาใต้ ที่รู้จักกันดี คือ คณะกรรมการสัจจะและสมานฉันท์ (Truth and Reconciliation Commission) ของอัฟริกาใต้ ซึ่งรัฐสภาแต่งตั้งขึ้นให้ทำงานค้นหาความจริง และสร้างสมานฉันท์เมื่อเดือน ธันวาคม ค.ศ.๑๙๙๕ โดยทำงานครอบคลุมข้อมูลตั้งแต่ปี ค.ศ.๑๙๖๐ ถึง ๑๙๙๔

ส่วนในกัวเตมาลา สหประชาชาติก็ตั้ง คณะกรรมการเพื่อความกระจ่างทางประวัติศาสตร์ (Commission for Historical Clarification) เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างสันติภาพที่สหประชาชาติมีส่วนเป็นคนกลางให้เกิดขึ้นเมื่อกลางปี ๑๙๙๗ โดยให้ทำงานครอบคลุมข้อเท็จจริงตั้งแต่ปี ค.ศ.๑๙๖๒ ถึง ๑๙๙๐ [๒๕]

ศรีลังกา แม้ในกรณีของ ศรีลังกาที่การต่อสู้ระหว่างรัฐบาลกับฝ่ายพยัคฆ์หมิฬ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังดำเนินอยู่แม้ในปัจจุบัน แต่เมื่อประธานาธิบดี กุมาราตุงคะได้ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ “การอุ้ม” หรือทำให้คนหายโดยไม่สมัครใจ (Commissions of the Inquiry into the Involuntary Removal or Disappearance of Persons) เมื่อเดือน พฤศจิกายน ๑๙๙๔ นั้น ก็กำหนดให้คณะกรรมการซึ่งตั้งขึ้น ๓ คณะ ทำหน้าที่อย่างเดียวกันใน ๓ พื้นที่ ทำงานครอบคลุมเฉพาะช่วงเวลาตั้งแต่ ค.ศ.๑๙๘๗ ถึง ค.ศ.๑๙๙๐ เท่านั้น [๒๖]

ประเทศไทย แต่ในกรณีของประเทศไทย การทำงานสมานฉันท์เป็นการทำงานท่ามกลางความรุนแรง ปัญหาเช่นนี้ทำให้การทำงานสมานฉันท์ในสังคมไทย มีคุณลักษณะต่างออกไปจากที่อื่นๆ เพราะต้องหาหนทางแก้ปัญหาเยียวยาผู้คนที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง ซึ่งยังมีได้ยุติลงพร้อมๆ กับพยายามแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้าง และปัจจัยทางวัฒนธรรมความเชื่อ ที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานสมานฉันท์ในเวลาเดียวกัน

ในแง่นี้นอกจากจะต้องใส่ใจกับมาตรการรูปธรรมเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าแล้ว ยังจำต้องคิดถึงงานสมานฉันท์ในสังคมไทยในฐานะความพยายามแก้ปัญหาาระดับโครงสร้างของสังคม เช่น ปัญหาการปรับปรุงปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม และยังเป็นกระบวนการที่ทำหน้าที่ให้การศึกษาสังคมโดยรวม เช่น ทวีติงส์เสริมให้สาธารณชนยอมรับความเป็นจริงว่า ความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นพลังสร้างความเข้มแข็งในสังคมไทย กล้าจินตนาการถึงอนาคตของความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนและชุมชน รวมทั้งความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างรัฐกับประชาชน

ด้วยคุณลักษณะเช่นนี้กระบวนการสร้างสมานฉันท์ในสังคมไทย จึงแตกต่างจากการทำงานของคณะกรรมการ “สัจจะ” ในที่อื่นๆ และเป็นยิ่งกว่าการแก้ปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่กำลังปรากฏ เพราะเป็นการพยายามใช้แนวทางสันติวิธีสร้างชุมชนทางการเมืองที่พึงประสงค์ ให้เข้มแข็งมั่นคง ชนิดที่ทุกคนมีศักดิ์ศรี และอยู่ร่วมกันด้วยน้ำมิตรไมตรี 🙏

อ้างอิงท้ายบท

[๑] “พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘” เอกสารประกอบการสัมมนาสารัตถะ “ใต้วิกฤต” ศูนย์ศึกษาเอเชียอาคเนย์, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๘

[๒] เรื่องราวนี้มาจาก Azim Khamisa (with Carl Goldman), *From Murder to Forgiveness*. (La Jolla, California: ANK Publishing, Inc, ๒๐๐๒)

[๓] *Ibid.*, p.๒๒.

[๔] *Ibid.*, p. ๑๐๑.

[๕] *Ibid.*, p.๑๒๗.

[๖] Priscilla B. Hayner, *Unspeakable Truths: facing the challenge of truth commissions* (New York and London: Routledge, ๒๐๐๒), p. ๑๖๐.

[๗] *Ibid.*

[๘] *Ibid.*, p. ๑๖๑.

[๙] Mats Utas, “Building a Future? The Reintegration & Remarginalisation of Youth in Liberia,” in Paul Richards (ed.) *No Peace No War: An Anthropology of Contemporary Armed Conflicts* (Athens: Ohio University Press, Oxford: James Currey, ๒๐๐๕), pp. ๑๓๗-๑๕๔ กรณีศึกษาในชนบทตอนใต้ของไลบีเรียที่กล่าวถึงนี้ปรากฏอยู่ใน pp.๑๔๔-๑๔๕.

[๑๐] โปรดพิจารณา “ชาติพันธุ์และความขัดแย้ง” ในฐานะมรดกอันตรายต่อมนุษยชาติได้ใน ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, *อาวุธมีชีวิต?: แนวคิดเชิงวิพากษ์ว่าด้วยความรุนแรง* (กรุงเทพฯ: ฟ้ายูแอนด์, ๒๕๔๖), หน้า ๓-๒๔ และตัวอย่างในสังคมไทยจาก คำให้การของ “กอล์ฟ” หนุ่มวัย ๒๓ ปีจากศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน ชาวบ้านกาญจนภิเษก นครปฐม ที่ชีวิตแปรเปลี่ยนจากวัยรุ่นธรรมดา กลายเป็น

เป็นฆาตกร อันเป็นผลจากสภาพครอบครัว สภาพเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์กับเพื่อนในสิ่งแวดล้อม โรงเรียนอาชีวะ ที่เปลี่ยนวัฒนธรรมมาสู่การยอมรับความรุนแรง ใน “เปิด...จดหมายจากปลายปากกา ของวัยรุ่นที่ถูกตราหน้าว่า “ฆาตกร” (๒ ตอนจบ) ใน มติชน, ๑๕ กรกฎาคม, ๒๕๔๘, น.๒๕ และ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๔๘, น.๒๕

[๑๑] ดูคำอธิบายเรื่อง “ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง” และ “ความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม” ได้ใน เพิ่งอ้าง, หน้า ๗๗-๑๑๐

[๑๒] Hayner เสนอเกณฑ์ประเมินว่าการทำงานสมานฉันท์ในสังคมที่ยังรักได้หรือไม่ เป็นคำถามสำคัญ ๓ ข้อ คือ สังคมนั้นจัดการกับอดีตในพื้นที่สาธารณะอย่างไร? ความสัมพันธ์ระหว่างคนที่เคยเป็นศัตรูกันมาก่อนเป็นอย่างไร? และ เรื่องราวเกี่ยวกับอดีตมีแนวเดียวหรือมีหลายแนว? การที่คำถามทั้งสามเป็นเรื่องเกี่ยวกับ “ความทรงจำ” ทั้งสิ้นแสดงว่า “ความทรงจำ” มีความสำคัญเพียงไรต่อแนวทางสมานฉันท์ โปรดพิจารณา Hayner, *Unspeakable Truths*, pp. ๑๖๑-๑๖๒.

[๑๓] แม้ในกระบวนการสานเสวนานั้นเอง ก็มี ความลึกซึ้งอยู่มาก เช่นคำอธิบายเรื่อง “การฟัง” ในฐานะส่วนสำคัญของการเผชิญกับความขัดแย้ง รวมถึงตลอดถึง การพูด และการรักษาความลับ เช่นที่ จอห์น แมคคอกแนล ได้อภิปรายไว้โดยพิสดารใน ศาสตร์และศิลป์แห่งการระงับความขัดแย้ง: คู่มือสำหรับชาวพุทธผู้ไม่สันติ พระไพศาล วิสาโล (บรรณาธิการแปล) (กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, เสริมสิกขาลัย, อาศรมวงศ์สนธิ-มูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป, โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก-มูลนิธิเด็ก, ๒๕๓๘), หน้า ๒๐๗-๒๕๔

[๑๔] โปรดพิจารณา ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, *อภัยวิถี: มิตร/ศัตรู และการเมืองแห่งการให้อภัย* (กรุงเทพฯ: คณะกรรมการดำเนินงานฉลอง ๑๐๐ ปี

ชาติกาล นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโสภาคเอกชน และ สถาบันปรีดี พนมยงค์, ๒๕๔๓)

[๑๕] สำหรับเรื่อง “ความจริง” ในฐานะยารักษาโรค และ “ความพร้อมรับผิด” โปรดพิจารณา Brian Muldoon, “The Bodhisattva Warrior: The Way of Compassionate Confrontation,” in Sulak Sivaraksa et al., (eds.) *Socially Engaged Buddhism for the New Millennium: Essays in honor of The Ven. Phra Dhammapitaka (Bhikku P.A. Payutto) On his 60th birthday anniversary.* (Bangkok: Sathirakoses - Nagapradipa Foundation & Foundation for Children, ๑๙๙๙), pp. ๒๖๙-๒๘๒ .

[๑๖] โปรดพิจารณาความสำคัญของจินตนาการใน Elise Boulding, “Image and Action in Peace Building,” in Elise Boulding and Kenneth E. Boulding, *The Future: Images and Processes* (Thousand Oaks, California: Sage, ๑๙๙๕), pp. ๘๗-๙๙.

[๑๗] การพร้อมรับความเสี่ยงในฐานะองค์ประกอบสำคัญของการสมานฉันท์ ปรากฏอยู่ใน Ron Kraybill, “The Cycle of Reconciliation,” *Cconciliation Quarterly* Vol. ๑๔ No. ๓ (Summer ๑๙๙๕), pp. ๗-๘.

[๑๘] ขณะนี้มีบางฝ่ายเสนอให้ห้ามการครอบครองอาวุธปืนทั่วประเทศ เพราะ ในสังคมไทยมีอาวุธปืนถูกกฎหมายอยู่ ๔ ล้านกระบอก และไม่มีผู้ใดทราบว่ามีอาวุธปืนผิดกฎหมายมีอยู่เท่าใด ที่สำคัญพบว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นร้อยละ ๗๕ มาจากปืนพก โปรดพิจารณา Tassanee Tanakorn-sombut, Chutimas Suksai, Chayanit Poonyarat, Yeshua Moser Puang suwan, *Firearm policy and practice in Thai society: Missing the Target* (Bangkok: Nonviolence International, ๒๐๐๕)

[๑๙] George E. Irani and Nathan C. Funk, “Rituals of Reconciliation: Arab-Islamic Perspectives,” in Abdul Aziz Said, Nathan C. Funk and Ayse C. Kadayifci (eds.) *Peace and Conflict Resolution in Islam: Precept and Practice* (Lanham, New York and Oxford: University Press of America, ๒๐๐๑), pp. ๑๘๐-๑๘๑.

[๒๐] *Ibid.*, p. ๑๘๒.

[๒๑] *Ibid.*, pp. ๑๘๔-๑๘๕.

[๒๒] Hayner, *Unspeakable Truths* , pp. ๑๖๓-๑๖๔.

[๒๓] ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี, “หนึ่งปีหนึ่งทศวรรษความรุนแรงชายแดนภาคใต้: ปริศนาของปัญหาและทางออก,” *รัฐศาสตร์สาร* ปีที่ ๒๖ ฉบับที่ ๑ (๒๕๔๘), น. ๗๙-๙๐

[๒๔] รัตติยา สาและ, *การปฏิสัมพันธ์ระหว่างศาสนิกที่ปรากฏในจังหวัดปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส* (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๔)

[๒๕] โปรดพิจารณารายละเอียดของคณะกรรมการ “ความจริง” ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีทั่วโลกทั้ง ๕ ชุดนี้ได้ ใน Hayner, *Unspeakable Truths* , pp. ๓๒-๔๙ Hayner รวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับ truth commissions ไว้ทั้งหมด ๒๑ คณะ และหลังจากปี ค.ศ. ๒๐๐๐ ก็มีที่กำลังอยู่ระหว่างพัฒนาดำเนินการอีกไม่น้อย ทั้งใน กานา, บอสเนีย, บุรุนดี, เม็กซิโก, อินโดนีเซีย, และ เคนยา เป็นต้น (pp. ๒๖๒-๒๖๕)

[๒๖] *Ibid.*, pp. ๖๔-๖๖.

สร้างสันติภาพใหม่ ในสังคมการเมือง กรณีความรุนแรง ทางใต้ในบริบทโลก

► เรื่อง : รศ.ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

หมายเหตุ : บทความนี้เป็นคำบรรยายจากการสัมมนาเรื่อง

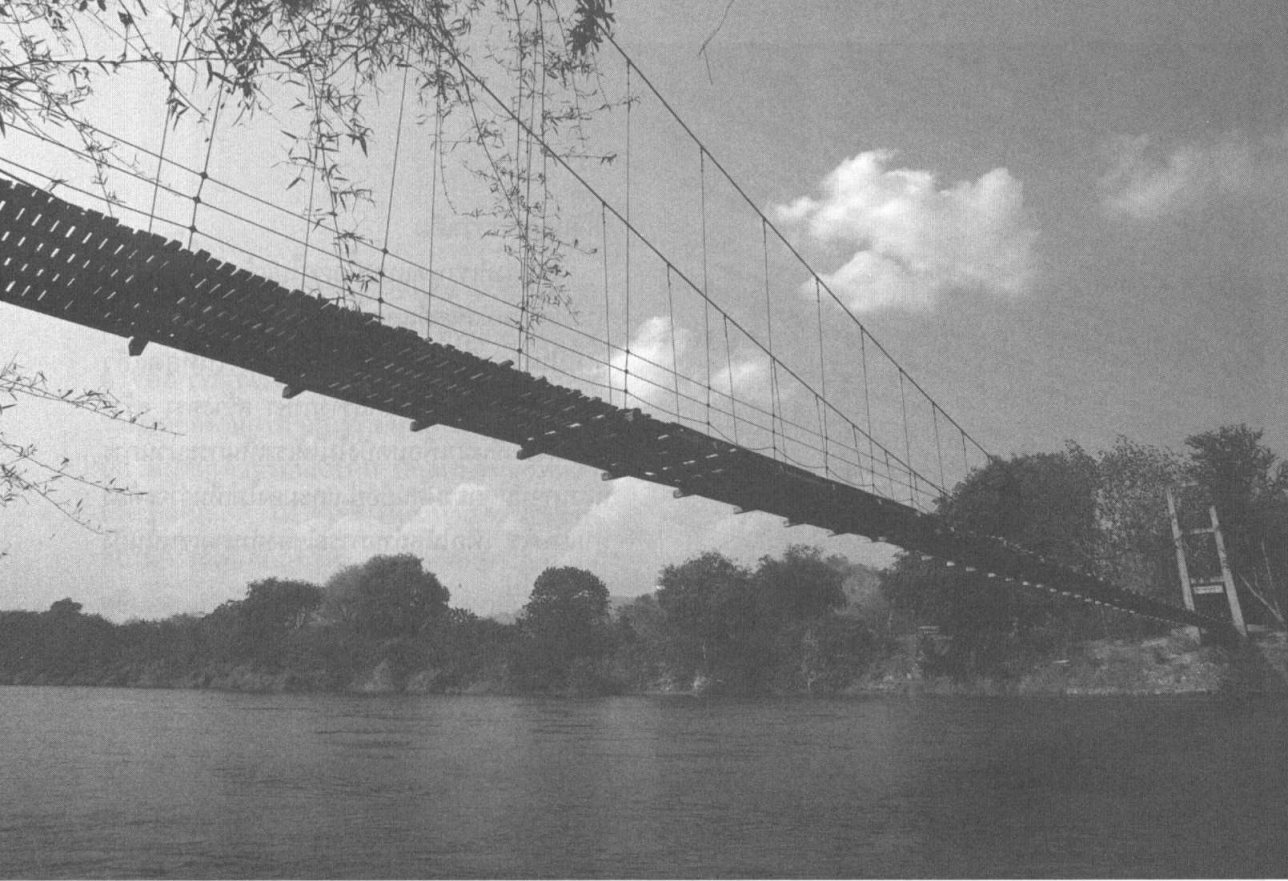
"Reinventing Peaceful Political Society : Southern Violence in the Global context" โดย Prof. Alejandro Bendana

องค์กรร่วมจัด : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะทำงานวาระทางสังคม และมูลนิธิสันติภาพและวัฒนธรรม

อาจารย์มาตั้งคำถามว่าทำไมสหรัฐอเมริกา จึงไม่ยอมให้ประชาชนชาวละตินอเมริกา ต่อสู้เป็นผลสำเร็จโดยใช้สันติวิธี กลายเป็นว่า ประเด็นการต่อสู้ของความขัดแย้งในพื้นที่ ละตินอเมริกา ต้องตกอยู่ในบริบททางการเมืองระหว่างประเทศ อยู่ในบริบทของโลก นั่นคือเหตุผลที่ได้เชิญอาจารย์มาพูด คือเพื่อให้เราเห็นว่า Southern Violence มันมีอยู่ใน Global context

Prof. Alejandro Bendana : ผมได้อ่านในหนังสือพิมพ์ พบว่าตอนนี้คุณมีแขกพิเศษ คือ ท่าน คอลิน เพาเวลล์ รัฐมนตรีต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา เพาเวลล์ กล่าวว่า ตอนแรกกลับกันว่า สถานการณ์ในภาคใต้ของไทยเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายการก่อการร้ายระหว่างประเทศ แต่พอได้มาคุยในประเทศไทยแล้วก็สบายใจขึ้นว่ามันไม่ใช่ ผมคิดว่าเพาเวลล์คิดผิด เพราะว่าในความเป็นจริง มีอะไรบางอย่างที่เรียกว่าเครือข่ายการก่อการร้ายระหว่างประเทศ และนั่นคือประเด็นที่วันนี้อยากจะคุย

เราควรจะตระหนักให้ได้ว่า การก่อการร้ายที่เอาชีวิตผู้คนมากที่สุดในโลกไม่ใช่การก่อการร้ายโดยระเบิด แต่คือการก่อการร้ายทางเศรษฐกิจ สำหรับทุกคนที่ตายเพราะระเบิด จะมีคนอีกประมาณ ๓,๐๐๐ คน ตายโดยไม่จำเป็นเพราะสาเหตุของการขาดสารอาหาร เพราะสาเหตุทางการศึกษา เพราะสาเหตุทางสุขภาพ สาธารณสุข และเราควรจะเรียกสิ่งเหล่านี้ว่าเป็นการก่อการร้ายเชิงสถาบัน หรือการก่อการร้ายเชิงโครงสร้าง เพราะเป็นสิ่งที่คนบางกลุ่ม บางแห่งสร้างมันขึ้นมาโดยทางการเมือง คนพวกนี้ตายด้วย

เหตุอันไม่สมควรทั้งนั้น เป็นการตายอย่างไม่มีเหตุผลอะไรเลย เช่น เด็กๆ ที่นิคารากัว ๒ ใน ๕ คน จะตายก่อนอายุครบ ๕ ขวบ

ความยากจนไม่ใช่ปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ แต่เป็นปรากฏการณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้น ความยากจนเป็นกระบวนการ คือ เป็นการทำให้เกิดความยากจน เป็นการสร้างความจนให้เกิดขึ้น การจนของคุณเกิดขึ้นเพราะคุณถูกทำให้จน (Impoverishment) อีกด้านหนึ่งของความจน คือ ความรวย (Enrichment) คือทำให้รวย ทำให้มั่งคั่งขึ้น ถ้ามีคนจำนวนมากมายมหาศาลจนยากในโลกนี้ แล้วมีคนน้อยมากที่รวยอยู่ในขณะนี้ นี่เป็นปรากฏการณ์ระดับโลก แต่ขณะเดียวกันก็เห็นปรากฏการณ์แบบนี้เกิดขึ้นซ้ำกันในระดับชาติ ปรากฏการณ์นี้เกิดขึ้นเพราะในโลกนี้มีสิ่งๆ ที่เรียกว่าซีกโลกภาคเหนือ ซีกโลกภาคเหนือก็คือโลกของคนร่ำรวย

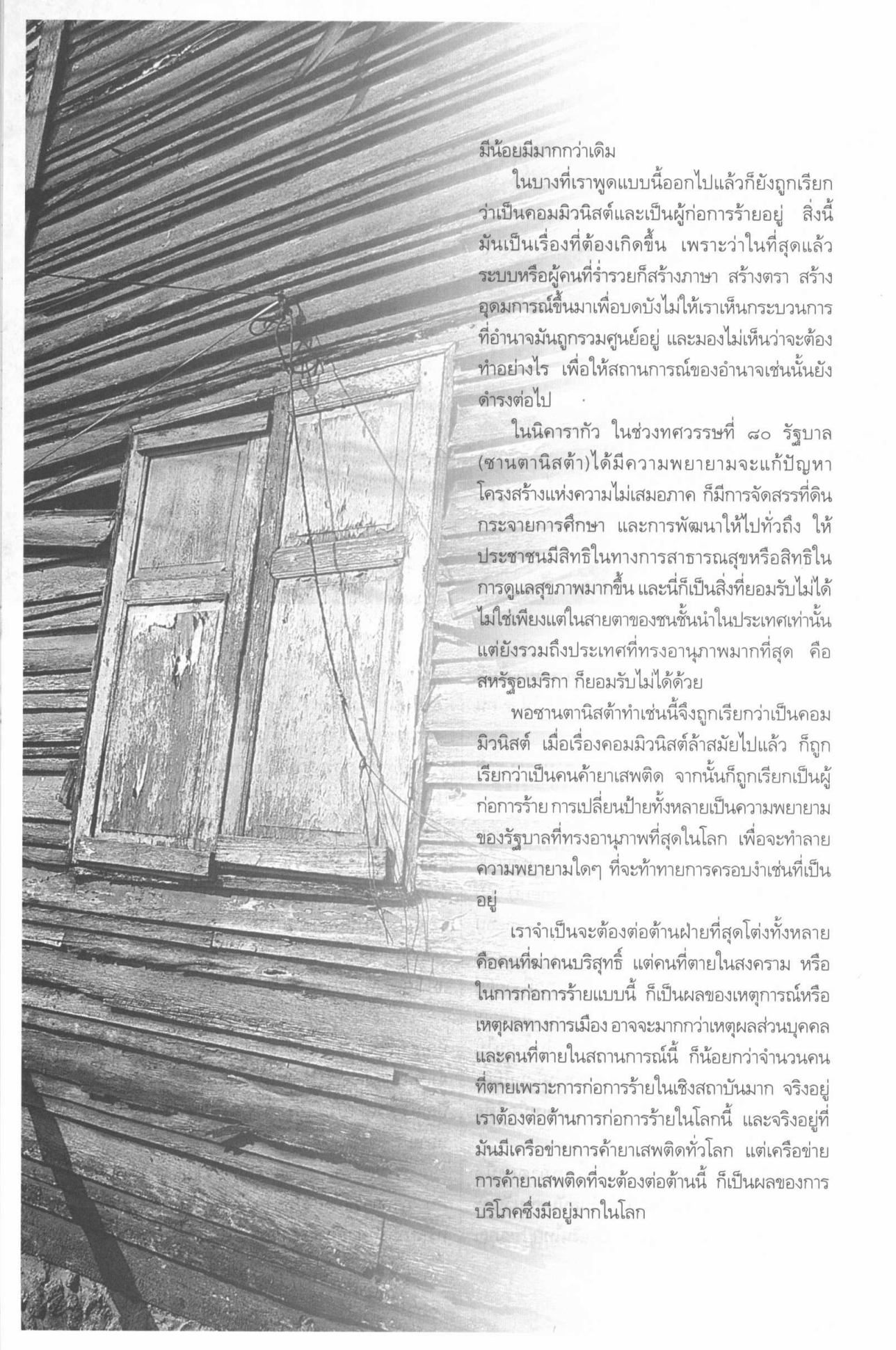
ยกตัวอย่างลักษณะของซีกโลกภาคเหนือ ัววของคนซีกโลกภาคเหนือได้รับเงินสนับสนุนวันละ ๔ ยูโร (๑ ยูโร ประมาณ ๕๐ บาท เป็นเงินไทยประมาณ

๒๐๐ บาท) ขณะที่ในซีกโลกภาคใต้ บางคนทำงาน ๖ เดือน ยังไม่ได้เท่ากับ ๔ ยูโร)

จริงๆ แล้ว ซีกโลกใต้ไม่ได้จนอย่างที่เราคิด ซีกโลกใต้มีทรัพยากรมากมาย แต่ทรัพยากรเหล่านั้นถูกปล้นชิงไปในระยะ ๑๐๐ ปีที่ผ่านมา เพราะฉะนั้นเวลาผู้คนลุกขึ้นมาเป็นกบฏต่อการก่อการร้ายในเชิงสถาบันเช่นนี้ ก็จะถูกกล่าวหาจากคนโลกเหนือที่ร่ำรวยว่าเป็นผู้ก่อการร้าย มีบิชอปแห่งบราซิลเคยบอกว่า เวลาข้าพเจ้าช่วยคนจน เขาเรียกข้าพเจ้าว่านักบุญแต่เมื่อข้าพเจ้าถามว่าทำไมคนเหล่านั้นถึงยากจน เขาเรียกข้าพเจ้าว่าเป็นคอมมิวนิสต์

เพราะฉะนั้นในการวิเคราะห์ปัญหาการพัฒนา ปัญหาความยากจน หรือปัญหาความรุนแรง เราจำเป็นต้องเข้าใจเงื่อนไขระดับโลกว่าด้วยเรื่องปัญหาการเอาเปรียบทางเศรษฐกิจและทรัพยากรทั้งหลาย

เพราะว่าทางออกของปัญหาที่เราเจอส่วนใหญ่ คือ การหาวิธีการกระจายอำนาจ ความมั่งคั่ง และทรัพยากรที่มีอยู่ให้มันเสมอกันมากกว่าเดิม ให้คนที่

มีน้อยมีมากกว่าเดิม

ในบางที่เราพูดแบบนี้ออกไปแล้วก็ยังถูกเรียกว่าเป็นคอมมิวนิสต์และเป็นผู้ก่อการร้ายอยู่ สิ่งนี้มันเป็นเรื่องที่ต้องเกิดขึ้น เพราะว่าในที่สุดแล้วระบบหรือผู้คนที่ร่ำรวยก็สร้างภาษา สร้างตรา สร้างอุดมการณ์ขึ้นมาเพื่อบดบังไม่ให้เราเห็นกระบวนการที่อำนาจมันถูกรวมศูนย์อยู่ และมองไม่เห็นว่าจะต้องทำอะไร เพื่อให้สถานการณ์ของอำนาจเช่นนั้นยังดำรงต่อไป

ในนิคารากัว ในช่วงทศวรรษที่ ๘๐ รัฐบาล (ซานตานิสต้า) ได้มีความพยายามจะแก้ปัญหาโครงสร้างแห่งความไม่เสมอภาค ก็มีการจัดสรรที่ดิน กระจายการศึกษา และการพัฒนาให้ไปทั่วถึง ให้ประชาชนมีสิทธิในทางสาธารณสุขหรือสิทธิในการดูแลสุขภาพมากขึ้น และนี่ก็เป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้ ไม่ใช่เพียงแต่ในสายตาของชนชั้นนำในประเทศเท่านั้น แต่ยังรวมถึงประเทศที่ทรงอำนาจมากที่สุด คือสหรัฐอเมริกา ก็ยอมรับไม่ได้ด้วย

พอซานตานิสต้าทำเช่นนี้จึงถูกเรียกว่าเป็นคอมมิวนิสต์ เมื่อเรื่องคอมมิวนิสต์ล้าสมัยไปแล้ว ก็ถูกเรียกว่าเป็นคนค้ายาเสพติด จากนั้นก็ถูกเรียกเป็นผู้ก่อการร้าย การเปลี่ยนป้ายทั้งหลายเป็นความพยายามของรัฐบาลที่ทรงอำนาจที่สุดในโลก เพื่อจะทำลายความพยายามใดๆ ที่จะทำหยาการครอบงำเช่นที่เป็นอยู่

เราจำเป็นจะต้องต่อต้านฝ่ายที่ สุดโต่งทั้งหลาย คือคนที่ฆ่าคนบริสุทธิ์ แต่คนที่ตายในสงคราม หรือในการก่อการร้ายแบบนี้ ก็เป็นผลของเหตุการณ์หรือเหตุผลทางการเมือง อาจจะมีมากกว่าเหตุผลส่วนบุคคล และคนที่ตายในสถานการณ์นี้ ก็น้อยกว่าจำนวนคนที่ตายเพราะการก่อการร้ายในเชิงสถาบันมาก จริงอยู่ เราต้องต่อต้านการก่อการร้ายในโลกนี้ และจริงอยู่ที่มันมีเครือข่ายการค้ายาเสพติดทั่วโลก แต่เครือข่ายการค้ายาเสพติดที่จะต้องต่อต้านนี้ ก็เป็นผลของการบริโภคซึ่งมีอยู่มากในโลก

ภาคเหนือ

ถ้าประเด็นเรื่องการค้ายาเสพติด หรือเรื่องการก่อการร้ายยังเป็นปัญหาไม่ลงตัว ที่หนักยิ่งกว่านั้น อาจคือการรณรงค์เพื่อต่อต้านการค้ายา การรณรงค์ต่อต้านการก่อการร้ายยังเป็นปัญหามากกว่าอีก มีผู้คนเดือนร้อนลำบาก ปัญหาประการหนึ่งที่เกิดขึ้นคือ ไม่ใช่เพียงผู้คนเดือดร้อนจากสถานการณ์ที่มันเกิดขึ้น แต่มันมีคนบางกลุ่มถูกเหยียดออกมา เป็นส่วนหนึ่งของประชาชนบางกลุ่มที่กลายเป็นปัญหา แล้วความรุนแรงก็คลี่ขยายไป

ประเด็นแรก ที่อยากจะสรุปคือ ปัญหาท้องถิ่น ไม่ใช่ปัญหาท้องถิ่นเสมอไป มีคนเสนอว่าปัญหาท้องถิ่นต้องแก้ด้วยทางออกของท้องถิ่น แต่มันจริงเพียงจุดหนึ่งเท่านั้น เพราะบางครั้งปัญหาท้องถิ่นที่เราเจอ มันมีที่มาจากระดับโลก และนั่นคือสิ่งที่เขาอยากให้เราคิดเช่นนั้น นั่นคือไม่มีมิติทาง Global ในปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ไม่มีมิติทางโครงสร้างต่อปัญหาความรุนแรงในระดับท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพราะถ้าเรารู้ว่ามี เราจะพากันชี้นิ้วไปยังเป้าอีกชนิดหนึ่ง นี่คือมิติของซีกโลกภาคใต้ ในกระบวนการของความขัดแย้งแบบตรงข้ามระหว่างโลกใต้กับโลกเหนือ ซึ่งจะเห็นปรากฏในปัญหาต่างๆ ทั่วไป

ประเด็นที่สอง คือต้องระวังให้มากเวลาที่มีใครมาบอกคุณว่า ปัญหาความรุนแรงบางลักษณะ เป็นปัญหาความขัดแย้งเชิงชาติพันธุ์ ต้องระวังให้มากเวลามีคนมาบอกว่า สิ่งที่กำลังเกิดขึ้นนี้เป็นความขัดแย้งเชิงศาสนา ต้องระวังให้มากเวลามีคนบอกว่า นี่คือการขัดแย้งทางอารยธรรม ถ้าเรามองให้ละเอียด เราจะเห็นว่าความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ทางศาสนา และอารยธรรมนี้ มนุษย์อยู่กับความแตกต่างเหล่านั้นมาอย่างฉันทมิตร มายาวนานกว่าช่วงเวลาที่ปรากฏความขัดแย้งระหว่างกัน

วิธีการอธิบายแบบนี้ ว่าเป็นการขัดแย้งเชิงชาติพันธุ์ หรือศาสนา ต่างๆ เหล่านี้ เป็นการเปลี่ยนโพกัส ทำให้ไม่ต้องมองเห็นตัวละครในเชิงโลกบาล

ทั้งหลาย อาทิ องค์การ IMF, World Bank, สหรัฐอเมริกา และมองไม่เห็นบทบาทขององค์กรโลกบาลทั้งหลายที่มีต่อความขัดแย้งและความรุนแรงเหล่านี้

ใครสักคนมาถึงก็มาขโมยสิ่งที่คุณมีอยู่ แล้วชี้ว่าดูสิ คนนี้มีทรัพย์สินสมบัติ แต่คุณไม่มี คนที่มีนี้เป็นพุทธ หรือมุสลิม คนที่ไม่มีเป็นพุทธหรือมุสลิม และคุณก็ทะเลาะกันเอง ส่วนคนที่ขโมยของไปแล้วนั้นก็กลับไปนั่งดูอย่างมีความสุข

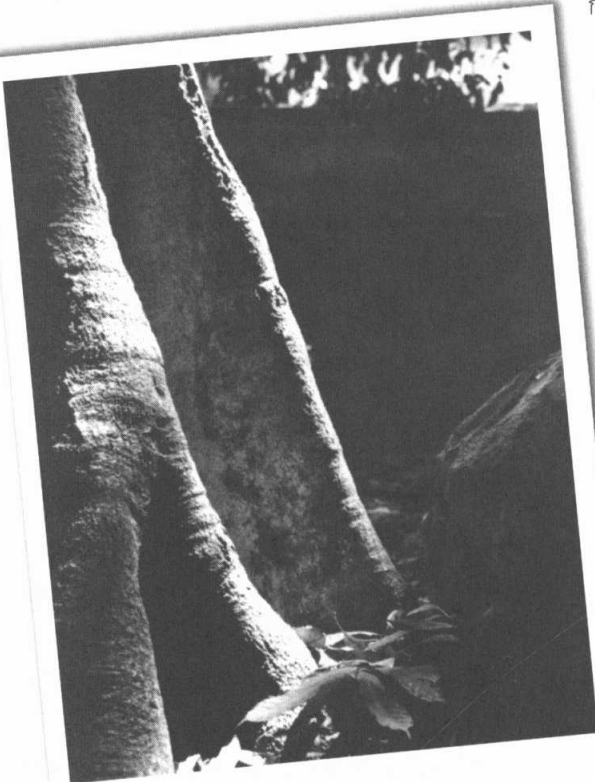
มีคนมาปล้นบ้านคุณ เอาของไปทุกอย่าง เหลือเพียงอยู่เพียงเดียว แล้วคุณกับเพื่อนบ้านก็ทะเลาะกันเรื่องเตี้ยงั้น แล้วผมค่อยมาบอกคุณว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นมีอยู่ ๒ ปัญหา ข้อแรกคือคุณมีเตี้ยงอยู่เพียงเดียว เพราะฉะนั้นคุณควรจะซื้อเตี้ยงเพิ่ม หรือสอง ปัญหาของคุณเกิดเพราะคุณทะเลาะกันจนผู้ร้ายมาแย่งเตี้ยง

อยากจะทำคุณ ในฐานะนักสังคมศาสตร์ ให้ไปหาความขัดแย้งที่ใดก็ได้ในโลกที่เป็นความขัดแย้งทางชาติพันธุ์โดยบริสุทธิ์ ซึ่งผมไม่เชื่อว่ามันมี ไม่มีความขัดแย้งระหว่างตุลชีและกูตูในวันดาอาหรับกับคริสเตียน หรืออาริสต์ในชุดาน หรือในนิคารากัว คอนทรา กับชานตานิสต้า ทั้งหมดนี้พอมาดูจริงๆ แล้ว ไม่ใช่ความขัดแย้งทางศาสนา ไม่ใช่ความขัดแย้งทางชาติพันธุ์หรือศาสนา แต่มันเป็นปัญหาอื่น ซึ่งต้องดูให้ละเอียด มันไม่มีอะไรที่เป็นปัญหาความขัดแย้งเชิงชาติพันธุ์หรือทางศาสนาโดยบริสุทธิ์

ความขัดแย้งนี้มันไม่มีอะไรยากกับด่า เพราะฉะนั้นต้องระวังให้มากเวลามีคนมาบอกว่าปัญหาความขัดแย้งนี้ เป็นปัญหาทางชาติพันธุ์หรือทางศาสนา เพราะการพูดแบบนี้จะเป็นจุดยืนที่เรียกว่า Racism คือมองเชื้อชาติเป็นใหญ่ เห็นว่าเชื้อชาติสำคัญ เป็นเชิงอุปถัมภ์ เหมือนกับผู้ใหญ่สอนเด็ก เวลาโลกภาคเหนือพูดถึงประเทศอย่างเช่น ในแอฟริกา ก็มักจะบอกว่า ดูซิ มีแต่เผ่า มีแต่กลุ่ม อยู่ด้วยกัน ไม่มีสันติสุข ไม่มีสันติภาพ วิธีที่ดีคือให้ฉันเข้ามา และมาสถาปนาระเบียบที่ดี ที่ถูกต้องให้

ถ้าดูการยึดครอง ดูการส่งกำลังทหารเข้าไปในที่ต่างๆ ดูปฏิบัติการข่าวกรองทั้งหลายที่ขยายตัวมากขึ้น ในที่สุดข้อสรุปคือเราจะเห็นการปรากฏตัวการดำรงอยู่ของรัฐบาลอเมริกันมากขึ้นในที่เหล่านี้ และทั้งหมดนี้เป็นเพราะว่าพวกเราเป็นบุคคลที่ป่าเถื่อน และเราต้องการระเบียบทางการเมืองที่ถูกสถาปนาจากภายนอก

เมื่อสิ้นสงครามการต่อสู้ในนิคารากัว ถึงจุดนั้นทั้งสองฝ่ายตกลงกันว่าไม่ควรจะรบกันอีกต่อไป พอตัดสินใจว่าจะหยุดสงคราม สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือ ต้องทำงานกับทหารทั้งสองฝ่ายคือฝ่ายกองกำลังติดอาวุธ ทั้งของคอนทรา และของซานตานิสตา เหตุผลก็คือว่าเมื่อนักการเมืองตัดสินใจยุติสงคราม คนที่ยังถืออาวุธกันอยู่ คือกองกำลังทั้งสองฝ่าย เพราะฉะนั้นต้องทำอะไรกับคนเหล่านี้ อะไรจะเกิดขึ้นหากทหาร

เหล่านี้ถูกสั่งโดยนักการเมือง ซึ่งสมมุติตัดสินใจจะให้ยิงหรือให้ทำสงคราม แล้วทหารตัดสินใจว่าจะไม่ยิง เพราะฉะนั้นโจทย์ก็คือ เราจะทำงานสมานฉันท์อย่างไร ในห้องประชุมแบบนี้ เราก็นำทหารกองกำลังรบของทั้งสองฝ่าย มานั่งด้วยกัน หากคำตอบเราอยากลองทำ ๓ อย่าง

วิธีการที่ ๑ เรียกว่าแนวทางของคุณแม่เทเรซา (Mother Teresa Approach) คือไปบอกแก่ทั้งสองฝ่ายว่า ขอให้ลูกละโทษกันและกัน ให้ขอภัยกัน และกัน และก่อกอดกัน ในที่สุดก็เสียใจกับอดีตที่เราใช้ความรุนแรงต่อกัน

วิธีการที่ ๒ แนวทางของซิกมันด์ฟรอยด์ ซึ่งบอกว่า เราจะต้องจดจำให้ได้ว่าเราทำอะไรไป จัดการกับความเกลียดชังที่เกิดขึ้น แล้วถ้าในการเล่าเรื่องจะมีการร้องไห้บ้างก็ไม่ใช่ไร สุดท้ายแล้วเราก็กอดกัน ก็ดีกัน แต่วิธีการทั้งสองนี้ก็ใช้ไม่ได้เรื่อง

วิธีการที่ ๓ เป็นแบบของผม ที่เดินออกไปบอกว่า จริงๆ แล้วเราเป็นชนชั้นคนงานทั้งคู่ แต่เราถูกแบ่งด้วยเส้นแบ่งเพียงบางอย่าง ทำให้เราแยกขาดออกจากกัน เพราะฉะนั้น เราทั้งสองควรจะร่วมมือกัน ต่อสู้ด้วยกันพอนำเสนอทั้ง ๓ วิธี แล้วทั้งสองฝ่ายก็เจียบ ตามว่ารู้สึกอย่างไร ๕ นาทีต่อมาในห้องจึงเงียบมาก แม้แต่เข็มตาก็ยังได้ยิน และเป็น ๕ นาทีที่ยาวนานที่สุดในชีวิตของผม จากนั้นก็มีคนๆ หนึ่งที่นั่งอยู่ที่นั่นยกมือขึ้นบอกว่า ทุกอย่างที่คุณพูดเป็นขยะโดยสิ้นเชิง พอฝ่ายหนึ่งพูดแบบนี้ อีกฝ่ายหนึ่งก็พูดขึ้นว่าเห็นด้วย ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ และนั่นเป็นจุดเริ่มต้นของการสมานฉันท์

สิ่งที่ชาวบ้านเริ่มถามก็คือว่า เราจะสมานฉันท์อย่างไรกับความอดอยากที่เรามี เราจะบอกเด็กๆของเราอย่างไรให้สมานฉันท์กับปัญหาสุขภาพ หรือการขาดแคลนทางสาธารณสุข เราจะบอกคน

ที่ไม่มีหลังคาคุ้มศีรษะให้สมานฉันท์กับชีวิตเช่นนี้และ คำสัญญาลมๆ แล้งๆ ที่เคยเกิดขึ้นได้อย่างไร

คนเหล่านั้นก็เริ่ม บอกคนที่พยายามไปสอน เขาให้สมานฉันท์ว่า เราจะไม่สมานฉันท์กับความยากจน เราจะไม่ยอมจำนนกับสัญญาถึงชีวิตที่ดีที่จะเกิดขึ้นกับเราและในเฉพาะหน้าเท่านั้น แต่เราจะต่อสู้อารณณ์เพื่อสันติภาพ แต่ไม่ใช่สันติภาพเพียงอย่างเดียวอย่างที่คุณบอก แต่เป็นสันติภาพที่มาพร้อมกับความยุติธรรม และการยอมรับในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

ขณะนั้นผู้คนเหล่านั้นกำลังสอนเราว่า การสมานฉันท์ไม่ใช่เป็นเป้าหมายในตัวของมันเองแต่ มันเป็นเป้าวิถีไปสู่เป้าหมายอื่น ๆ เป้าหมายเหล่านั้น คือการพัฒนา คือสันติภาพ ที่มาพร้อมกับความเป็นธรรม และไม่สามารถจะมีการสมานฉันท์ได้ ระหว่างคนยากจนกับความยากจน ไม่ต้องมีการคืนดีกันระหว่างคนยากจนที่ถูกกดขี่กับการกดขี่ เขาอยากจะทำปัญหาสาเหตุของความยากจนและกระบวนการในการแก้ปัญหาสาเหตุของความยากจน ทำผ่านการสร้างชุมชนทางการเมืองแบบใหม่

ในนิคารากัวพวกเขาบอกว่าไม่ใช่ปัญหาของการให้อภัย การให้อภัยเป็นเรื่องของเหยื่อและครอบครัวของเหยื่อเท่านั้นและเป็นกิจกรรมส่วนบุคคล และการสมานฉันท์ไม่ใช่เรื่องของการลืมนด้วย และไม่ใช่เป็นการผลักหรือยกเลิกอัตลักษณ์ของเราทิ้งไป แต่เราต้องยืนยันสิ่งที่เป็นเรา เป็นกระบวนการที่ทำงานเพื่อให้เคารพอัตลักษณ์ของฝ่ายต่าง ๆ หมายความว่าอัตลักษณ์ทำให้เราต่างกัน เราก็ต้องให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์ที่แตกต่างกันในขณะเดียวกันก็ต้องให้ความสำคัญกับสิ่งที่ทำให้เราเป็นมนุษย์ร่วมกัน หรืออยู่ร่วมกันได้

กระบวนการนี้เริ่มเมื่อ ๑๕ ปีที่แล้วในนิคารากัว ถามว่าวันนี้เรามาถึงจุดไหน ก็คือถ้าเราเอาคนที่เคยนั่งด้วยกันเมื่อ ๑๕ ปีก่อนมานั่งด้วยกันในวันนี้ จะ

พบว่าเขานั่งปนกัน และบอกไม่ได้เลยว่าใครอยู่ฝั่งไหน นอกจากนี้เราเรียนรู้ข้อเท็จจริงได้ ๓ อย่าง คือ

- การสมานฉันท์ไม่เพียงพอ

- การทำงานโดยหาวิธีกดดันหรือผลักดันให้รัฐบาลทำหรือนำเสนอหรือแก้ปัญหาบางอย่างใน ๑๕ ปีที่ผ่านมา เราก็พบว่าการทำงานผ่านรัฐบาลไม่เพียงพอ

- ความเข้าใจว่าสิ่งที่รัฐบาลให้หรือไม่ให้ มันขึ้นต่อสถานะของนิคารากัวในเวทีของโลก ถ้ามันมีปัญหาว่าเราไม่สามารถมีข่าวกิน มีปัญหาว่าไถ่ราคาแพงเกินไป ปัญหานี้ไม่ใช่เพียงปัญหาของนิคารากัว แต่เป็นปัญหาของความยุติธรรมระดับโลก

เพราะฉะนั้นวันนี้เรากำลังทำการต่อสู้เพื่อการสมานฉันท์ที่ใหญ่กว่าเดิมมาก นี่คือการสมานฉันท์ระหว่างโลกภาคใต้กับโลกภาคเหนือ แต่วิธีเดียวที่การสมานฉันท์จะเป็นไปได้ คือ อำนาจและทรัพยากรที่เวลานี้อยู่ในมือของคนจำนวนหยิบมือ จะต้องถูกนำมาแบ่งปันปันส่วนกับมหาชนให้มากขึ้นกว่าเดิม ฉะนั้นจะทำได้

ณ วันนี้คน ๒ ข้างที่เคยขัดแย้งต่อสู้กัน เรียกตัวเองว่า ฝ่ายส่งเสริมสันติภาพ ก็ทำการรณรงค์ต่อต้านไอเอ็มเอฟ ธนาคารโลก WTO และกองกำลังทหารสหรัฐ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นแพ็คเกตเดียวกัน และจึงขอเชิญเชิญทุกคนให้มาอยู่ร่วมในกระบวนการส่งเสริมสันติภาพ ด้วยการต่อต้านสิ่งเหล่านี้ที่แบ่งแยกเราออกจากกัน และไม่ใช่ในนามของคนซีกใดอย่างเดียว แต่เพื่อสมานฉันท์ระหว่างใต้กับเหนือ เพราะผู้คนในโลกภาคเหนือที่ถูกรังแกด้วยระบบที่ไม่เป็นธรรมก็มีอยู่มากด้วย

ถึงที่สุดแล้ว เราคืนดีหรือสมานฉันท์ระหว่างความยุติธรรมกับความไม่ยุติธรรมไม่ได้ เราต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมโดยอาศัยวิธีการสันติ แต่มีใช้วิธีการสันติซึ่งเจ็บเบงา และกระบวนการนั้นก็อยู่ในเบื้องหลังแนวทางของท่านมหาตมะคานธี

ถาม-ตอบ จากวงเสวนา

Q : การสมานฉันท์ที่ได้วางแนวทางในดำเนินการอย่างไร เพื่อทำตามวัตถุประสงค์ให้ได้บรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะในประเทศที่มีความแตกต่างและห่างไกลกัน

A : เราเป็นทวีปซึ่งห่างกัน มีเผ่าต่างๆ นับพัน ในทางภูมิศาสตร์เราอาจแยกจากกัน แต่สิ่งสำคัญที่เราต้องตระหนักก็คือ เราถูกทำให้แยกจากกันโดยการเมือง เกือบจะทุกประเทศในโลกเคยเป็นเหยื่อของลัทธิล่าอาณานิคม ในทุกวันนี้เราก็เป็นเหยื่อของอาณานิคมอเมริกา คำว่า Globalization หรือโลกาภิวัตน์ก็คือการครอบงำของอเมริกา การครอบงำแบบนี้มี ๒ หน้า มีทั้งหน้าที่เป็นการทหารและเศรษฐกิจ ซึ่งเราไม่ควรแยกหน้าทั้งสองออกจากกัน เพราะในความเป็นจริงมันไม่แยกจากกัน เช่นกรณีที่เกิดขึ้นในอิรัก

เราจำเป็นต้องเริ่มต้นสานเสวนาเชิงวัฒนธรรมซึ่งคนในโลกภาคเหนือไม่ยอมรับว่ามันเป็นไปได้ในระหว่างผู้คนในโลกใต้ วัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งมันจะงอกงามมากขึ้นเวลามาสัมผัสกับวัฒนธรรมอื่นที่แตกต่างกัน วัฒนธรรมนิคารากัวก็กำลังรุ่งรอยขึ้นเพราะขณะนี้ร้านอาหารไทยไปเปิดในนิคารากัว มันอาจฟังแปลก แต่เรื่องของการอาหารก็เป็นวิธีหนึ่งที่เราสามารถซึมซับรับความงอกงามของอีกวัฒนธรรมหนึ่งได้

ในภาคศาสนจักรเรียกสิ่งเหล่านี้ว่าการสานเสวนาข้ามศาสนา (Interfaith dialogue) ซึ่งเราควรจะไปไกลกว่านั้นหน่อยแล้ว เรียกมันว่าการสร้างเอกภาพข้ามศาสนาหรือระหว่างคนต่างกัน (Interfaith solidarity) ซึ่งเราจะต้องเอาชนะการแบ่งแยกที่แยกเราออกจากกันในหัวเราก่อน

เวลามีใครมาบอกเราว่าการต่อสู้ของชาวอิรัก การต่อต้านการยึดครองของอเมริกันไม่เกี่ยวกับเรา หรือการต่อสู้ของชาวโบลิเวียที่ตอนนี้เรียกร้องเอาทรัพยากรของตนเองกลับคืนมา บอกว่าของพวกนี้

ไม่เกี่ยวกับคุณเลย ทำไมถึงอยากให้คุณลืมสิ่งเหล่านี้ก็เพราะตัวอย่างที่ดีมันเป็นภัยคุกคามต่อการครอบงำเวลาที่เรทำงานร่วมกันในการต่อต้านการครอบงำเช่นคนในโลกภาคใต้มาร่วมในงาน Social Forum หรือการต่อต้าน International development bank ที่เซียงใหม่ นั่นก็เป็นการสร้าง Solidarity แล้ว

Q : การสร้าง Solidarity เป็นเรื่องที่เราต้องคำนึงถึง แต่เราอาจหลงไปกับความหลากหลายเหมือนที่เรามักถูกทำให้คิดว่าเราต่าง ชนชั้นนำอย่างอเมริกันจะบอกเราให้เอาความต่างมาแยกกัน แต่ถ้าเราคิดว่าความต่างนั้นเราต้องมารวมกัน เมื่อคนโลกใต้ซึ่งมีความแตกต่างกันจำนวนมาก แล้วเราจะมีหนทางอย่างไร เหมือนว่าเราเป็น Jack จะไปสู้กับยักษ์ มันจะเป็นไปได้หรือไม่

A : การตระหนักในอำนาจเราเอง นั่นคืออำนาจ ถ้าเราเชื่อว่าเราไร้อำนาจ เราก็จะไร้อำนาจไปจริงๆ เพราะฉะนั้นตัวการตระหนักนั่นเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจ เราจำเป็นต้องเรียนรู้ให้ได้ว่า การต่อต้านนั้นทำอย่างไร และหาแรงบันดาลใจจากกระบวนการต่อต้านเหล่านี้ ตัวอย่างของอำนาจซึ่งเรารู้ว่ายากแต่ก็ทำได้ เช่น ๑๕ ก.พ. ๒๐๐๓ วันที่คนเป็นล้านๆ ทั่วโลกลุกขึ้นมาต่อต้านสงครามในอิรัก ทำเช่นนั้นได้ก็สิ้นละอายเหมือนกัน

อีกตัวอย่างหนึ่งของการใช้อำนาจ คือ กรณีการรุกรานในอิรัก ของประเทศมหาอำนาจที่ทรงพลังและมีทรัพยากรมากมาย ตอนแรกเข้าใจว่าจะกลับไปได้ภายใน ๑-๒ เดือน แต่เวลาก็ล่วงเลยไป ต้องใช้งบประมาณราว ๑.๒๕ ล้านดอลลาร์ต่อวัน นี่คือชะตากรรมของยักษ์ตัวนี้ซึ่งกำลังติดกับอยู่

ที่กล่าวมาทั้งหมดมีความหมายอะไรกับเรา แบ่งเป็น ๔ ลำดับ

๑. เรียนรู้สิ่งเหล่านี้ (Learn)

๒. คิดถึงมัน ไตร่ตรองถึงสิ่งที่เราได้เรียนรู้ (Reflect)

๓. จัดระบบซึ่งอยู่บนฐานของสิ่งที่ได้เรียนรู้และ ไตร่ตรองแล้ว (Organize)

๔. ทำอะไรบางอย่าง (praxis)

มีคนชอบบอกว่า act locally think globally วันนี้เราต้องทำทั้งในระดับ local และในระดับ global ไปพร้อมๆ กัน เพราะจะมีคนบางคนที่จะคิดแต่ global และทำแต่ global เช่นที่บริษัทยักษ์ใหญ่ มหาอำนาจทั้งหลายทำอยู่ ในเมืองไทยก็มีหลายองค์กรที่ติดตามเรื่องเหล่านี้อยู่ ถ้าอยากเห็นมิติสากลในปัญหาท้องถิ่น ว่าปัญหาท้องถิ่นมีมิติระดับโลกเกี่ยวข้องอยู่อย่างไร ก็ดูได้ที่ เว็บไซต์ ของ Focus on the Global South(www.focusweb.org)

Q : จากที่พูดเรื่องโลกาภิวัตน์ Globalization ตอนนี้มีคนพูดเรื่องจักรวรรดิอเมริกันแล้ว อาจารย์มีความคิดเห็นอย่างไร

A : เพื่อจะขยายความหรือทำให้เรื่องนี้ชัดเจน ตัวช่วยที่สำคัญคือรัฐบาลอเมริกัน แนวคิดเรื่องโลกาภิวัตน์ มีคนพยายามให้เราคิดว่ามันเหมือนอากาศ คือคุณทำอะไรมันไม่ได้หรอก อากาศมันเป็นแบบนี้แหละ คุณต้องพยายามเรียนรู้ที่จะอยู่กับอากาศแบบนี้ฝนตกฟ้าร้องคุณต้องเรียนรู้ว่าจะอยู่กับมัน ต้องใช้ร่ม เสื้อฝน และคุณอาจจะได้ประโยชน์จากมันด้วย เช่นทำให้เย็นลง

แต่มองจากมุมมองของคนในโลกภาคใต้ที่เคยถูกกดขี่มาแล้ว สภาวะที่เกิดมาพร้อมกับโลกาภิวัตน์ก็เหมือนกับการกดขี่ในอดีตที่เคยเกิดขึ้น กับพวกเขา มา ๑๐๐ ปี แล้วอเมริกาทำให้เรื่องนี้ชัดเจนขึ้นกับเราอย่างไร? ก็เช่นเมื่ออเมริกาไม่สามารถควบคุมตลาดน้ำมันในตะวันออกกลางได้ ก็ใช้กำลังทหารบุกเข้าไป อันนี้เป็นสงครามโลกาภิวัตน์ หรือดูการที่คนหนึ่งซึ่งเคยอยู่ในคณะรัฐบาลของบุช ซึ่งตอนนั้นมาเป็นประธานของ world bank และสถาปนิกของเพนตากอน กระทั่ง

กลาโหม ของกองทัพสหรัฐตอนนี้ก็ถูกมอบหมายให้ทำหน้าที่อีกอันหนึ่ง นั่นก็คือเหมือนเดิมเพียงทำผ่านเศรษฐกิจเท่านั้นเอง

เราก็ต้องมองภาพอย่างที่มีมันเป็นจริง และอย่าทำให้มันสับสนกับเรื่องอื่น ๆ เพราะขณะนี้งบประมาณการทหารของสหรัฐประเทศเดียว มากกว่างบประมาณการทหารของประเทศอื่นๆ ทั้งหมดรวมกัน เราไม่เห็นภาพของความเท่าเทียม เราเห็นภาพของสโนว์ไวท์กับคนแคระยืนจับมือกัน แต่ตอนนั้นสโนว์ไวท์ไม่ขาวสะอาดแล้ว กลับเติมไปด้วยรอยเลือด

Q : มันเป็นไปได้หรือที่จะไม่มีผู้นำโลก ตลอดระยะเวลาที่มีผู้นำมาโดยตลอด อย่างทุกวันนี้เราก็ต้องใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร และถ้าอเมริกานี้ไม่เป็น Leadership ในโลกนี้แล้ว คิดว่าประเทศไหนควรจะเป็น

A : คิดว่าไม่ควรจะมีประเทศไหนขึ้นมาเป็นผู้นำทั้งนั้น วิธีคิดที่เราคิดว่าใครควรจะนำเราก่อปัญหาให้เรา มหาศาล ไม่เพียงระดับโลก แต่ทั้งในระดับครอบครัว สังคม ชุมชน ในปัญหา gender ฯลฯ นี่อาจทำให้เราทวนคิดถึงวิธีเข้าใจอำนาจ เราต้องคิดถึงอำนาจในฐานะของการเข้ามารวมกลุ่มของความหลากหลาย โดยที่ยังอ้าง เอกสิทธิ์ของความหลากหลายนั้นไว้ การอ้างรักษาความหลากหลายนั่นเองคืออำนาจ

ในละตินอเมริกา ขบวนการต่อต้านแบบนี้ได้รับแรงบันดาลใจมาจากชนพื้นเมือง ซึ่งใช้เวลานานนับศตวรรษต่อต้านคนขาว แต่ไม่ใช่ว่าคนเหล่านี้ไม่ต้องเรียนภาษาอังกฤษ หรือไม่ต้องใช้อีเมล ขณะนี้ข้อเท็จจริงพบว่า ๓ ใน ๔ ของคนในโลกที่พูดภาษาอังกฤษ เป็นคนที่ไม่ได้มาจากประเทศที่เดิมพูดภาษาอังกฤษ นั่นหมายความว่าคนในโลกส่วนใหญ่เอาภาษาอังกฤษมาเป็นของตัวเองแล้ว ประเด็นเรื่องภาษาเป็นตัวอย่างหนึ่ง เวลานี้ภาษาถูกใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารของผู้คน ใช้กันได้ทั่วไปและประชาสังคมระดับโลกจะทำได้ใหม่ ขั้นตอนไปสู่สิ่งเหล่านั้น ผ่านการต่อสู้เพื่อความเป็นอิสระระดับชาติ (National Liberation) การปลดปล่อยชาติของตัวเองให้เป็น

อิสระ นี้ไม่ได้เป็นเป้าหมาย แต่ในฐานะที่เป็นขั้นตอนไปสู่ Global Society

Q : มีข้อเสนอแนะอะไรต่อกรรมการสมานฉันท์แห่งชาติ เพื่อจะได้ถ่วงอำนาจได้อย่างมีประสิทธิภาพและรอบคอบมากขึ้น

A : เราคงจะต้องเริ่มต้นตั้งคำถามว่า คณะกรรมการสมานฉันท์ถูกสร้างขึ้นมาจากด้วยเหตุอะไร โดยใคร แล้วประกอบด้วยอะไรบ้าง เวลาดูประสบการณ์ของกรรมการสมานฉันท์ในที่ต่างๆ แล้วดูความล้มเหลวของกรรมการสมานฉันท์ มีปัจจัย ๒ อย่างเท่านั้น คือ การมีส่วนร่วม (participation) และกระบวนการ (process)

ในแง่การมีส่วนร่วม ถามว่า “ใครควรมีส่วนร่วม และใครไม่ควรมีส่วนร่วมในกระบวนการสมานฉันท์นี้?” และในแง่กระบวนการ ถามว่า “การมีส่วนร่วมนี้อยู่ในลักษณะไหน?” ในบางประเทศสิ่งที่พบคือต้องนำคณะกรรมการสมานฉันท์ระดับชาติลงมาสู่ระดับท้องถิ่น มีหลายหลากหลายในระดับท้องถิ่น และพัฒนาไปเป็นคณะกรรมการสมานฉันท์และการฟื้นฟู และสุดท้ายที่สำคัญมากคือความโปร่งใสในการทำงานของคณะกรรมการสมานฉันท์

Q : กรณีภาคใต้ กระบวนการสมานฉันท์ควรจะมีขั้นตอนอย่างไร เพราะคณะกรรมการเกิดมาจากการจัดตั้งของรัฐบาล ลงไปทำในนามของรัฐ ทำให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน แล้วการทำงานควรจะเป็นอย่างไร

A : ต้องพยายามตั้งคำถามว่า การสมานฉันท์ทำกับใคร? ทำเพื่ออะไร? ทำด้วยวิธีไหน? มันมี ๒ เรื่องคือ ความชอบธรรมของขบวนการสมานฉันท์เป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะไม่ว่าสุดท้ายผลจะออกมาอย่างไร ตัวกระบวนการถ้ามีความชอบธรรม ก็จะเป็นส่วนหนึ่งของการบรรเทาปัญหาลงไปได้

แล้วเงื่อนไขของความชอบธรรมคืออะไร? เงื่อนไขของความชอบธรรมคือสิ่งที่เรียกว่า local person คือ การมีตัวตนหรือการปรากฏของท้องถิ่น ให้ท้องถิ่น ให้

ผู้คน ให้ส่วนของวัฒนธรรม มีเสียงมีสิทธิในกระบวนการสมานฉันท์นี้

เช่นกรณีศรีลังกา ความขัดแย้งระหว่างทมิฬกับสิงหล ทมิฬ อยู่ทางตอนเหนือ สิงหลอยู่ตอนกลางของเกาะ พอมีปัญหา คนที่หายไปคือคนที่อยู่ใต้สุด นี่เป็นส่วนหนึ่งของปัญหา คือ คนบางส่วนถูกกันออกไป ถูกทำให้หายไป ไม่มีสิทธิไม่มีเสียง กระบวนการนี้ก็มีโอกาสประสบความสำเร็จได้ยากเพราะความชอบธรรมจะอ่อน

ยกตัวอย่างที่ไม่ดีของกรณีของฟิลิปปินส์ ที่มินดาเนา กระบวนการสมานฉันท์ที่ทำไปเป็นเพียงการสร้างภาพที่ดี ในขณะที่ฝ่ายความมั่นคงก็ยังคงใช้ความรุนแรงแบบเดิมในการแก้ปัญหา การทำงานสมานฉันท์ต้องมีเงื่อนไขเบื้องต้นในด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ

Q : จากประสบการณ์การทำงานสมานฉันท์ในประเทศไหนใหม่ที่ฝ่ายหนึ่งต้องการสมานฉันท์ แต่อีกฝ่ายหนึ่งที่ต้องทำการสมานฉันท์ด้วยไม่ปรากฏตัว แล้วมันจะเป็นไปได้หรือไม่

A : ข้อแรกต้องเข้าใจว่า มีแนวโน้มที่เกิดขึ้นหลัง ๑๑ กันยายน คือการทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเป็นปีศาจ ฝ่ายที่ถูกทำให้เป็นปีศาจนี่คือฝ่ายโลกมุสลิม และนี่คือผลโดยตรงของฝ่ายอเมริกาที่จะเอาชนะต่อการต่อต้านในที่ต่างๆ ในระดับโลก

อยากยกตัวอย่าง ๒-๓ กรณี ในช่วงก่อน ๑๑ กันยายน รัฐบาลฟิลิปปินส์ พยายามเจรจากับกลุ่มอิสลาม และกองทัพฝ่ายซ้ายซึ่งต่อสู้กับรัฐบาลมาเป็นเวลานาน. ในศรีลังกา และเนปาลก็เช่นกัน การเจรจาทั้งหมดดำเนินไป จนกระทั่งเกิด เหตุการณ์ ๑๑ กันยายน การเจรจาทั้งหมดยุติลง เหตุผลหนึ่งอาจเป็นเพราะอิทธิพลของอเมริกา และที่สำคัญพอๆ กันก็คือ รัฐบาลของแต่ละประเทศเองก็คงไม่อยากจะคุยหรือ dialogue กับกลุ่มเหล่านี้อยู่แล้ว

เหตุการณ์ ๑๑ กันยายน เปิดโอกาสให้ว่าไม่จำเป็นต้องคุยกับพวกนี้ สามารถเข้าไปเลยว่ากลุ่มเหล่านี้เป็นผู้ก่อการร้ายได้ง่ายๆ และภาคความมั่นคงโดยเฉพาะ

การใช้ความมั่นคงทางทหาร สามารถครอบงำการเจรจาต่อรองและการใช้แนวทางความมั่นคงอื่นๆ ไปหมด ผลของมันทำให้เราไม่ต้องมองหาอีกฝ่ายมาเจรจาด้วย

ต้องแยกแยะระหว่างสิ่งที่เรียกว่า “การเจรจาสันติภาพ” กับ “การสมานฉันท์” การเจรจาสันติภาพอาจจะอยู่ในกรณีซึ่งอีกฝ่ายหนึ่งเห็นชัดมีการจัดการ อาจจะเจรจากันแล้วหยุดสงครามกันได้ ๕ - ๑๐ ปี แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าสันติภาพเกิดขึ้น นักวิจัยสันติภาพบางกลุ่มเรียกว่า “organize-peace lessness”

* การเจรจาสันติภาพจะต้องนำหัวหน้าฝ่ายหนึ่งมานั่งคุยเพื่อเจรจาสันติภาพ หลังการเจรจาสันติภาพสงครามอาจจะยุติลง มีข้อตกลงออกมา แล้วก็หยุดอยู่ตรงนั้น แต่ปัญหายังคงมีอยู่ ไม่ได้แก้ปัญหา

* แต่สำหรับการสมานฉันท์ไม่ใช่แบบนั้น การสมานฉันท์เป็นเรื่องกระบวนการ โดยเป็นกระบวนการเกี่ยวกับเงื่อนไข, ผู้คน, พลังต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคม บางครั้งเท่านั้นที่จะเกี่ยวกับหัวหน้าอีกฝ่ายหนึ่ง กระบวนการของสมานฉันท์เป็นการแก้ปัญหาในระดับพื้นฐานของความรุนแรงที่เกิดขึ้น ต้องทำงานกับเงื่อนไขที่มีส่วนหรือทำให้เกิดความรุนแรง การสมานฉันท์จึงเป็นกระบวนการที่ยากกว่า ดังนั้นต้องทำความเข้าใจมั่นในฐานะที่เป็นกระบวนการ

Q : เราจะสามารถมองอเมริกาอย่างเป็นทางการได้อย่างไร

A : นโยบายพื้นฐานของสหรัฐอเมริกาไม่เคยเปลี่ยนแปลง ในระยะ ๑๐๐ ปีที่ผ่านมา คือการต้องการตลาดสำหรับสินค้าของตนเอง ต้องการทรัพยากรสำหรับเศรษฐกิจของตนเอง และเพื่อให้ได้ทั้งสองอย่าง ก็ต้องมีวิธีที่จะควบคุมทางการเมือง ควบคุมทางการทหาร ลักษณะแบบนี้ก็คือการล่าอาณานิคม

นี่คือการก้าวกลับมาเป็น ๑๐ ปี แต่ก็ไม่อาจคาดหมายได้ว่าจะเอาชนะสหรัฐ ในการสร้างพันธมิตรผ่านปัญญาชน ผ่านศิลปิน ผ่านภาคประชาสังคมต่างๆ

ก็สามารถผลักดันนโยบายให้หยุดได้บ้าง แต่ไม่สามารถเปลี่ยนทิศทางอะไรได้

น่าเสียดายที่สหรัฐเป็นประเทศที่มีความหลากหลายแตกต่าง แต่ถูกทำให้เป็นเนื้อเดียวกันมากขึ้น ปัญหาหนึ่งคือเรื่องความเห็นของสาธารณชนอเมริกัน ซึ่งเป็นปัญหาที่ยากที่สุดที่ต้องก้าวข้ามไปให้ได้ ดูหมิ่นดูแคลนคนอื่น คนกลุ่มน้อย ไม่มีอะไรน่ากลัวกว่าคนที่มีความเชื่อที่ไม่มีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย

Q : กรรมการสมานฉันท์ควรจะทำอย่างไร

A : สิ่งแรกที่จะต้องทำก็คือให้หยุดความรุนแรง โดยเฉพาะการกระทำจากฝั่งของฝ่ายรัฐบาล ไม่เช่นนั้นก็จะมีความรุนแรงต่อไป หากไม่หยุดความรุนแรง ความยุติธรรมจะอยู่ไม่ได้ จากนั้นก็ต้องสถาปนาความยุติธรรมให้กลับมา ถ้าให้รอความยุติธรรมเท่ากับไม่มียุติธรรม เพราะฉะนั้น ความรุนแรงต้องหยุด และความยุติธรรมเป็นสิ่งที่รอช้าไม่ได้

Q : อาจารย์พยายามบอกว่า จากเหง้าความรุนแรงทางภาคใต้ไม่ใช่ทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม แต่เป็นรากเหง้าที่มาจากโลกบาลหลายรูปแบบ หากสิ่งเหล่านี้เป็นรากเหง้าของปัญหาจริง สิ่งที่กรรมการสมานฉันท์ต้องทำ ก็ไม่ใช่ที่เราจะสมานฉันท์กับอะไร แต่ควรเข้าไปชี้ว่า เราต้องไม่สมานฉันท์กับอะไรด้วยหรือเปล่า

A : จำเป็นต้องเข้าใจว่า ความขัดแย้งสามารถปรากฏตัวในรูปแบบต่าง ๆ ความขัดแย้งที่มีเหตุจากฐานอื่นๆ อาจปรากฏตัวมาในรูปแบบ ความขัดแย้งเชิงศาสนา เชิงวัฒนธรรมได้ เช่นในแอฟริกากลางมีการความขัดแย้งและต่อสู้เกิดขึ้น สาเหตุของการต่อสู้ที่แท้จริงก็คือปัญหาในการเข้าถึงทรัพยากรแหล่งน้ำ และการกระจายที่ดิน แต่มันมีหน้าตาเหมือนความขัดแย้งทางเชื้อชาติ เพราะฉะนั้นเราต้องเข้าใจว่าเหตุของมันจริงๆ คืออะไร

เหตุการณ์ ๑๑ กันยายน ถูกทำให้มองเป็นความพยายามของโลกมุสลิมที่จะต่อต้านอารยธรรมของ

คนผิวขาว ตอนนี่จึงเกิดโรคกลัวอิสลาม ปัญหาไม่ได้เกิดจากสีผิว หรือว่าถือคัมภีร์เล่มไหน แต่เพราะคุณถูกทำให้เชื่อว่าสิ่งนั้นเป็นต้นเหตุของปัญหา และเราจะมีผู้นำทางการเมือง นักวิชาการ สื่อมวลชนที่มองโลกแบบมั่งง่าย เป็นชาวกับด่า ทำให้ความคิดความเชื่อนี้เป็นของยอมรับกันทั่วไป หัวใจของความขัดแย้งคือการกระจายทรัพยากร และเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ และการไม่แบ่งปันทรัพยากรอย่างเป็นธรรมนี้ ถูกหนุนช่วยไม่เพียงกองกำลังในประเทศ แต่โดยพลังในระดับโลกที่เป็นอยู่

ปัญหาของชาวประมงในนิคารากัว แยกไม่ออกจากบทบาทของเรืออวนลากของญี่ปุ่นที่ทำมาหากินในน่านน้ำ อุตสาหกรรมประมงญี่ปุ่นไม่ใช่ตัวละครท้องถิ่น ยกตัวอย่าง กรรมการสมานฉันท์ในนิคารากัว เคยเสนอการแก้ปัญหา ว่าต้องแก้ปัญหาเรื่องการศึกษาศาธารณสุข ความยากจน และระบบยุติธรรม แต่พอเสนอไปรัฐบาลบอกว่าไม่มีเงิน เพราะต้องใช้หนี้ IMF หากไม่ใช้จะเสียเครดิต กู้ที่อื่นไม่ได้ เพราะฉะนั้นแน่นอนว่าเราควรต้องแก้ปัญหาในระดับท้องถิ่น แต่ขณะเดียวกันถ้าไม่เห็นความเชื่อมโยงระหว่างปัญหาท้องถิ่นกับปัญหาในระดับโลก ก็จะไม่เข้าใจความเป็นจริงของโลกที่เป็นอยู่ขณะนี้

Q : ท่านคิดอย่างไรกับคำพูดว่า เราไม่สามารถให้อภัยได้ถ้าเรื่องนั้นเป็นเรื่องที่ถูกลืมไป แล้วกระบวนการสมานฉันท์มีความเชื่อมโยงกับการชดใช้ทางด้านเศรษฐกิจ และนำมาซึ่งความยุติธรรมอย่างไรบ้าง

A : ในการทำงานเรื่องสมานฉันท์ก็มีหลายองค์ประกอบ แต่ที่สำคัญคือ การยืนยัน ยอมรับว่าเกิดสิ่งเหล่านี้ขึ้น และเมื่อ

ยอมรับว่าอะไรเกิดขึ้นแล้วก็ต้องมีการทดแทนความเสียหาย โดยคนที่เสียหายก็ต้องได้รับค่าชดเชย

ส่วนเรื่องอื่นๆ เช่น ปัญหาในการให้อภัยนั้นไม่อยากเข้าไปเกี่ยวมาก เพราะเป็นเรื่องศาสนา คงมีคนพูดกันเยอะอย่างในเรื่องการนิรโทษกรรม นักกฎหมายบางส่วนก็บอกว่อาชญากรรมระดับนี้รโทษกรรมไม่ได้ คนผิดก็ต้องขึ้นศาล

***

อ.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์

กรณีอื่นๆ ของการสมานฉันท์ในที่ต่างๆ เป็นกรณีหลังเกิดความรุนแรง แต่กรณีของไทยไม่ใช่ แต่เป็นการสมานฉันท์ในระหว่างความรุนแรงที่เกิดขึ้น เพราะฉะนั้นแม้จะชื่อว่าสมานฉันท์ แต่ทำงานอีกลักษณะหนึ่ง ถ้าถามว่าจะสมานฉันท์กับใครก็มีหลายส่วน ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ คนก็บอกว่ามีสมานฉันท์แล้วความรุนแรงยังไม่หยุด หมายความว่าอย่างไร นั่นอาจเพราะคนคาดหวังว่า มีสมานฉันท์แล้วความรุนแรงจะหยุด

ปัญหาก็กลับมาที่เคยถามกันหลายครั้งว่า ใครเป็นคนใช้ความรุนแรงทำกันอยู่ ผมขอตอบว่าคนที่ใช้ความรุนแรงไม่ได้มีข้างเดียว มีหลายข้าง มันกลายเป็นชั้นบันได เป็นวัฏจักร และหลายฝ่ายที่ใช้ความรุนแรงอยู่ทุกวันนี้ มีเหตุผลในการไม่หยุดของตัวเอง เพราะฉะนั้นปัญหาที่กรรมการสมานฉันท์ของเราเจออยู่มันมาก และแตกต่างกับที่อื่น ซึ่งคงเป็นนวัตกรรมทางการเมืองที่จะต้องต่อสู้

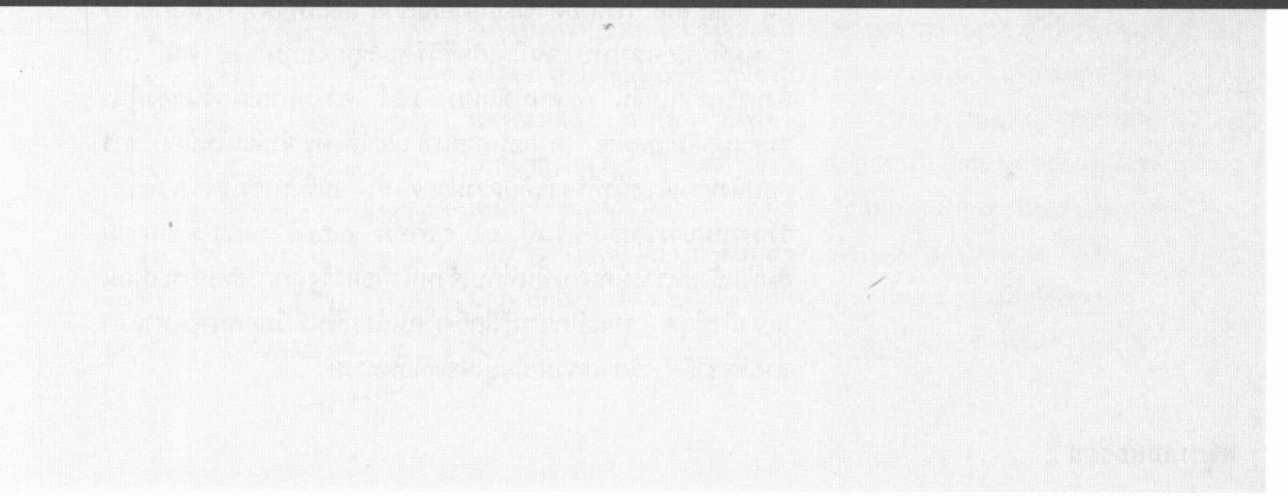
แต่ข้อเท็จจริงก็คือว่า มันสมานฉันท์ไม่ได้ หากไม่ทำปัญหาเรื่องความยุติธรรม มันสมานฉันท์ไม่ได้ หากไม่ทำปัญหาเรื่องความจริง มันสมานฉันท์ไม่ได้ หากไม่ทำ dialogue ระหว่างกัน ไม่เคารพกันและกัน และสมานฉันท์ไม่ได้หากเราติดกับอยู่กับอดีต ของเหล่านี้เป็นเงื่อนไขของสมานฉันท์ทั้งสิ้น

สำหรับบทบาทของการให้อภัย ผมอาจจะเห็นต่างจากอาจารย์ Alejandro เพราะใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ถึงแม้ศาสนาไม่ใช่เหตุ แต่ศาสนาอาจจะเป็นส่วนหนึ่งในการลดปัญหาได้ 🍓

សិល្បៈកម្ពុជា

ប៊ែរតូ

សិល្បៈកម្ពុជា

ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ ผู้ทรงเมตตากรุณา
ปราณีเสมอ มวลการสรรเสริญเป็นกรรมสิทธิ์
พระองค์ผู้ทรงอภิบาลแห่งสากลโลก ขอความ
สันติสุขจงมีแด่ศาสนamuอัมมัด และผู้เจริญรอย
ตามท่าน สุขสวัสดิ์แด่ผู้อ่านทุกคน

มุมมองข้ามความเป็น มลายู-ไทย กับเกิด

► เรื่อง : อ. อับดุลชะกูร์ บินชาฟิอีย์ ดินอะ (อับดุลสุโก ดินอะ) shukur2003@yahoo.co.uk

เหตุการณ์ความรุนแรงภาคใต้

นับตั้งแต่เกิดการปล้นปืนในค่ายทหารไปกว่า ๓๐๐ กระบอก เมื่อ
ต้นปี ๒๕๔๗, การสังหารพระภิกษุและสามเณร ๓ รูป ที่ยะลา-นราธิวาส-
ปัตตานี เมื่อวันที่ ๒๒-๒๔ มกราคม, การบุกสถานีตำรวจเมื่อวันที่
๒๘ เมษายน จนเกิดการเสียชีวิตที่มีสยิดกรือเซะ-สะบาย้อย และพื้นที่
อื่น ๑๑๒ คน, การหายตัวของนายสมชาย นีละไพจิตร, การสลายการ
ชุมนุมที่อำเภอตากใบ จนมีผู้เสียชีวิตขณะถูกจับกุม ๘๕ คน, การ
สังหารนาวิกโยธิน ๒ คนที่ตันหยงลิมอร์, ความตายรายวันของผู้นำ
ชุมชนมุสลิม อุลต้าย (ครูสอนศาสนา) และโต๊ะครู จำนวนไม่น้อย, การ
ลอบสังหารเจ้าหน้าที่รัฐระดับล่างฝ่ายต่างๆ จนถึงการฆ่าพระและเผา
วัดพรหมประสิทธิ์เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๔๘ กล่าวได้ว่าความ
สัมพันธ์ระหว่างผู้คนในพื้นที่กับเจ้าหน้าที่ของรัฐถูกกระทบกระเทือน
อย่างถึงที่สุด ขณะที่ความรู้สึกซึ่งผู้คนนอกพื้นที่มีต่อคนต่างศาสนา
ต่างเชื้อชาติต่างวัฒนธรรม ก็อยู่ในจุดที่อันตราย

พูดให้สั้นที่สุด เรากำลังอยู่ในสถานการณ์ที่ต่างฝ่ายต่างสูญเสียความไว้วางใจซึ่งกันและกันทุกฝ่ายคิดว่าอีกฝ่ายคือ 'ฝ่ายตรงข้าม' ที่เป็นฆาตกรโหดร้าย

เจ้าหน้าที่ไม่เชื่อใจมลายูมุสลิม มุสลิมหัวนระแวงว่าไทยพุทธจะมองในแง่ร้าย ไทยพุทธสงสัยความบริสุทธิ์ใจของมลายูมุสลิม มุสลิมสูญเสียความเชื่อมั่นในความเที่ยงธรรมของฝ่ายบ้านเมือง ฯลฯ ซึ่งหากปล่อยให้เป็นอย่างนี้ต่อไป สายสัมพันธ์ระหว่างคนทุกฝ่ายในสังคมก็คงพังลงไปอย่างไม่มีขิ้นดี

ในระดับปัจเจกชนนั้น เมื่อพูดว่าเราไม่ไว้วางใจใคร นั่นก็แสดงถึงภาวะของความไม่รู้ว่าเขาเป็นใคร มีพื้นฐานจิตใจ, วิถีชีวิต และความคิดความเชื่อ แตกต่างจากเราขนาดไหน ความไม่ไว้วางใจใจจึงเริ่มต้นจากความ 'ไม่รู้' ที่บานปลายจนเห็นคนอื่นเป็น 'คนแปลกหน้า' ถึงขั้นที่หวาดระแวงอย่างลึกซึ้ง ขณะที่ในระดับสังคมนั้น ความไม่ไว้วางใจใจก็แสดงถึงความหวงเมินเห็นห่าง เป็นร่องรอยของความไม่ผสมกลมเกลียวระหว่างคนแต่ละฝ่ายในสังคม (โปรดดู http://www.tjanews.org/cms/index.php?option=com_content&task=view&id=306&Itemid=57)

หลังจากนั้นคณะสงฆ์จังหวัดปัตตานีได้ออกแถลงการณ์จำนวน ๒๐ ข้อเรียกร้องให้รัฐบาล แก้ปัญหา ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

โดยหนึ่งในข้อเรียกร้องดังกล่าวมีการเสนอให้ยุติบทบาทการทำงานของคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติหรือ (กอส.) รวมอยู่ด้วย เนื่องจากเห็นว่าไม่มีความเป็นกลางโดยมักเข้าข้างและเห็นใจกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบและมุสลิม

หลังแถลงการณ์อันเป็นที่มาของกระแสความสนใจต่อปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะผลกระทบต่อพระสงฆ์ และชาวไทยพุทธ ที่สำคัญเป็นแรงขับเคลื่อนให้คณะสงฆ์จังหวัดนราธิวาสมีมติยอมรับพร้อมทั้งได้ประสานไปยังคณะสงฆ์จังหวัดยะลา เพื่อร่วมกันรับรองว่าแถลงการณ์ของคณะสงฆ์จังหวัดปัตตานีถือเป็นแถลงการณ์ร่วมกันของคณะสงฆ์ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

ปรากฏการณ์ดังกล่าวนับเป็นบทสะท้อนความรู้สึกระหว่าง ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อบทบาทการแก้ปัญหาความไม่สงบของรัฐบาล ในฐานะศิษย์ตถาคตผู้เฝ้าดูการแก้ปัญหาความรุนแรงด้วยความนิ่งเฉยมานาน เป็นเสียงสะท้อนที่ทุกฝ่ายไม่อาจดูดาย "เกิดปัญหาขึ้นแต่ละครั้งจะสอบถามคนไทยพุทธไม่ค่อยจะมีถามแต่คนมุสลิม หากคนไทยพุทธเกิดปัญหาจะไม่ทำอะไรมากนักเสนอข่าวแล้วก็เงียบไป แต่พอเกิดกรณีกรือเซะ ดากใบ ทำไมยกปัญหาขึ้นมาตีเด่นซึ่งตรงนี้มีบันทึกแต่ยกเป็นเรื่องสำคัญมากเกินไป"

"ที่ผ่านมามีชาวบ้านมาบ่นว่าที่คนไทยพุทธโดนทำร้ายทำไมไม่ให้ความสำคัญ บางคนบ่นว่าเขาไปสมานฉันท์แต่ฝ่ายอื่น ส่วนตัวอาตมาไม่ได้คิดอะไรมาก การแก้ปัญหาที่ผ่านมาเป็นระบบที่เอื้อต่อการเมือง แม้ไม่มีใครมาให้ความสนใจแต่เชื่อว่าในหมู่ชาวไทยพุทธจะดูแลไม่ทอดทิ้งกัน"

นี่เป็นเสียงเอ่ยที่รวบรวมของ 'พระมหาภูษิต จิตฺติโร' พระนักเทศชื่อดังและครูสอนนักธรรมแห่ง 'วัดพระศรีมหาโพธิ์' ตำบลโคกโพธิ์ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี แสดงความเห็นถึงการแก้ปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ของ กอส. ช่วงที่ผ่านมา (โปรดดู http://www.tjanews.org/cms/index.php?option=com_content&task=view&id=297&Itemid=58)

จากความคิดของคณะสงฆ์ดังกล่าวย่อมสะท้อนความตึงเครียด ความหวาดระแวง ความไม่ไว้วางใจกันจนนำไปสู่ความแค้นระหว่างประชาชนมุสลิม-พุทธ (หรือผู้นำศาสนาบางคนที่ทั้งพุทธ-มุสลิม) จนในที่สุดต้องระเบิดอารมณ์การแก้ปัญหาด้วยความรุนแรงซึ่งในสังคมพุทธก็จะมองว่าประชาชนและผู้นำชาวพุทธ (บางคน) โดนผู้ก่อการมุสลิมรังแกก่อนในขณะที่ประชาชนและผู้นำมุสลิม (บางคน) ก็โดนเจ้าหน้าที่พุทธร่วมมือกับชาวพุทธบางคนรังแกและทำร้ายมุสลิมก่อน

ความสัมพันธ์ เหตุการณ์ ความรุนแรงในโลกและในประเทศ

เป็นที่ประจักษ์มาตลอดหนึ่งปีครึ่งที่ผ่านมาเป็นที่ยืนยันบ่งบอกให้เป็นที่เข้าใจได้ไม่ยากว่า วิกฤตการณ์ใน ๓-๔ จังหวัดชายแดนภาคใต้จะยืดเยื้อและทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ในต่าง

ใครที่เป็นมุสลิมจะถูกจับตามองเป็นพิเศษจากตำรวจและหน่วยสืบราชการลับ

เหตุการณ์เหล่านี้เคยเกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา หลังเหตุการณ์ ๑๑ กันยายน หรือแม้กระทั่งคนมุสลิมเองรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและกำลังเกิดความรู้สึกเช่นนี้เช่น

ประเทศก็เช่นกัน เช่น กรณีระเบิดรถไฟใต้ดินสามแห่ง และรถประจำทางสองชั้นคันหนึ่งในกรุงลอนดอนเมื่อช่วงเวลาริบตันวันพฤหัสบดีที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๔๘ ทำให้มีผู้บริสุทธิ์เสียชีวิตจำนวนมากและบาดเจ็บอีกเกือบพันคน และเหตุการณ์ระเบิดรถไฟใต้ดินและรถประจำทาง ๔ จุด เมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๔๘ กำลังสร้างความไม่พอใจของคนอังกฤษต่อมุสลิมในประเทศอังกฤษจำนวนมาก จนทำให้เกิดการทำลายศาสนสถานมัสยิดหรือแม้กระทั่งคนมุสลิมเองรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินหรือแม้กระทั่งเหตุการณ์ก่อร้ายทำลายผู้บริสุทธิ์ในประเทศมุสลิมเอง (อย่างเหตุการณ์ก่อการร้ายที่ซรัมุลซัคประเทศอียิปต์)

เดียวกันกับที่กำลังประสบในความคิดของคนไทยส่วนหนึ่งหลังวิกฤตการณ์ใน ๓-๔ จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ยืดเยื้อและทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น (แต่เป็นที่น่ายินดีที่คนไทยส่วนใหญ่เข้าใจและสง่ากำลังใจช่วยชาติ)

คำว่ามุสลิมหัวรุนแรง กลุ่มก่อร้ายมุสลิม เครือข่ายก่อการร้ายมุสลิมสากลถึงแม้มุสลิมส่วนใหญ่ยอมรับไม่ได้เมื่อสื่อไทยหรือเทศรายนานข่าวหลังเหตุการณ์ก่อการร้าย แต่สิ่งหนึ่งที่มุสลิมเองจะต้องยอมรับคือ มีมุสลิมส่วนหนึ่งจริงๆ (ส่วนน้อยของประเทศไทยหรือทั่วโลก) เป็นผู้ปฏิบัติการสุดท้ายผู้ที่ได้รับอานิสงส์ และผลกระทบอย่างรุนแรงคือมุสลิมส่วนใหญ่ผู้รักสันติ (แนวคิดสายกลาง) ไม่ว่าจะเป็นผู้รู้ด้านศาสนา อุตสาข ครู วิศวกร เด็ก

และสตรีสรุปร่างๆ คือทุกคนที่เป็นมุสลิม

สิ่งที่เห็นได้ชัดจากการประกาศสงครามปราบปรามการก่อการร้ายของสหรัฐคือชีวิตและทรัพย์สินของชาวอัฟกานิสถานและอิรักซึ่งไม่ทราบว่ามีมุสลิมประเทศใดจะเป็นรายต่อไป

ไม่ว่าความรุนแรงจะมีสาเหตุมาจากที่ใดแต่มุสลิมส่วนใหญ่ผู้รักสันติ (แนวคิดสายกลาง โดยเฉพาะบรรดาผู้รู้ด้านศาสนา) จะต้องรีบออกมาแก้ปัญหของตนอย่างเร่งด่วนก่อนที่จะวิตและทรัพย์สินจะตีบคลานเข้ามาสู่ตัวเอง

ชัยคุ ดร.ยุซุฟ อัลกีออรฎอวีย์ (ชาวอียิปต์) ประธานของสหภาพนักปราชญ์มุสลิมนานาชาติ (IAMS) กล่าวว่า ปัจจัยต่างๆ ของปรากฏการณ์ความรุนแรง

๑. การขาดแนวคิดสายกลางเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องให้แนวคิดอิสลามสายกลางเป็นที่แพร่หลายในหมู่คนหนุ่มสาว เพื่อที่พวกเขาจะพบวิถีทางที่ถูกต้องแทนที่พวกเขาจะทำตัวไม่เปิดเผย ซึ่งการขาดแนวคิดเช่นนี้ได้เปิดโอกาสให้แนวคิดสุดโต่งแทรกเข้ามา

๒. การขาดอุละมาอ (นักปราชญ์อิสลามศึกษา) ที่แท้จริงซึ่งสามารถให้ความเชื่อมั่น (ต่อแนวทางสายกลาง) ด้วยหลักฐานที่มาจากอัลกุรอานและซุนนะฮ์ (วจนศาสตร์) พวกเขาได้หายไปจากสนามแห่งนี้ จึงเปิดโอกาสให้กับผู้ที่ขาดคุณสมบัติ ที่ถูกเรียกว่าอุละมาอซึ่งทำงานเพื่อผู้ที่มี

อำนาจ ดังนั้น คนหนุ่มสาวจึงสูญเสียความเชื่อมั่นไป และได้ตั้งตัวพวกเขาตนเองให้เป็นซัคัย (คือเป็นโต๊ะครูหรือนักปราชญ์อิสลามศึกษา) ในการพิทวา (วินิจฉัยหลักศาสนา) ประเด็นปัญหาที่ซับซ้อน

๓. การแพร่กระจายของความชั่วร้ายและเพิ่มขึ้นของการกดขี่ในสังคมเป็นเหตุผลที่สร้างความไม่พอใจอย่างรุนแรง (โปรดดู : ซัยคฺ ดร.ยูซุฟ อัล ก็อรฎอวีย์ เขียน อบูรฎาล แบลเรียบ เรียง คัดลอกจาก fidyah.com)

แนวคิดของมุสลิมสายกลาง

แนวคิดสายกลางในที่นี้หมายถึงแนวคิดที่เข้าใจหลักการและเป้าหมายของศาสนาอิสลามอย่างถูกต้องและใช้แนวคิดสันติวิธีในการแก้ปัญหา

อัลลอฮ์ได้ตรัส ความว่า

และในทำนองเดียวกัน เราได้ให้พวกเจ้าเป็นประชาชาติสายกลาง เพื่อพวกเจ้าจะได้เป็นสักขีพยานแก่มนุษย์ทั้งหลาย และศาสนาที่จะเป็นสักขีพยานแก่พวกเจ้า (ซูเราะฮ์อัล บะกอเราะฮ์ ๒:๑๔๓)

จงกล่าวเถิด(มุฮัมมัด) ว่าบรรดาผู้ได้รับคัมภีร์ทั้งหลาย! จงอย่าปฏิบัติให้เกินขอบเขตในศาสนาของพวกท่าน โดยปราศจากความเป็นจริง และจงอย่าปฏิบัติตามความใคร่ใฝ่ต่ำของพวกหนึ่งพวกใดที่พวกเขาได้หลงผิดมาก่อนแล้ว และได้ทำให้ผู้คน

มากมายหลงผิดด้วย และพวกเขาก็ได้หลงผิดไปจากทางอันเที่ยงตรง (ซูเราะฮ์อัล มาอิดะฮ์ ๕:๗๗)

มุสลิมถูกเรียกว่า อุมมะตันวะสะฎ็อน(ประชาชาติสายกลาง) นักอรรถาธิบายอัลกุรอานได้อธิบายคำว่า 'วะฎ็อ' (ในภาษาอาหรับแปลว่ากลาง) คือ 'ความสมดุลที่เที่ยงตรง' 'สิ่งที่ดีที่สุด' (คิยาฮ์ หรือ คอเยร) (ดูหนังสือตีฟชีรอฎฎ ญะาะบะรียฺ, ตัฟชีร อัล กุรฎูบียฺ, ตัฟชีร อิบนุ กะษีร์ เป็นต้น) ท่านยูซุฟ อลี ได้กล่าวว่า 'สารัตถะแห่งอิสลามคือการหลีกเลี่ยงจากความเลเยเถิดไม่ว่าด้านใดก็ตาม อิสลามเป็นศาสนาที่เรียบง่ายและสามารถปฏิบัติได้จริง'(เชิงอรรถที่ ๑๔๓ ของอายะฮ์ : ซูเราะฮ์อัล บะกอเราะฮ์ ๒:๑๔๓)

อัลลอฮ์ ได้ทำให้อุมมะฮ์ (ประชาชาติ)นี้เป็นอุมมะฮ์สายกลาง ดังนั้น มุสลิมต้องดำเนินตามทางสายกลาง ทางซึ่งไม่มีการสุดโต่งหรือความเลเยเถิดใดๆ เป็นวิถีทางที่จะต้องมีการเข้ามาร่วมกันเป็นความสมดุลที่ประสานกลมกลืน (www.fidyah.com โดย ซัยคฺ ดร.มุซซัมมิล คิตดีกีเยออัดัม มาลิก เรียบเรียง ดู <http://www.muslimthai.com/contentFront.php?option=content&id=681>)

จากความจริงของโลกและจังหวัดชายแดนภาคใต้มุสลิมสายกลางโดยเฉพาะอุละมาฮ์ของไทยและโลกจะต้องเป็นผู้นำใน

การแก้ปัญหาและควรมีจุดยืนดังนี้ (๑) สร้างมหาประชาชาติปฏิเสศการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา

(๒) แสดงอุดมการณ์อิสลามเพื่อสันติภาพอย่างเข้มข้น

(๓) ศึกษาและเผยแผ่ทรรศนะอิสลามที่ถูกต้องเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกับต่างศาสนิกอย่างสันติและความสมานฉันท์ในสังคมที่มีความหลากหลาย

สิ่งหนึ่งที่ทุกคนควรร่วมรับในขณะนี้ดังนี้

๑. ความไม่สงบมีผลกับทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้ก่อการ รัฐ ผู้นำศาสนา และ ประชาชนผู้บริโภค

๒. เป็นที่ทราบกันดีว่าส่วนใหญ่โดยเฉพาะเยาวชนในวันนี้ไม่มีส่วนร่วมกับอดีตประวัติศาสตร์ชาติไทย ถึงแม้ว่าในอดีตจะสร้างให้คนหลายๆ คนเป็นวีรบุรุษ หลากๆ คนเป็นอาชญากร ในอดีตของการเกิดประเทศไทยยุคปัจจุบันมีหลายรัฐหลายเชื้อชาติ ต่อสู้กัน ผลัดกันแพ้ ผลัดกันชนะ มีสุโขทัย มีอยุธยา มีกรุงรัตนโกสินทร์ มีล้านนา มีนครศรีธรรมราช มีสงขลา มีปัตตานี ประวัติมีทั้งในแง่ดีและไม่ดีแล้วแต่มุมมองของแต่ละคน

แต่ปัจจุบัน หลังจากสหประชาชาติได้แบ่งประเทศทุกคนต้องยอมรับความจริง ทุกคนเป็นเจ้าของประเทศ เป็นเจ้าของแผ่นดิน ในประเทศไทยยุคปัจจุบันมีคนหลากหลายเชื้อชาติมี

ไทย, มลายู, จีน, มอญ, ฝรั่งเศส, ปาทาน หรืออื่นๆ บางคนมีการผสมกันระหว่างมลายูกับไทย หรือจีน จีนกับมอญหรือลาว ที่เป็นไทยแท้ดั้งเดิมจริงๆ ในประเทศไทยมีที่เปอร์เซนต์และที่เป็นมลายูแท้ๆใน ๓-๔ จังหวัดชายแดนใต้มีที่เปอร์เซนต์

อดีตนายกอานันท์ ปันยารชุนเคยยอมรับท่านไม่ใช่เชื้อสายไทยแท้่นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตรก็ไม่ใช่มาจากเชื้อสายไทยแท้่นท่านลองไปถามลูกของท่านเด่น โต๊ะมีนา คนต่างๆ ใน ๓-๔ จังหวัดชายแดนใต้หรือแม้กระทั่งตัวท่านเองดูซิว่า มาจากมลายูดั้งเดิมหรือไทยดั้งเดิม ๑๐๐เปอร์เซนต์ เพราะฉะนั้นบรรพบุรุษแต่ละคนอาจต่างกัน อาจมาจากแผ่นดินอื่น อาจมีการผสมผสานทางเชื้อชาติกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่ใช่ความผิดของคนปัจจุบัน

๓. คนทุกคนไม่ว่าจะแตกต่างกันด้านศาสนาและเชื้อชาติแต่ทุกคนมีสิ่งหนึ่งที่เหมือนกันคือความเป็นมนุษย์ มนุษย์ทุกคนมีเกิด แก่ เจ็บ ตาย มีร้อน มีหนาว มีสุขและทุกข์เหมือนกัน

ในภาวะปัจจุบันเราจะต้องมองข้ามในอัตลักษณ์ของตนเอง เราจะต้องมองว่ามนุษย์ทั้งโลกเป็นพี่น้องกัน

ในศาสนาอิสลามและคริสต์มองว่ามนุษย์ทั้งโลกมาจากพ่อและแม่คนเดียวกันคือ

อดัมและอีฟ

ที่สำคัญมุสลิมโดยเฉพาะเยาวชนหรือเปอร์มุดอลองถามตัวเองซิว่าพระเจ้าทรงส่งศาสดามาเพื่อประทานความเมตตาแก่ใคร?

มิใช่พระเจ้าทรงส่งศาสดามาเพื่อประทานความเมตตาแก่

ประชาชาติและสรรพสิ่งทั้งโลกหรือ? ความเมตตามิใช่เฉพาะมุสลิมอย่างเดียวหรือแม้กระทั่งมนุษย์อย่างเดียวเพราะคำ ว่า สรรพสิ่งนั่นคือทุกสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต (โปรดดูอัลกุรอาน ซูเราะฮ์อัลอัมบิยาอฺ ๒๑ : ๑๐๗)

เพราะฉะนั้นวิธีการสร้างความสมานฉันท์ของคนในพื้นที่และสำหรับชนรุ่นใหมอย่างถาวรคือศาสนเสวนา มุสลิม-พุทธหรือสถานมลายู-กับมิใช่มลายูในพื้นที่ชายแดนใต้และที่สำคัญคือการสานเสวนาที่มองข้ามของความเป็นเชื้อชาติและศาสนาของตนเองโดยมองทุกคนคือเพื่อนร่วมโลกหรือมนุษย์ทั้งโลกเป็นพี่น้องกันและที่สำคัญเรา

ควรรักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตนเอง หรือมองเพื่อนมนุษย์ทุกเชื้อชาติภาษาศาสนาและวัฒนธรรมว่าเป็นเพื่อนร่วมทุกข์เกิด แก่ เจ็บ ตายที่ทั้งมีเมตตาธรรมต่อกัน

เพราะหากไม่รีบทำอาจจะนำไปสู่สงครามระหว่างศาสนา-เชื้อชาติได้ในที่สุด

สุดท้ายขอประณามเหตุการณ์ล่าสุดผู้ที่ฆ่าพระทำลายทรัพย์สินของวัดและการก่อการร้ายทุกรูปแบบเพราะเป็นการขัดคำสั่งท่านศาสดาที่ได้เน้นย้ำไว้อย่างมากคือ อย่าฆ่าสตรี เด็ก คนแก่ หรือนักบวชที่อยู่ในโบสถ์ของเขา และห้ามตัดต้นไม้

หวังว่าศาสนธรรมและสันติธรรมไม่ใช่เป็นเพียงเป้าหมายเท่านั้น แต่เป็นวิถีทางที่สำคัญในการอยู่ร่วมอย่างสันติและขอดูอาห์(พร)จากอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะ ตะอาลา โปรดทรงรวมพลังของพวกเราให้อยู่บนทางนำ และรวมหัวใจของพวกเราอยู่บนความรักฉันท์ที่พี่น้อง และความมุ่งมั่นของพวกเราอยู่บนการงานที่ดีและขอทรงทำให้ วันนั้นของพวกเราดีกว่าเมื่อวาน และให้พรุ่งนี้ของพวกเราดีกว่าวันนี้

แท้จริงพระองค์นั้นเป็นผู้ทรงได้ยินและทรงอยู่ในใกล้ และนำความสงบสุขสู่จังหวัดชายแดนใต้และประเทศชาติทั้งมวลด้วยเทอญ 🙏

ประชาชนได้มาชุมนุมอีก ตำรวจจึงใช้ความรุนแรงเข้าสลายฝูงชน มีการทุบตีด้วยกระบองและไล่จับกุม ทำให้สถานการณ์ลุกลามมากขึ้น ประชาชนระบายความโกรธแค้นด้วยการทุบตีป้ายจราจรและทรัพย์สินราชการทั่วเมือง คืบที่สามมีแนวโน้มว่าสถานการณ์จะรุนแรงยิ่งขึ้น แต่คราวนี้ตำรวจได้เปลี่ยนแผน โดยตั้งด่านปิดหัวและท้ายถนนหน้าสภอ. เพื่อให้เป็นเขตปลอดการชุมนุม จึงปิดโอกาสที่จะมีการกระทบกระทั่งกันระหว่างประชาชนกับตำรวจ ขณะเดียวกันก็ดึงผู้นำท้องถิ่นมาร่วมระงับความรุนแรงด้วยการจัดเวทีประท้วงที่สนามหน้าเมืองแทน ทั้งนี้เพื่อดึงผู้คนออกไปจากพื้นที่หน้า สภอ. โดยที่ประชาชนก็ยังมิเวที่ระบายความโกรธแค้นได้อยู่ ทำให้ความตึงเครียดลดลง ผลก็คือคืบนั้นไม่เกิดเหตุรุนแรง ต่อมาได้มีการเจรจาระหว่างตำรวจกับผู้ชุมนุม จนได้ข้อยุติที่น่าพอใจ

ทั้งสองกรณีเป็นตัวอย่างของการใช้สันติวิธีแก้ปัญหา ตัวอย่างแรกเป็นการเผชิญหน้าโดยไม่ใช้ความรุนแรง แต่ใช้ความเป็นมิตรแทน ตัวอย่างที่สองเป็นการจัดเงื่อนไขแห่งความรุนแรงและสร้างเงื่อนไขในทางสันติ ทั้งสองกรณีได้ชี้ว่าหากใช้ความรุนแรงเข้าตอบโต้ ก็ไม่ต่างจากการสาดน้ำมันเข้ากองไฟ

ความรุนแรงไม่ใช่คำตอบ

สถานการณ์ในภาคใต้ตอนนี้อย่างแตกต่างจากกองไฟที่กำลังไหม้ขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากมีการสาดน้ำมันเข้าไปอย่างต่อเนื่อง ความรุนแรงที่ฝ่ายรัฐได้ใช้ทั้งโดยเปิดเผยและปิดลับ โดยเฉพาะในกรณี กรือเซะ ตากใบ และการอุ้มหนายสมชาย นิละไพจิตร ได้ทำให้สถานการณ์ในภาคใต้เลวร้ายลงเป็นลำดับ ผู้ไม่หวังดีเข้าใจในเรื่องนี้เป็นอย่างดีจึงพยายามทุกอย่างเพื่อยั่วให้เจ้าหน้าที่รัฐใช้ความรุนแรง เพราะจะยิ่งทำให้รัฐบาลมีศัตรูและถูกโดดเดี่ยวมากขึ้น

ปฏิเสธไม่ได้ว่าเมื่อใดก็ตามที่ใช้ความรุนแรงอย่างแพร่หลาย ประชาชนผู้บริสุทธิ์ก็ยิ่งจะได้รับเคราะห์และถึงแม้จะกระทำถูกตัว แต่หากทำเกินเลยไป (ซึ่งมักเกิดขึ้นเสมอ) ก็ย่อมได้รับความโกรธแค้นชิงชังและถูกต่อต้านจากมหาชน ดังกรณีผู้ชุมนุมที่ตากใบซึ่งมีความผิดอย่างมากก็แค่ถูกจับกุมไม่ถึงกับต้องตายอย่างน้อยเจอนาน

ความรุนแรงนั้นขจัดได้แค่ตัวบุคคล แต่ไม่สามารถขจัดรากเหง้าของปัญหาได้ แม้ “ผู้ร้าย” จะตายไป แต่ถ้ารากเหง้าของปัญหายังคงอยู่ ก็จะมีผู้ร้ายอีกหลายคนเกิดขึ้นตามมา แต่ปัญหาหรือข้อจำกัดของวิธีรุนแรงมิใช่มีแค่นั้น ที่ร้ายกว่านั้นก็คือในกรณีสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แม้กระทั่งเจ้าหน้าที่รัฐเองก็ยังไม่รู้ว่า ใครบ้างที่เป็นผู้ร้าย แม้แต่จะจำแนกว่า เหตุร้ายที่เกิดขึ้นแต่ละครั้งเป็นฝีมือของผู้ต้องการแบ่งแยกดินแดน หรือผู้มีอิทธิพล หรือผู้ค้ายาเสพติด หรืออาชญากรธรรมดา (หรือคนในเครื่องแบบ) กันแน่ ก็ยังยากที่จะทำได้ รัฐบาลเองก็ยอมรับว่ากำลังสู้กับศัตรูที่มองไม่เห็นตัว เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว จะใช้ความรุนแรงให้ได้ผลได้อย่างไร ยิ่งใช้ก็ยิ่งเกิดผลเสียสะท้อนกลับมา เพราะมีโอกาสที่จะพลาดมากกว่าทำถูก และเมื่อพลาดแล้วก็ไม่อาจแก้ไขได้เพราะชีวิตที่ตกลงไปแล้วย่อมไม่สามารถเอากลับคืนมาได้

เมื่อปีที่แล้วได้เกิดเสียงปืนดังขึ้นหลายนัด กลางเมืองยะลา ปรากฏว่ามีคนถูกยิงได้รับบาดเจ็บ คาดว่าโจรใต้เป็นผู้ก่อเหตุ ทหารพรานพร้อมอาวุธครบมือซึ่งลาดตระเวนอยู่ใกล้ ๆ ได้รุดไปยังที่เกิดเหตุทันที และพบชายสองคนวิ่งผ่านมาโดยคนหนึ่งถือปืน ทหารพรานได้ยิงปืนขึ้นฟ้าหลายนัดพร้อมกับสั่งให้หยุดวิ่ง ทั้งสองคนจึงหยุดวิ่งและนั่งลงกับพื้น เมื่อทหารพรานมาถึงได้สั่งให้ทั้งสองหมอบลงพื้น พร้อมกับยิงหนึ่งในสองคนนั้นตายคาที่ แต่ไม่นานความจริงก็ได้เปิดเผยว่าทั้งสองคนไม่ได้

เป็นผู้ก่อเหตุร้ายแต่อย่างใด แต่ที่วิ่งผ่านมาก็
เนื่องจากได้ทะเลาะกับชายคนหนึ่งและถูกชายคน
นั้นชกปิ่นไอลียง หนึ่งในสองคนนั้นจึงชกปิ่นพก
เพื่อป้องกันตัวหากถูกชายคนนั้นวิ่งตามมายิงซ้ำ
บังเอิญทหารพรานผ่านมา ทั้งสองจึงรับเคราะห์ที่ไป
กรณีนี้ทหารพรานสังหารคนกลางวันแสบ ๆ เพราะ
มั่นใจว่าเป็นคนร้ายแน่ แต่กลายเป็น
เป็นการฆ่าผู้บริสุทธิ์ หากทหาร
พรานใช้วิธีที่ละมุนละม่อม ไม่ใช่
อาวุธสถานเดียว เรื่องก็คงจบลง
ด้วยดี ที่น่าคิดก็คือนี่คงไม่ใช่
ความผิดพลาดกรณีเดียวที่เกิดขึ้น
และทั้ง ๆ ที่เห็นกับตากกลางวัน
แสบ ๆ ก็ยังทำผิดพลาดได้ถึง
ขนาดนี้ เพราะฉะนั้นจึงไม่ต้อง
สงสัยเลยว่า การ “อุ้ม” ผู้คน
จำนวนนับสิบนับร้อยเพียงเพราะ
ได้รับการแจ้งจากสายข่าวตลอด
หลายปีที่ผ่านมาว่าจะกวาดเอาผู้
บริสุทธิ์ติดร่างแหไปด้วยเป็น
จำนวนไม่น้อย จึงไม่แปลกอะไรที่ผู้คนในสาม
จังหวัดชายแดนภาคใต้เกลียดชังเจ้าหน้าที่รัฐเป็น
อย่างมาก

ถึงที่สุดแล้วกรณีความไม่สงบในสามจังหวัด
ชายแดนภาคใต้ คำถามว่า “ใครทำ?” สำคัญน้อย
กว่าคำถามว่า “ทำไมเขาถึงทำ?” และ “อะไรเป็น
เงื่อนไขให้เขาทำได้?” ตรงนี้ทำให้สันติวิธีเป็นสิ่งที่
มีความสำคัญมากสำหรับสถานการณ์ปัจจุบัน เพราะ
ในขณะที่ความรุนแรงจะใช้ได้ต่อเมื่อรู้ว่าใครเป็นผู้ร้าย
(ซึ่งรัฐเองยังมีแต่ด้าน) แต่สันติวิธีนั้นมุ่งที่การ
จัดเงื่อนไขแห่งความรุนแรงยิ่งกว่าการจัดตัวบุคคล
ดังนั้นถึงแม้ไม่รู้ว่าเป็นใคร แต่ก็ต้องมีช่องทางอีก
มากที่จะเปลี่ยนสถานการณ์จากร้ายกลายเป็นดีได้
หากรู้ว่าทำไมเขาถึงก่อความไม่สงบ และอะไรที่เป็น

เงื่อนไขให้กระทำการดังกล่าวได้

ความไม่สงบในภาคใต้นั้นมีรากเหง้าความเป็น
มาจากอดีตที่สั่งสมสืบทอดกันมานับศตวรรษ แต่
นั้นก็ไม่ใช่สาเหตุเท่ากับสภาวะการณ์ในปัจจุบันซึ่งสร้าง
ความทุกข์ยากและความอึดอัดคับข้องใจด้วย
สาเหตุทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และ

การศึกษา อำนาจรัฐที่รวม
ศูนย์และไม่สามารถให้ความ
ยุติธรรมตลอดจนสวัสดิภาพ
แก่ประชาชนก็ดี วัฒนธรรม
จากส่วนกลางที่นิยมความ
เป็นไทยอย่างคับแคบจน
ปฏิเสธวัฒนธรรมท้องถิ่นก็ดี
กลุ่มทุนและธุรกิจจิวธิพลที่
ร่วมกับหน่วยงานรัฐในการ
แย่งชิงทรัพยากรของชุมชน
ท้องถิ่นก็ดี เหล่านี้ล้วนเป็น
เงื่อนไขให้หน่วยงานรัฐสูญเสีย
ความสนับสนุนจาก
ประชาชน ขณะเดียวกันก็

ขยายแนวร่วมให้แก่ขบวนการแบ่งแยกดินแดนมาก
ขึ้น พร้อมกันนั้นอำนาจรัฐที่ถดถอยก็เปิดพื้นที่ให้
กลุ่มผู้มีอิทธิพลสามารถเคลื่อนไหวและสร้าง
สถานการณ์ได้ง่ายขึ้น

กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบได้อาศัยสภาพการณ์ดัง
กล่าวเป็นเงื่อนไขในการสร้างความรุนแรงทั่วทุกหัว
ระแหง ทั้งนี้โดยมีปัจจัยอีก ๓ ประการเป็นเครื่อง
สนับสนุนได้แก่

๑. อุดมการณ์ ได้แก่อุดมการณ์ชาตินิยม
ควบคู่กับหลักความเชื่อทางศาสนาอิสลามที่ดีความ
มาใช้เป็นเครื่องมือปลุกระดมให้ลุกขึ้นต่อต้านรัฐ

๒. ยุทธปัจจัย ได้แก่อาวุธ เงิน รถยนต์
โทรศัพท์มือถือ อุปกรณ์ก่อความไม่สงบ รวมไปถึง
สถานที่ในการฝึกอาวุธ

๓. **แนวร่วม** ได้แก่ประชาชนที่มีความคับแค้นใจและต่อต้านอำนาจรัฐ อาจรวมไปถึงผู้มีอิทธิพลที่ค้าของเถื่อน ยาเสพติด หรือสิ่งผิดกฎหมาย

ขจัดเงื่อนไขแห่งความรุนแรง

สันติวิธีจะสามารถดับไฟใต้ได้ก็ด้วยการจัดเงื่อนไขที่ปมเพาะขบวนการก่อความไม่สงบดังกล่าวมา อันได้แก่เงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่สร้างความคับแค้นใจแก่ผู้คนที่นี่ และปัจจัย ๓ ประการที่ผู้ก่อความไม่สงบใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความรุนแรง กล่าวอย่างเป็นรูปธรรมก็คือ

๑. สร้างเงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

เงื่อนไขดังกล่าวได้แก่ การกระจายอำนาจให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น โดยยอมรับความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม เปิดพื้นที่ให้แก่วัฒนธรรมและภาษามลายูท้องถิ่นโดยนับเข้าเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นไทย (เช่นเดียวกับที่ยอมรับคนพุดจิ้นชื่อจีนว่าเป็นไทย) ระบบราชการหรือหน่วยงานรัฐจะต้องเคารพวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น ไม่เอาวัฒนธรรมจากส่วนกลาง (ไม่ว่าภาษา เครื่องแต่งกาย พิธีกรรมแบบพุทธ ตลอดจนแบบแผนการศึกษาและวิธีการบริโภค) มาเป็นมาตรฐานเดียว ที่สำคัญไม่น้อยกว่ากันก็คือ การให้หลักประกันทางด้านความยุติธรรมและสวัสดิภาพแก่ประชาชน เพื่อให้ความมั่นใจว่าพวกเขาไม่ใช่พลเมืองชั้นสองหรือมาอาศัยแผ่นดินไทยอยู่ขณะเดียวกันก็มีความสามารถที่จะเข้าถึงและปกป้องทรัพยากรท้องถิ่น โดยไม่ถูกล่วงละเมิดโดยกลุ่มทุนและธุรกิจอิทธิพล (ซึ่งมักได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานรัฐทั้งในระดับนโยบายและตัวบุคคล)

๒. เสนออุดมการณ์ที่เป็นทางเลือกใหม่ในทางสันติ

ปฏิเสธไม่ได้ว่าอุดมการณ์นั้นเป็นอาวุธที่สำคัญของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ ซึ่งนอกจากจะใช้เป็นเครื่องมือในการดึงพลพรรคและปลุกระดมประชาชนแล้ว ยังเป็นตัวสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงด้วย ส่วนหนึ่งของอุดมการณ์ของผู้ก่อความไม่สงบก็คือหลักความเชื่อทางศาสนาอิสลามที่ดีความให้เข้ากับจุดมุ่งหมายของตน

การดับไฟใต้ให้ได้ผลนั้นต้องครอบคลุมไปถึงการต่อสู้ทางด้านอุดมการณ์ นั่นคือการเสนอสันติวิธีให้เป็นทางเลือกใหม่ของผู้ที่ต้องการต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรีและปกป้องวิถีชีวิต ปัจจุบันผู้ก่อความไม่สงบได้รับความสำเร็จไม่น้อยในการชักชวนให้เห็นว่าความรุนแรงเป็นคำตอบเดียวเท่านั้นที่จะฟื้นฟูศักดิ์ศรีและปกป้องวิถีชีวิตของประชาชน ทั้งนี้โดยมีความเชื่อทางศาสนาอิสลามรับรอง แต่อุดมการณ์ดังกล่าวจะมีพลังน้อยลงหากมีทางเลือกที่ดีกว่า ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการนำเสนอแนวทางการต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรีและปกป้องวิถีชีวิตแบบสันติวิธี และที่ขาดไม่ได้ก็คือ มีหลักคำสอนทางศาสนาอิสลามเป็นพื้นฐานรองรับ

การล่มสลายของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) เกิดขึ้นเมื่อ ๒๐ ปีก่อน สาเหตุสำคัญประการหนึ่งก็เพราะมีทางเลือกที่ดีกว่ามาแทนการต่อสู้ด้วยอาวุธ ทางเลือกนั้นเกิดขึ้นหลังจากที่มีคำสั่งนายกรัฐมนตรี ๖๖/๒๕๒๓ ซึ่งเปิดทางให้แก่การต่อสู้ทางการเมืองบนวิถีทางประชาธิปไตย แต่ที่สำคัญไม่น้อยไปกว่ากันก็คือการแพร่ขยายของอุดมการณ์ **“ปฏิวัติประชาธิปไตย”** ในแวดวงฝ่ายซ้าย ที่ทำให้แนวทางปฏิวัติด้วยกำลังอาวุธถูกสั่นคลอน ส่งผลให้นักศึกษาที่เข้าป่าตัดสินใจวางอาวุธ และหันมาต่อสู้ด้วยสันติวิธีในเมือง

การส่งเสริมแนวทางสันติวิธีบนพื้นฐานของศาสนาอิสลามเป็นสิ่งจำเป็น แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า

แต่การคิดค้นในทางทฤษฎีเท่านั้น หากในทางปฏิบัติรัฐบาลจะต้องเปิดให้มีพื้นที่ที่จะต่อสู้แบบสันติวิธีได้จริง ๆ ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กล่าวคือเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถชุมนุมเรียกร้องหรือประท้วงได้โดยสันติ หรือสามารถที่จะถกเถียงอภิปรายรูปแบบทางการเมืองที่พึงปรารถนาได้อย่างเสรีครบโด่งที่ยังอยู่ในขอบเขตของรัฐธรรมนูญ พร้อมกันนั้นก็สามารถที่จะปกป้องวิถีชีวิตและทรัพยากรท้องถิ่นโดยมีหลักประกันว่าจะไม่ถูกทำลายไม่ว่าโดยผู้มีอิทธิพลหรือเจ้าหน้าที่รัฐ)

การเปิดพื้นที่และให้หลักประกันดังกล่าว รวมทั้งที่กล่าวมาในข้อ ๑ นอกจากจะเปิดทางให้แก่การต่อสู้โดยสันติวิธีแล้ว ยังมีผลในการบั่นทอนอุดมการณ์อีกด้านหนึ่งของผู้ก่อความไม่สงบ อันได้แก่อุดมการณ์ด้านประวัติศาสตร์ เป็นที่รู้กันว่าขบวนการแบ่งแยกดินแดนได้อาศัย **“ประวัติศาสตร์บาดแผล”** ในการปลุกเร้าความเคียดแค้นชิงชังรัฐจากส่วนกลาง ประวัติศาสตร์ดังกล่าวมีพลังไม่ใช่เพียงเพราะว่าอดีตของผู้คนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เต็มไปด้วยความเจ็บปวดจากการกระทำของประเทศไทยเท่านั้น แต่ยังเป็นเพราะว่าความทุกข์ยาก ขมขื่นและการถูกกระทำร้ายนั้นยังดำรงอยู่แม้กระทั่งปัจจุบัน

อดีตนั้นไม่สำคัญเท่ากับปัจจุบัน หากสภาพการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ดีขึ้น ศักดิ์ศรีและวิถีชีวิตของผู้คนได้รับการเคารพ ประวัติศาสตร์บาดแผลจะมีอานุภาพน้อยลง นั่นหมายความว่า **“อาวุธ”** ของผู้ก่อความไม่สงบก็จะไร้ประสิทธิผลในการสร้างความเคียดแค้นชิงชังและก่อความรุนแรง เมื่อถึงตอนนั้นการถกเถียงอย่างเสรีเกี่ยวกับประวัติศาสตร์บาดแผลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะไม่ใช่อะไรที่น่ากลัวหรือต้องปิดกัน ตรงกันข้ามการเปิดเผยและแสวงหาข้อเท็จจริงในเรื่องนี้จะช่วยทำให้เกิดความสมานฉันท์ระหว่างคนต่างชาติพันธุ์กันได้ ทำนองเดียวกับประวัติศาสตร์การสังหารหมู่ **“อั้งยี่”** หรือคนจีนในสมัยรัชกาลที่สาม และรัชกาลที่ห้าไม่มีผลต่อความรู้สึกของคนไทยเชื้อสายจีนในปัจจุบัน

๓. สลายแนวร่วมของผู้ก่อความไม่สงบ

ผู้ก่อความไม่สงบยังลอยนวลอยู่ได้อย่างเป็นขบวนการก็เพราะมีประชาชนจำนวนมากเป็นแนวร่วม ทำให้การหาข่าวของรัฐบาลเป็นไปได้อย่างลำบาก ขณะเดียวกันก็ทำให้ผู้ก่อความไม่สงบได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง แนวร่วมจำนวนไม่น้อยมิได้ฝักใฝ่ในกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ หากแต่เกลียดกลัวเจ้าหน้าที่รัฐมากกว่า

การดับไฟใต้ด้วยสันติวิธีหมายถึงการสลายแนวร่วมของผู้ก่อความไม่สงบ และดียิ่งกว่านั้นก็คือดึงประชาชนเหล่านั้นมาเป็นแนวร่วมของรัฐแทน จะทำเช่นนั้นได้การทำงานกับมวลชนเป็นสิ่งสำคัญ เจ้าหน้าที่รัฐจะต้องได้รับการฝึกฝนให้พูดภาษามลายูท้องถิ่น เข้าใจพื้นฐานของศาสนาอิสลามและธรรมเนียมปฏิบัติของประชาชน สามารถดึงประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับรัฐ ตั้งแต่ระดับการตัดสินใจ โดยเฉพาะในสิ่งที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน (มิใช่ตัดสินใจโดยเจ้าหน้าที่รัฐตามลำพังอย่างที่นิยมปฏิบัติ) อาทิ จัดตั้งสภาพัฒนา

เศรษฐกิจสังคมโดยมีผู้นำท้องถิ่นและผู้นำศาสนา มาร่วมเป็นกรรมการ ทั้งในระดับจังหวัดลงไปถึงระดับตำบล โดยไม่ให้เข้าช้อนกับอบต. (ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นผู้นำตามประเพณีที่ชาวบ้านให้ความนิยมนับถือ เช่น อีหม่าม หรือโต๊ะครู) หรือคณะกรรมการสันติสุขชุมชน ซึ่งทำหน้าที่รับเรื่องราวร้องเรียนจากชาวบ้าน สร้างความสมานฉันท์ในชุมชน รวมทั้งดูแลรักษาความปลอดภัยร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้านหรือตำบลไปจนถึงระดับจังหวัด

ขณะเดียวกันการให้หลักประกันทางด้านความยุติธรรมแก่ประชาชนก็จะต้องมีมาตรการที่เป็นรูปธรรม ไม่ใช่กระทำด้วยการออกคำสั่งหรือเอ่ยปาก “กำชับ” เจ้าหน้าที่รัฐเท่านั้น มาตรการที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ การจัดตั้งคณะกรรมการดูแลกระบวนการยุติธรรมให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม คณะกรรมการติดตามการพิจารณาคดีความต่าง ๆ ที่มีเงื่อนไข คณะกรรมการรับเรื่องราวร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิประชาชน ศูนย์รวบรวมข้อมูลผู้สูญหายหรือถูกสันนิษฐานว่าถูกอุ้มฆ่า ทั้งนี้โดยประกอบด้วยบุคคลในพื้นที่ที่ได้รับการยอมรับในความซื่อสัตย์สุจริต มีอำนาจในการตรวจสอบการทำงานของรัฐ และเสนอรายงานต่อนายกรัฐมนตรีและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

การดึงประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับรัฐ ควบคู่ไปกับเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง จะช่วยให้ การ “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” ตามพระราชกระแสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกิดขึ้นเป็นจริง แต่หากปราศจากการมีส่วนร่วมของประชาชนแล้ว ไม่ว่าเจ้าหน้าที่รัฐจะปรารถนาดีอย่างไร ก็ยากจะเข้าใจและเข้าถึงประชาชนได้ และบ่อยครั้งการพัฒนาที่นำไปให้กลับก่อผลตรงข้ามแก่ประชาชน ซึ่งทำให้เสียแนวร่วมไปในที่สุด

๔. จำกัดการปฏิบัติการของผู้ก่อความไม่สงบ
อาวุธสงคราม เช่น ปืน ระเบิด ตลอดจนจรวด

มอเตอร์ไซค์ เป็นอุปกรณ์ในการก่อความรุนแรง ที่จำเป็นจะต้องมีการควบคุมเพื่อไม่ให้ผู้ก่อความไม่สงบทำงานได้สะดวก มาตรการที่น่าจะทำได้ก็คือ การควบคุมเส้นทางลำเลียงอาวุธสงครามและควบคุมการถือครองวัตถุต้องสงสัยอย่างเข้มงวดจริงจัง ดียิ่งกว่านั้นก็คือการประกาศให้ปืนเป็นอาวุธผิดกฎหมายและไม่ให้อยู่ในครอบครองของประชาชน เว้นแต่อยู่ในมือของเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายเท่านั้น นอกจากนี้ควรมีการจัดระเบียบรถมอเตอร์ไซค์ด้วยการออกป้ายทะเบียนจำแนกตามอาชีพของเจ้าของ รวมทั้งให้รถของเจ้าหน้าที่รัฐแต่ละฝ่ายมีสีต่างกันเพื่อแยกการสังเกต

ขณะเดียวกันควรมีการจำกัดความเคลื่อนไหวของผู้ก่อความไม่สงบ ด้วยการตรวจจับรถยนต์อย่างละเอียด ตั้งแต่คู่มือจดทะเบียนรถ โดยเฉพาะรถที่จะไปหรือมาจากหมู่บ้านเป้าหมาย ในการตรวจนั้นแทนที่จะตั้งจุดตรวจถาวร ควรใช้การลาดตระเวนตรวจ โดยชุดปฏิบัติการมีคนที่พูดภาษาท้องถิ่นได้ นอกจากนี้ควรมีการตั้งโทรทัศน์วงจรปิดตามสถานที่ราชการที่ตกเป็นเป้าหมายของผู้ก่อความไม่สงบ

เงื่อนไขของสันติวิธี

กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบนั้นเปรียบเสมือนก้อนมะเร็งที่กำลังขยายตัวลุกลามเพราะสภาพร่างกายเอื้ออำนวย การรักษาโรคมะเร็งนั้นไม่ได้มีแค่การฉายแสง ฉีดเคมี และผ่าตัดเพื่อทำลายเซลล์มะเร็งเท่านั้น วิธีการดังกล่าวบ่อยครั้งไม่ได้ผล เพราะนอกจากจะหยุดการเติบโตของมะเร็งไม่ได้แล้ว ยังทำให้เซลล์ปกติถูกทำลาย และเกิดผลข้างเคียงกับร่างกาย ปัจจุบันเราพบว่ามียีกแนวทางหนึ่งซึ่งไม่ต้องทำลายเซลล์มะเร็งโดยตรง แต่สร้างภูมิคุ้มกันในร่างกายให้เข้มแข็ง ซึ่งจะส่งผลให้เซลล์มะเร็งถูกขจัดไปในที่สุด วิธีดังกล่าวได้แก่การกินอาหารอย่างได้สมดุล การบริหารกายและใจ เช่น เล่น

โยคะและทำสมาธิ ฯลฯ อีกวิธีหนึ่งซึ่งจัดอยู่ในแนวทางที่ไม่ต้องใช้ความรุนแรงในการทำลายเซลล์มะเร็ง ได้แก่การควบคุมการขยายของเส้นเลือดเพื่อไม่ให้ไปเลี้ยงเซลล์มะเร็ง ซึ่งทำให้เซลล์มะเร็งขาดอาหารไปในที่สุด หรือการจัดการมิให้เซลล์มะเร็งสามารถลามไป “เกาะ” อวัยวะอื่นได้ วิธีการเหล่านี้จัดได้ว่าเป็น “สันติวิธี” เพราะไม่ได้มุ่งทำลายเซลล์มะเร็งโดยตรง แต่ก็ทำให้มะเร็งหดตัวได้ ในทำนองเดียวกัน การจัดการกับความไม่สงบก็มีได้มีแต่วิธีรุนแรงที่มุ่งกำจัดตัวผู้ก่อความไม่สงบเท่านั้น หากยังมีวิธีอื่นซึ่งมุ่งจัดการกับเงื่อนไขที่บ่มเพาะผู้ก่อความไม่สงบ รวมทั้งจัดการกับปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้ก่อความไม่สงบ ซึ่งในที่สุดทำให้ผู้ก่อความไม่สงบอ่อนกำลังลงไปเอง วิธีดังกล่าวมีข้ออะไรอื่นหากคือสันติวิธีนั่นเอง

อย่างไรก็ตามสันติ

วิธีจะได้ผลต้องอาศัยความอดทนเพราะมักไม่ให้เกิดผลทันทีทันใด เนื่องจากไม่ได้มุ่งแก้ปัญหาละพาะหน้า แต่ให้ผลในระยะยาวและยั่งยืนกว่า ในขณะที่วิธีรุนแรงนั้นดูเหมือนให้ผลทันใจเพราะเห็น “ผู้ร้าย” ตายไปต่อหน้าต่อตา แต่ปัญหาหาได้หมดไปไม่ ความรุนแรงยังคงอยู่ต่อไปและ “ผู้ร้าย” ก็ยังเกิดขึ้นมาเรื่อย ๆ เพราะรากเหง้ายังคงอยู่ เหตุการณ์ในไอร์แลนด์เหนือและศรีลังกาซึ่งยืดเยื้อมานานกว่า ๒๐ ปี นำเป็นอุทธาหรณ์สอนใจว่าถึงที่สุดแล้ววิธีรุนแรงไม่ได้ช่วยให้ปัญหาสงบลงอย่างรวดเร็ว ตรงกันข้ามมักสงบลงช้ากว่าการแก้ด้วยสันติวิธีเสียอีก และในที่สุดก็หนีไม่พ้นที่ทุกฝ่ายจะต้องหันมาขึ้นโต๊ะเจรจาแทน

สันติวิธียังต้องการความคิดสร้างสรรค์ ที่กล้าคิดนอกกรอบ หรือกล้าคิดสิ่งที่นึกไม่ถึง (thinking the unthinkable) ชัยชนะของสันติวิธีหลายครั้งเกิดจากการคิดในสิ่งที่คนไม่คาดคิด เช่น การเดินเท้าเกือบ ๓๐๐ กิโลเมตรของคานธีเพื่อทำเกลือเอง (salt march) อันเป็นการต่อต้านกฎหมายของอังกฤษ ประวัติศาสตร์ได้พิสูจน์ว่าเหตุการณ์ที่ดูเหมือนไม่มีพิษสงนี้สามารถสั่นคลอนจักรวรรดิอังกฤษอย่างถึงรากถึงโคน ในทำนองเดียวกันเมื่อผู้นำศาสนจักรคาทอลิกในฟิลิปปินส์ประกาศให้

ประชาชนไปล้อมค่ายทหารเอาไว้ เพื่อเป็นกำแพงมนุษย์ขวางกันมิให้กองทัพของมาร์คอสเข้าไปบดขยี้ฝ่ายต่อต้านที่หลบไปลี้ภัยในค่ายดังกล่าว ปรากฏว่าผู้คนนับแสน ๆ ที่มีเพียงมือเปล่าและสายประคำสามารถต้านทานกองทัพอันทรงอำนาจ

ของมาร์คอส และเป็นจุดหักเหสำคัญที่ทำให้มาร์คอสหมดอำนาจและต้องลี้ภัยไปสหรัฐ

ในกรณีของไทย การที่รัฐบาลในสมัยคึกฤทธิ์ ปราโมช เดินทางไปเปิดสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศจีนในปี ๒๕๑๘ ทั้งๆ ที่กระแสต่อต้านคอมมิวนิสต์ในประเทศกำลังเข้มข้นและยังมีการสู้รบกับพคท.อยู่นั้น จัดว่าเป็นการกระทำที่ล้ำยุคสมัยที่น้อยคนจะคาดคิด เวลานั้นรัฐบาล ถูกโจมตีอย่างรุนแรง อีกทั้งยังเป็นเหตุให้นายอานันท์ ปันยารชุน ซึ่งเป็นปลัดกระทรวงการต่างประเทศในเวลานั้นถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ แต่ประวัติศาสตร์ได้พิสูจน์ว่าการเปิดสัมพันธ์ไมตรีกับจีนมีส่วนสำคัญในการสร้างความอ่อนแอให้แก่พคท. (ซึ่งอิงจีน) ในเวลาต่อมาจนต้องยุติการสู้รบกับรัฐบาล

สันติวิธีในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะได้ผลจำต้องอาศัย การกล้าคิดกล้าทำที่นอกกรอบหรือทวนกระแส ซึ่งอาจหมายถึง การประกาศนิตินโยบายแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐที่รับ สารภาพว่าตนได้เคยก่อความรุนแรงที่นอกกฎหมาย การขออภัย อย่างเป็นทางการต่อความผิดพลาดของรัฐในอดีต การเปิดให้มีการ เลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด หรือการประกาศตั้งปัตตานี มหานคร เช่นเดียวกับกรุงเทพฯ หรือพัทยา เป็นต้น แน่นอนว่า มาตรการเหล่านี้มีความเสี่ยง แต่ต้องไม่ลืมว่าการไม่ทำอะไรเลย หรือการทำตามกรอบเดิม ๆ ที่เคยชินก็เป็นเรื่องที่น่าเสี่ยงเหมือนกัน

แม้ว่ารัฐไทยจะคุ้นกับการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา โดยเฉพาะเมื่อกระทบถึงความมั่นคงหรือความเป็นไทย (ดังกรณี ๖ ตุลา และพฤษภาทมิฬ) แต่ก็มีเจ้าหน้าที่รัฐจำนวน ไม่น้อยที่พร้อมจะใช้สันติวิธีแม้จะต้องเผชิญกับความรุนแรง กล่าวกันว่าเมื่อเกิดความขัดแย้งกรณีท่อก๊าซไทย-มาเลเซีย เจ้าหน้าที่ระดับสูงพยายามผลักดันให้มีการประกาศภาวะฉุกเฉิน เพื่อจะได้ใช้ความรุนแรงกับผู้ประท้วงได้สะดวก แต่ผู้ว่าราชการ จังหวัดสงขลาเวลานั้นไม่ร่วมมือโดยให้เหตุผลว่า **“ผมเป็นพ่อเมือง ไม่อยากยื่นมือให้ทุกคนทะเล่มาให้ฆ่ากัน”** และเมื่อมีการส่ง กำลังตำรวจไปรักษาความสงบระหว่างการจัดประชาพิจารณ์กรณี ท่อก๊าซไทย-มาเลเซียซึ่งเคยเกิดความรุนแรงมาครั้งหนึ่งแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ที่สงขลาปฏิเสธที่จะให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพก พาอาวุธไปด้วย ทั้งยังบอกให้ตำรวจ **“ยอมเจ็บ เพราะถ้าตำรวจ ไม่เจ็บ ชาวบ้านก็จะเจ็บ”** ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เมื่อเร็ว ๆ นี้ แม้มีนาวิกโยธินถูกทำร้ายด้วยระเบิดจนล้มตายไปหลายคน แต่ผู้บังคับหน่วยบางหน่วยก็ยังขอให้ผู้ใต้บังคับบัญชาอดทน อย่างถึงที่สุด ไม่บันดาลโทษกับประชาชนหรือตอบโต้ด้วยอารมณ์ ทั้งนี้โดยให้เหตุผลว่า **“ตอนนี้เรากำลังชดใช้กรรมที่บรรพบุรุษของ เราได้เคยทำไว้ ...คิดเสียว่าถ้าใครถึงที่ตายก็ต้องตาย ถ้ายังไม่ ถึงที่ก็ไม่ตาย”**

เจ้าหน้าที่รัฐจำนวนไม่น้อยมีความอดทนอย่างยิ่ง และ พร้อมใช้สันติวิธีเพื่อเอาชนะใจประชาชน นี่คือต้นทุนที่สำคัญ ยิ่งของสังคมไทย ปัญหาอยู่ที่ว่ารัฐบาลมีความมุ่งมั่นที่จะใช้สันติ วิธีเพียงใด และกล้าคิดนอกกรอบหรือไม่ ถ้าหากรัฐบาลมีความ มุ่งมั่นและกล้าคิดกล้าทำนอกกรอบ ขณะเดียวกันประชาชนทั่ว ทั้งประเทศก็สนับสนุน การดับไฟใต้ด้วยสันติวิธีย่อมเป็นอันหวัง ได้อย่างแน่นอน 🙏

เรื่องเล่าสันติวิธีกับ ความงดงามของอิสลาม

► เรื่อง : ปกรณ์ พึ่งเนตร : ศูนย์ข่าวอิศรา สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

๘ เดือนกับการทำงานของคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) แม้ผลงานดับไฟได้ด้วยแนวทางสันติวิธีจะได้รับการยอมรับจากผู้คนจำนวนมากไม่น้อย ทว่าก็มีอีกหลายเสียงที่ติติงบทบาทของ กอส. ด้วยความไม่เข้าใจ

โดยเฉพาะข้อกล่าวหาที่ว่า กอส. เข้าข้างมุสลิม และแนวทางสันติวิธี คือการสยบยอมการกระทำของกลุ่มก่อความไม่สงบที่ก่อเหตุรุนแรงรายวัน โดยไม่เลือกว่านับถือศาสนาใด เป็นชายหรือหญิง เด็ก หรือคนชรา แม้แต่กับชาว

แรงกดดันทั้งหมดทำให้ กอส. ต้องปรับยุทธศาสตร์ และเน้นการทำความเข้าใจกับสังคมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะความเข้าใจในเรื่อง **'แนวทางสันติวิธี'**

สายๆ ของวันเสาร์ที่ ๓ ธันวาคม สำนักพัฒนาประชาสังคม ซึ่งเป็นองค์กรภาคีความร่วมมือระหว่างกลุ่มเพื่อนหญิงไทยมุสลิม และสำนักส่งเสริมและการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้จัดงานสัมมนาเรื่อง **'เครือข่ายสตรีมุสลิมกับสันติวิธี'** ที่โรงแรม ซี.เอส.ปัตตานี

ภายในงาน ได้เชิญกรรมการ กอส. ๓ ท่าน มาให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางสันติวิธีกับกลุ่มสตรีใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีทั้งที่เป็นข้าราชการ ผู้นำชุมชน และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรง

นารี เจริญผลพิริยะ กรรมการ กอส. บรรยายเป็นคนแรกในหัวข้อ **'สันติวิธีคืออะไร'** โดยเธอได้ตั้งโจทย์เป็นเหตุการณ์จำลอง เพื่ออธิบายถึงการแก้ปัญหาความรุนแรงด้วยสันติวิธีว่า มีหญิงแก่คนหนึ่งเดินกลับบ้านกลางดึก สองมือหิ้วถุงพะรุงพะรัง ระหว่างนั้นมีชายฉกรรจ์ทำทางไม่น่าไว้วางใจเดินตามมา ซึ่งเธอคิดว่าน่าจะเป็นโจรที่ต้องการปล้นทรัพย์สินไปจากเธอ

นารี ตั้งคำถามว่า หากแทนตัวเองเป็นหญิงแก่รายนี้ จะแก้ปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นได้อย่างไร วิธีที่ ๑ ต่อสู้ด้วยการเอาของในมือฟาดหน้าชายผู้นั้น, วิธีที่ ๒ ยืนเฉยๆ, วิธีที่ ๓ ให้ของและทรัพย์สินทั้งหมดกับโจรเพื่อแลกกับความปลอดภัย และวิธีที่ ๔ คือยืนกลัวตัวสั่น บัสสาวะรด

เสียงเกรียวกราวทั้งห้องประชุมพอจับความได้ว่าส่วนใหญ่เลือกวิธีที่ ๓ เพื่อให้ตัวเองรอดพ้นจากภัยที่กำลังมาถึง

นารี อธิบายว่า วิธีที่ ๓ เป็นแนวทางแก้ปัญหาแบบสันติวิธีแต่ก็ต้องเสียของและทรัพย์สินไปก่อนจะตั้งคำถามใหม่ว่า แล้วถ้าหญิงแก่หยุดเดิน ทัน

กลับมาเยี่ยมให้ชายหนุ่ม ก่อนจะบอกว่า “โชคดีจัง กำลังอยากได้คนช่วยถือของให้อยู่พอดี พ่อหนุ่มส่งสารคนแก่หน่อยนะ” จากนั้นก็ยื่นถุงให้ทั้งสองมือ ทำให้โจรคนนั้นจำใจยอมเป็นสุภาพบุรุษ และเดินไปส่งหญิงแก่ถึงบ้าน...วิธีการเช่นนี้จะดีกว่าหรือไม่ เพราะไม่เสียทั้งทรัพย์สินและชีวิต

นารี สรุปว่า สันติวิธีคือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่เป็นธรรมของอีกฝ่ายหนึ่ง ให้ปฏิบัติกับเราอย่างชอบธรรม ซึ่งนอกจากการเปลี่ยนพฤติกรรมแล้ว ยังรวมไปถึงการเปลี่ยนวิธีคิดและจิตใจของอีกฝ่ายหนึ่งด้วย

“ถ้าหญิงแก่เลือกเอาของฟาดหน้า ก็หมายถึงการใช้กำลังตอบโต้ ซึ่งก็จะถูกตอบโต้กลับมามีความรุนแรงเช่นกัน แต่ถ้าเราเลือกยื่นนิ่งๆ หรือยื่นตัวสั้น ก็ไม่สามารถทำให้เรารอดพ้นพฤติกรรมที่ไม่เป็นธรรมของอีกฝ่ายหนึ่งได้”

เมื่ออธิบายถึงตอนนี้ ก็มีเสียงถามแทรกขึ้นมาว่า “ถ้าหญิงแก่เลือกวิ่งหนีละ ถือเป็นการแก้ไขปัญหาแบบสันติวิธีหรือไม่” นารี ตอบว่า การวิ่งหนีไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหา แต่เป็นเพียงการถอยหนีและยอมจำนนเท่านั้น

กรรมการ กอส. ยกตัวอย่างต่อไปว่า หากมองในมุมมองที่กว้างกว่านั้น เป็นระดับชุมชน แนวทางสันติวิธีก็สามารถใช้แก้ปัญหาความขัดแย้งได้เช่นกัน ไม่ว่าจะป็นวิธีการรวมตัวเรียกร้องความเป็นธรรม หรือใช้การ ‘सानเสวนา’ เช่น ชาวประมงชายฝั่งที่ได้รับบาดเจ็บเดือดร้อนจากเรืออวนรุน อวนลากที่เข้ามาแย่งจับปลา ซึ่งกลุ่มประมงชายฝั่งแก้ปัญหาด้วยการรวมตัวกันเรียกร้องให้หน่วยงานภาครัฐกำหนดแนวเขตทำประมงที่ชัดเจน

“แนวทางนี้ก็ถือเป็นสันติวิธีรูปแบบหนึ่งในระดับชุมชน เพราะถ้าเลือกใช้ความรุนแรง ก็จะมีแต่ความรุนแรงตามมา เช่น ถ้านำอาวุธไปประหารกัน ก็จะยิ่งไปกันใหญ่ การรวมตัวร้องเรียนจะทำให้ภาคประชาการหันมาสนใจด้วย”

ส่วนการสานเสวนานั้น คือการนำผู้พิพาททั้ง ๒

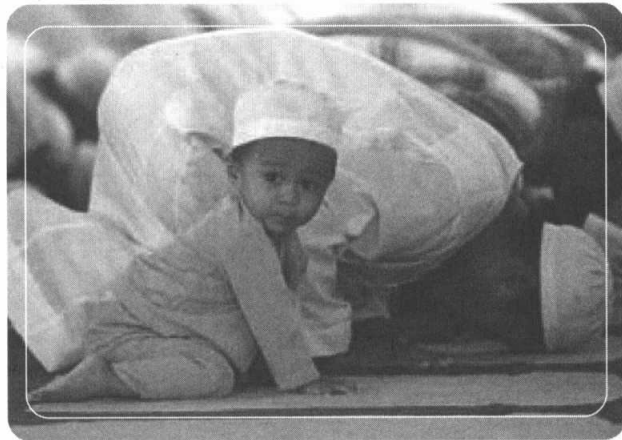
ฝ่ายมานั่งคุยกันแบบมีเงื่อนไข ซึ่งแม้จะแก้ปัญหาให้จบไม่ได้ในครั้งเดียว แต่อย่างน้อยก็จะทำให้ทั้งสองฝ่ายได้พบกัน รับรู้ปัญหาของกันและกัน และเริ่มเห็นอกเห็นใจกัน

นารี ยังเล่าต่ออีกว่า แนวทางสันติวิธีสามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งในระดับประเทศได้อีกด้วย อย่างในสมัยที่ ‘ราชินีอุงู’ ปกครองรัฐปัตตานี (ค.ศ.๑๖๒๔-๑๖๓๕) ได้ทำสงครามกับสยามประเทศ โดยฝ่ายสยามได้เกณฑ์ทหารจากหัวเมืองตอนใต้มารบ ราชินีอุงูจึงคิดแผนส่งทหารจำนวนหนึ่งปลอมเข้าไปเป็นทหารที่ถูกเกณฑ์ แล้วให้ไปกินข้าวและทำลายเสบียงของฝ่ายสยามจนหมด กระทั่งต้องยกทัพกลับไปโดยไม่ต้องรบกัน

จากนั้น ราชินีอุงู ได้เดินทางไปเจรจากับสยามด้วยพระองค์เอง แล้วตกลงส่งดอกไม้เงินดอกไม้ทองไปให้ เพื่อจะได้ไม่ต้องรบกับสยาม

วิธีการส่งดอกไม้เงินดอกไม้ทองนี้ ถือเป็นแนวทางสันติวิธีของเมืองที่เล็กกว่า เพื่อไม่ต้องสู้รบกับอาณาจักรที่ใหญ่กว่า โดยไม่ได้หมายความว่า เป็นการสยบยอมหรือเป็นเมืองขึ้น และสยามก็ใช้วิธีเดียวกันนี้กับอาณาจักรจีน ซึ่งเป็นอาณาจักรที่ใหญ่กว่า โดยไม่ได้เป็นเมืองขึ้นของจีนเช่นกัน

“คนส่วนใหญ่คิดว่า การต่อสู้ต้องใช้ความรุนแรงเท่านั้น แต่จริงๆ แล้วการต่อสู้มีหลายวิธี และไม่จำเป็นต้องใช้ความรุนแรง” นารี สรุป

เธอยังบอกว่า แนวทางสันติวิธีประกอบด้วยหลัก ๓ ประการ คือ

๑. เป้าหมายต้องเป็นธรรม ซึ่งหมายความว่า เป้าหมายของการใช้แนวทางสันติวิธี จะต้องไม่นำไปสู่เป้าหมายที่เบียดเบียนอีกฝ่ายหนึ่ง

๒. เคารพความเป็นมนุษย์ของคู่กรณี และ

๓. อำนาจไม่ได้เกิดจากอาวุธ แต่เกิดจากการยอมรับ

จากนั้น รศ.ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ กรรมการ กอส.อีกท่านหนึ่ง ได้บรรยายในหัวข้อ **‘สันติวิธีในอิสลาม’** โดยบอกว่า การปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธีนั้น เป็นแนวทางและหลักการของศาสนาอิสลามอย่างชัดเจน

ทั้งนี้ รศ.ดร.ชัยวัฒน์ ได้ยกคำสอนของศาสดาขึ้นมาอธิบายเปรียบเทียบว่า **“ถ้ารู้ว่าเพื่อนบ้านยังหวอยู่ จะไม่สามารถนอนหลับในฐานะมุสลิมได้”** ซึ่งคำสอนข้อนี้ บอกเล่าแง่มุมได้ถึง ๔ ด้านคือ

๑. อิสลามมองว่าความหิวเป็นปัญหาใหญ่

๒. ความหิวที่เป็นปัญหา คือความหิวของเพื่อนบ้าน ซึ่งไม่ได้บอกว่าจะต้องเป็นมุสลิมด้วยกัน หรือเป็นพุทธ คริสต์ หรือ ฮิว

๓. ถ้ารู้ว่าเพื่อนบ้านหิว ต้องแก้ปัญหา และ

๔. ความหิวของเพื่อนบ้านไม่ใช่เรื่องเล็ก แต่เป็นปัญหาของเราด้วย

“คำสอนในเรื่องนี้บอกให้เราเห็นว่า เมื่อเจอปัญหามุสลิมจะไม่ดูตาย แม้จะไม่ใช้ปัญหาของตนเอง อีกทั้งยังขยายพื้นที่ปัญหาให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมแก้ไข แต่หลักก็คือ จะต้องรับฟังทุกคน และให้ทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน”

รศ.ดร.ชัยวัฒน์ สรุปรว่า ศาสนาอิสลามนั้น สอนหลักการใหญ่ๆ เกี่ยวกับสันติวิธี ๒ ประการ คือ

๑. ความยุติธรรม ซึ่งไม่ได้หมายความว่าเมื่อเจอปัญหาให้หย่อมๆ ไปเถอะ กับ

๒. ความเมตตาปราณี ซึ่งไม่ได้หมายความว่าเฉพาะกับมุสลิมด้วยกันเท่านั้น

ขณะที่ โสภณ สุภาพงษ์ กรรมการ กอส. และสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) กรุงเทพมหานคร กล่าวในหัวข้อ **‘วิถีสันติในชุมชนชายแดนใต้’** โดยระบุว่า การยึดเป็นสิ่งแรกของแนวทางสันติวิธี เพราะสันติวิธีไม่ได้มาจากการแยกเขี้ยว และการยึดคือการเริ่มต้นเป็นมิตรกัน

“ตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ความรุนแรง ผมลงพื้นที่นับครั้งไม่ถ้วน ได้ไปเยี่ยมผู้หญิงมุสลิมหลายคนที่ต้องสูญเสียพ่อ หรือสูญเสียสามีไป ผมก็ไปถามความรู้สึกของพวกเธอว่าเศร้ามั๊ย โกรธแค้นมั๊ย แต่ทุกคนตอบเหมือนๆ กันว่า ไม่โกรธ ไม่เคียดแค้น เพราะเป็นประสงค์ของพระเจ้า”

โสภณ บอกว่า แนวคิดเช่นนี้ถือเป็นความงามของศาสนา เป็นแนวคิดสันติวิธีแท้ๆ เพราะถ้าเราไปจมอยู่กับความหลัง ความเศร้า และความเคียดแค้น ปัญหาที่ไม่มีวันจบ

ส.ว.โสภณ ยังเล่าถึงอีกครอบครัวหนึ่ง ที่ต้องสูญเสียสามีจากเหตุการณ์รุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แล้วต้องรับภาระเลี้ยงลูกแฝดที่เพิ่งลืมตาดูโลก กับลูกๆ อีก ๔ คนที่เกิดมาก่อนหน้านั้น

ผมก็ถามเธอแบบเดียวกับคนอื่นๆ เธอตอบผมว่า **ไม่เป็นไร และไม่ได้รู้สึกลำบาก เมื่อพระเจ้าให้เรามาแค่นี้ เราก็อยู่ไปแค่นี้ เพราะยังมีคนอื่นที่พระเจ้าให้น้อยกว่าเราอีก”** 🍓

“ความสมานฉันท์ไม่ใช่เป็นเรื่องของความเร่าร้อนทาง
ปัญหาเท่านั้น ! แต่ความสมานฉันท์จะเกิดเป็นจริงขึ้นได้
ก็ด้วยความยากลำบากและความเสียสละของทุกฝ่าย”

ต้นตะแบก

สมานฉันท์

► เรื่อง : เกษม ศิริสัมพันธ์, โลกกว้าง - ทางแคบ/ผู้จัดการออนไลน์

คำว่า “สมานฉันท์” เป็นคำที่ไม่ค่อยได้ยินใช้กันบ่อยนัก จนมีการตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ซึ่งมีคุณอนันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน จึงได้ยินได้ฟังคำๆ นี้บ่อยมากขึ้น

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒ อธิบายคำ “สมานฉันท์” ไว้ว่า “ความพอใจร่วมกัน ความเห็นพ้องกัน” แต่ความพอใจหรือความเห็นพ้องต้องกันจะเกิดขึ้นได้ ก็จากพฤติกรรมของทั้งสองฝ่าย ใช่หรือไม่?

คำว่า “สมานฉันท์” ในชื่อของคณะกรรมการชุดนี้ คงต้องการให้มีความหมายในเชิงภาษาอังกฤษ คือคำว่า Harmony ซึ่งแปลว่า ความกลมกลืน ความปรองดอง และความสามัคคี

ก็เช่นเดียวกันอีก ความกลมกลืนหรือความปรองดองหรือความสามัคคีจะเป็นจริงขึ้นได้ ต้องมาจากท่าทีและความประพฤติของทั้งทุกฝ่าย จึงจะเกิดความสมานฉันท์ที่แท้จริง

อนึ่ง คำว่า “สมานฉันท์” ในที่นี้ยังมีความหมายต่อไปอีกว่า จะไม่ใช้ความรุนแรง ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในทางศาสนา เชื้อชาติและวัฒนธรรมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตรงกันข้ามจะใช้หลักอหิงสาหรือ non-violence ในการแก้ปัญหาดังกล่าว

แต่หลักอหิงสาจะเป็นจริงได้ในโลกของความเป็นจริงก็ต่อเมื่อถึงจุดจุดหนึ่งฝ่ายตรงข้ามต้องหยุดหรือบรรเทาความรุนแรงลงเหมือนกัน เพราะตามความเป็นจริง คงไม่มีใครสามารถอดกลั้นตั้งอยู่ในหลักอหิงสาได้ตลอดไปเป็นแน่

มีข้อสังเกตอีกประการหนึ่ง กล่าวคือจริงความสามารถนั้นที่ไม่สามารถจะเกิดขึ้นได้อย่างราบรื่น ไม่ใช่พอมีคณะกรรมการอิสระชุดนี้ขึ้นมาแล้ว จะสามารถเนรมิตให้เกิดความสมานฉันท์ได้ทันทีทันใด!

แต่ความมุ่งหวังของประชาชนทั่วไป เห็นว่าสถานการณ์รุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ยืดเยื้อมานานจนข้ามปีแล้ว รัฐบาลยังหาทางออกไม่ได้สักที จึงคิดว่า ความสมานฉันท์ หรือหลักอหิงสา อาจเป็นคาถาคักดีลิสท์ ซึ่งเป่าพรวดเดียว ก็คงสามารถระงับเหตุร้ายในอาณาบริเวณนี้ได้อย่างแน่นอน

แต่ความจริงก็ได้ปรากฏแล้วว่า หลักความสมานฉันท์ ไม่ได้มีความศักดิ์สิทธิ์ถึงปานนั้นหรอก!

อันที่จริง ปัญหาภายในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้สะสมและหมักหมมมานาน ดังนั้นการจะหวังใช้หลักความสมานฉันท์เป็นยาแก้ไข้แบบ “ทันใจ” ย่อมเป็นไม่ได้

ตรงกันข้ามแนวทางสมานฉันท์จะมีผลเป็นรูปธรรมแน่นอนได้ก็ในระยะยาว และประชาชนทั้งสองฝ่าย จะต้องมีความอดกลั้นและอดทน มิฉะนั้นก็จะพากันตกไปในหลุมพรางของฝ่ายไม่หวังดี ซึ่งต้องให้เกิดความแตกแยกที่ขยายวงกว้างและลึลึกขึ้นไปอีก!

คุณหมอประเวศ วะสี ได้กล่าวความจริงที่ว่า มหาตมะ คานธี ซึ่งเป็นศาสดาใหญ่ของหลักอหิงสา คือการใช้ความรุนแรง หรือยึดถือในแนวทางของความสมานฉันท์ ก็ถูกคนฮินดูชาวฮินดู ลอบยิงจนสิ้นชีวิต

แต่ก็ยังมีข้อสังเกตในเรื่องนี้ต่อไปด้วยว่า แม้จนทุกวันนี้ เวลาได้ผ่านไปร่วม ๕๐-๖๐ ปีแล้วก็ตาม แต่ความขัดแย้งระหว่างฮินดูกับมุสลิมในชมพูทวีป ก็ยังเกิดขึ้นบ่อยๆ และบางครั้งก็รุนแรงยิ่งขึ้นกว่าเดิมเสียอีก!

นี่เป็นอุทาหรณ์ที่ชี้ให้เห็นถึง หลักความ

สมานฉันท์หรือหลักอหิงสาของ มหาตมะ คานธี นั้น ี่มีความเป็นไปได้ในโลกของความเป็นจริงสักเพียงใด!

มีข้อสังเกตอีกประการหนึ่ง โลกปัจจุบันเป็นโลกของฝ่ายเอียงขวา ! และสังคมไทยก็เป็นสังคมที่เอียงขวาเช่นเดียวกัน!

นอกจากนั้น คุณอนันท์ ซึ่งเป็นประธาน กอส.นั้น ถึงแม้จะมีคนเป็นมิตรเป็นเพื่อนหรือเป็นผู้นิยมสนับสนุนอยู่มากมายก็ตาม แต่คุณอนันท์ก็มีศัตรูจอร์จจอร์จอยู่เหมือนกัน!

จะเห็นได้จากการมีนักจัดรายการโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียงสองคน ซึ่งเป็นฝ่ายขวาตกขอบ ได้โจมตีวิพากษ์วิจารณ์คุณอนันท์อยู่เรื่อยไป! และทั้งสองคนนี้ก็มักย่ำให้เห็นถึงช่องว่างต่างๆ ของแนวทางสมานฉันท์ในการแก้ ปัญหาความรุนแรงในจังหวัดภาคใต้!

นอกจากนี้คนไทยส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชน ถึงแม้คนไทยเหล่านี้มักจะได้ไม่เป็นชาวพุทธที่เคร่งครัดในหลักพุทธธรรมก็ตาม แต่ก็ไม่ชอบที่ได้เห็นคนต่างศาสนา มาทำลายวัดและทำร้ายพระสงฆ์องค์เจ้า!

กรณีมีคนร้ายบุกเข้าเผาทำลายวัด และฆ่าพระที่วัดพรหมประสิทธิ์ ตำบลบ้านนอก อำเภอปานาเระ จังหวัดปัตตานี จึงเป็นเรื่องที่สร้างความกระเทือนใจแก่คนไทยส่วนใหญ่ซึ่งเป็นชาวพุทธ

ยิ่งเจ้าคณะจังหวัดปัตตานี ได้ออกแถลงการณ์ในนามคณะสงฆ์จังหวัดปัตตานีเรียกร้องให้จับกุมคนร้ายรายนี้มาลงโทษโดยเร็วที่สุด และมีข้อเรียกร้องให้อาณูคณล ซึ่งเป็นสาย “เหยี่ยว” กลับมาแก้ปัญหาคาใจได้

เรียกว่าเหตุการณ์ครั้งนี้ มีผลถึงกับพระสงฆ์องค์เจ้าออกมาเรียกร้อง ให้มีการดำเนินการปราบปรามผู้ก่อการร้ายขั้นเด็ดขาด แบบตาต่อตา ฟันต่อฟันทีเดียว!

ที่สำคัญแถลงการณ์ของคณะสงฆ์ปัตตานีครั้งนี้ ยังเรียกร้องให้ยุบเลิกคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ หรือ กอส. เสีย! โดยอ้างว่า คณะกรรมการชุดนี้มีความลำเอียงเข้าข้างไทยมุสลิม

มาโดยตลอด !

เป็นอันว่าครั้งนี้ความสมานฉันท์โดนกระแสนอง ฝ่ายสงฆ์ ซึ่งแสดงท่าทีว่า “**เอียงขวา**” ตีกลับเข้า อย่างเต็มหน้าทีเดียว !

จริงอยู่ ในบริเวณสามจังหวัดภาคใต้ นั้น ในระดับหนึ่งโดยทั่วไปชาวไทยพุทธได้อยู่ร่วมกันอย่าง สันติกับคนไทยเชื้อสายมลายูซึ่งนับถือศาสนาอิสลาม ตลอดมา

แต่คนสองกลุ่มนี้ ต่างก็มีความรู้สึกว่าเป็นพวก “**เรา**” พวก “**เขา**” อยู่เหมือนกัน !

กรณีเกิดความรุนแรงที่ยืดเยื้อครั้งนี้ ได้มีเรื่อง กระทบกระเทือนถึงความรู้สึกของคนไทยพุทธทั้ง ประเทศเหมือนกัน!

ความสมานฉันท์ไม่ใช่เป็นเรื่องของความเร่าร้อนทางปัญญาเท่านั้น ! แต่ความสมานฉันท์จะเกิดเป็นจริงขึ้นได้ ก็ด้วยความยากลำบากและ ความเสียสละของทุกฝ่าย !

อย่างเช่นกรณีพระถูกลอบทำร้าย จนเวลาออก บินชบาตร ต้องมีเจ้าหน้าที่ทหารตำรวจคอยถือ อาวุธคุ้มกัน ภาพเช่นนี้บ่งว่ากระทบกระเทือนความ รู้สึกของชาวพุทธทั่วไปมิใช่น้อย

สภาพเช่นนี้เองย่อมเป็นเรื่องที่กอดันไม่ใช่เพียง พระภิกษุสงฆ์เท่านั้น แต่รวมตลอดถึงคนไทยพุทธที่ อยู่ในบริเวณสามจังหวัดนี้เช่นเดียวกัน !

มีข้อสังเกตมาแต่ต้นแล้วว่า บรรดากรรมการ อิสระเพื่อความสมานฉันท์ฯ เกือบทุกคน ต่างให้ความ สนใจเกี่ยวกับสวัสดิภาพ ความปลอดภัย และ ความเป็นธรรมของฝ่ายมุสลิมเท่านั้น

รวมทั้งนักคิดและนักวิชาการทั้งหลายที่มีความ สนใจในเรื่องปัญหาชายแดนภาคใต้ ก็มักมีแนวทาง เช่นเดียวกัน ทั้งนี้โดยมักคำนึงถึงแต่ความไม่เป็น ธรรมต่างๆ ที่ฝ่ายมุสลิมได้รับตั้งแต่ใน อดีตจนถึง ปัจจุบัน แต่ไม่ได้มองสภาพความเป็นจริงให้รอบด้าน

ยกตัวอย่าง เมื่อนายทหารนาวิกโยธินถูกฆ่า อย่างทารุณที่หมู่บ้านตันหยงลิมอ ก็ไม่มีเสียงแสดง

ความเสียใจและเห็นอกเห็นใจครอบครัวผู้ตาย ทั้ง ไม่มีเสียงประณามการทำทารุณกรรมครั้งนั้น

อันที่จริงทหารนาวิกโยธินสองนายที่ต้องเสีย ชีวิตไปนั้น ก็ด้วยยึดมั่นในแนวทางของความ สมานฉันท์และหลักอหิงสา จึงยอมให้ชาวบ้านคุมตัว โดยไม่ได้คิดต่อสู้ขัดขวาง

แต่ในงานศพของสองนายทหารนาวิกโยธินก็ไม่ ปรากฏพวงหรีดของคณะกรรมการอิสระฯ ทั้งนี้ไม่ ต้องพูดถึงการแสดงตัวไว้อาลัยในงานศพ ซึ่งก็ไม่ ปรากฏเช่นเดียวกัน

เมื่อเจ้าคณะจังหวัดปัตตานี ได้ออกแถลงการณ์ กรณีผู้ร้ายบุกเข้าเผาทำลายวัดและฆ่าพระสงฆ์ของวัด พรหมประสิทธิ์ ปัตตานี คราวนี้ ได้มีเสียงพึมพำจาก

กรรมการอิสระสมานฉันท์ฯ บางคนว่า ได้ถวายเงินให้ วัดนี้ไปแล้วจำนวนหนึ่ง

พูดคล้ายกับว่า เงินก็ให้ไปแล้วจะมาไวยวย อะไรว้ออีก !

อย่าลืมนว่าเป็นเรื่องของทั้งสองฝ่ายต้องร่วมกัน จึงเกิดความสมานฉันท์ขึ้นได้ !

ไม่ใช่ให้ฝ่ายหนึ่งยื่นมือออกไป แต่อีกฝ่ายหนึ่ง สวมหมัดชกเปรี้ยงอยู่เรื่อย! อย่างนี้เห็นจะไม่ใช่ ความสมานฉันท์เสียแล้ว !

จริงอยู่ผู้นับถือศาสนาอิสลามเป็นชนส่วนน้อย ของภาพใหญ่ของเมืองไทยทั้งประเทศ! แต่ใน บริเวณจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น ไทยพุทธเป็นชน ส่วนน้อย !

เราจึงจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญคุ้มครองชนส่วน น้อยกลุ่มนี้เหมือนกัน !

มีคนไทยพุทธผู้หนึ่ง ซึ่งมีรกรากและหลักฐาน อยู่ในจังหวัดหนึ่งในบริเวณนี้มาหลายชั่วคนแล้ว ได้ มาแสดงความวิตกกังวลถึงอนาคตของคนไทยพุทธ

เช่นตัวเขาและครอบครัวเขาบอกว่า เขาเองรู้สึกโดดเดี่ยว ไม่มีใครเป็นที่พึ่งของเขาได้เลย เขาเห็นแต่ฝ่ายทหารเท่านั้น ที่ยังให้ความคุ้มครองพวกเขาอยู่

เขาบอกว่าถ้าบีบให้ฝ่ายทหารถอนตัวจากบริเวณนี้เสียแล้ว เขาก็คงขายบ้านขายช่องเก็บทรัพย์สินอพยพหนีไปอยู่ที่อื่นได้แล้ว !

ได้มีผู้เสนอแนวคิดในการให้มีการแก้ปัญหาระยะยาวของบริเวณสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้ ให้มีเขตปกครองตนเองเป็นพิเศษโดยเฉพาะ หรือบางทีก็เลยไปเรียกว่า ให้มีการตั้งระบบมหานครปัตตานี ครอบคลุมที่สามจังหวัดภาคใต้ แล้วมอบให้มุสลิมปกครองกันเอง

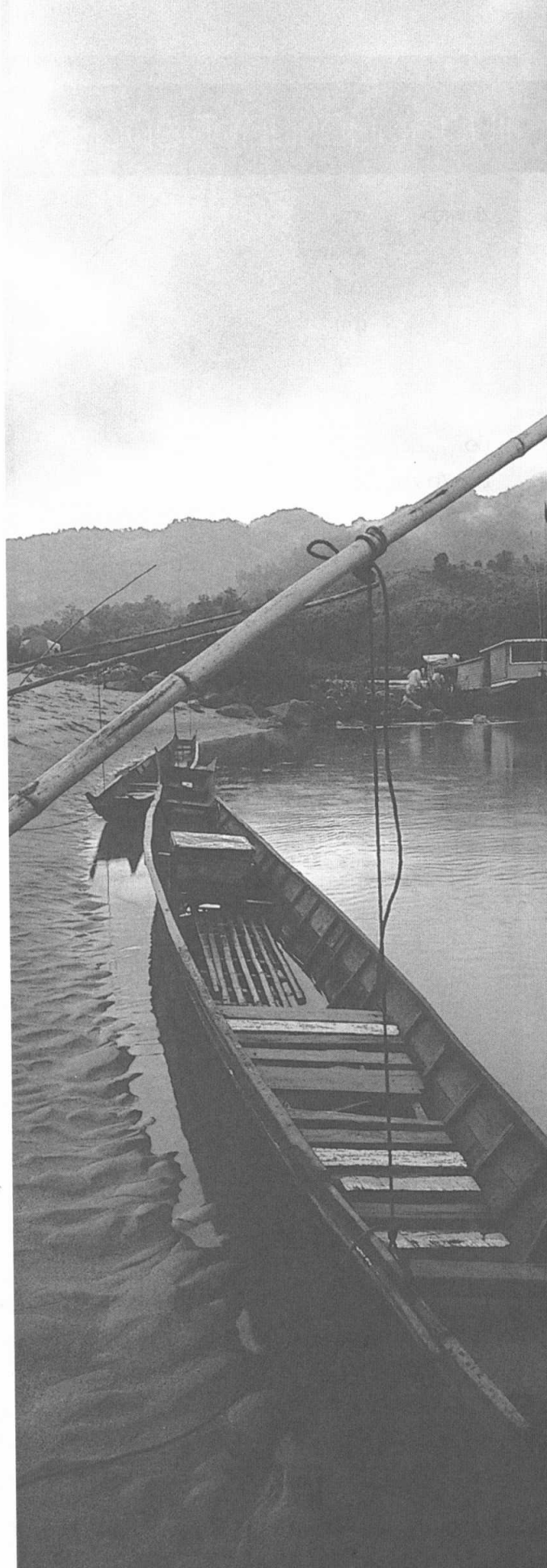
แนวคิดดังกล่าวนั้นอาจเป็นทางออกในที่สุดในเรื่องสามจังหวัดภาคใต้ แต่ระบบดังกล่าวต้องมีหลักประกันให้ความคุ้มครองอย่างเข้มแข็งและจริงจังแก่ สิทธิต่างๆ ของชาวไทยพุทธที่อยู่อาศัยในบริเวณนั้น ให้เขาเหล่านั้นอยู่กันได้อย่างเป็นปกติสุข ไม่มีการเบียดเบียนรังแกกัน

มิฉะนั้น เมื่อมีเขตปกครองพิเศษแล้ว ต้องให้ชาวไทยพุทธต้องอพยพหนีภัยออกมาหมดก็เท่ากับยกดินแดนสามจังหวัดภาคใต้ให้เขาไปเท่านั้นเอง !

หลังจากเสนอบทความครั้งนี้แล้ว ก็อาจถูกตราหน้าว่าเป็นพวกสาย “เหยี่ยว” หรือเป็นพวก “ขวาทกขอบ” ก็เป็นไปได้ !

แต่เพียงต้องการเตือนให้คิดกันบ้างว่า ต้องพิจารณาเรื่องความสมานฉันท์ให้รอบด้าน! ไม่ใช่ให้เกิดความรู้สึกว่าหวงแต่ด้านหนึ่งด้านเดียวจนเกินไป !

ความสมานฉันท์ไม่ใช่เป็นเรื่องของความเร้าร้อนทางปัญญาเท่านั้น! แต่ความสมานฉันท์จะเกิดเป็นจริงขึ้นได้ ก็ด้วยความยากลำบากและความเสียสละของทุกฝ่าย ! 🙏

แบบสอบถามถึงปิยมิตร

- ข้าพเจ้า พระ
 สามเณร
 แม่ชี
 นาย
 นาง
 น.ส

ชื่อ.....

สกุล/ฉายา.....

ที่อยู่.....

มีความประสงค์

ยุติสมาชิกภาพ
(ได้รับหนังสือเล่มเท่ากับมูลค่าสมาชิกภาพที่เหลือ)

- เป็นสมาชิกวารสาร “ศาสนิก : เพื่อศาสนิกชน”
จนครบอายุสมาชิกภาพเดิม
โดยจัดส่งวารสาร “ศาสนิก : เพื่อศาสนิกชน”
ไปที่ ตามที่อยู่ข้างต้น
 ตามสถานที่ต่อไปนี้

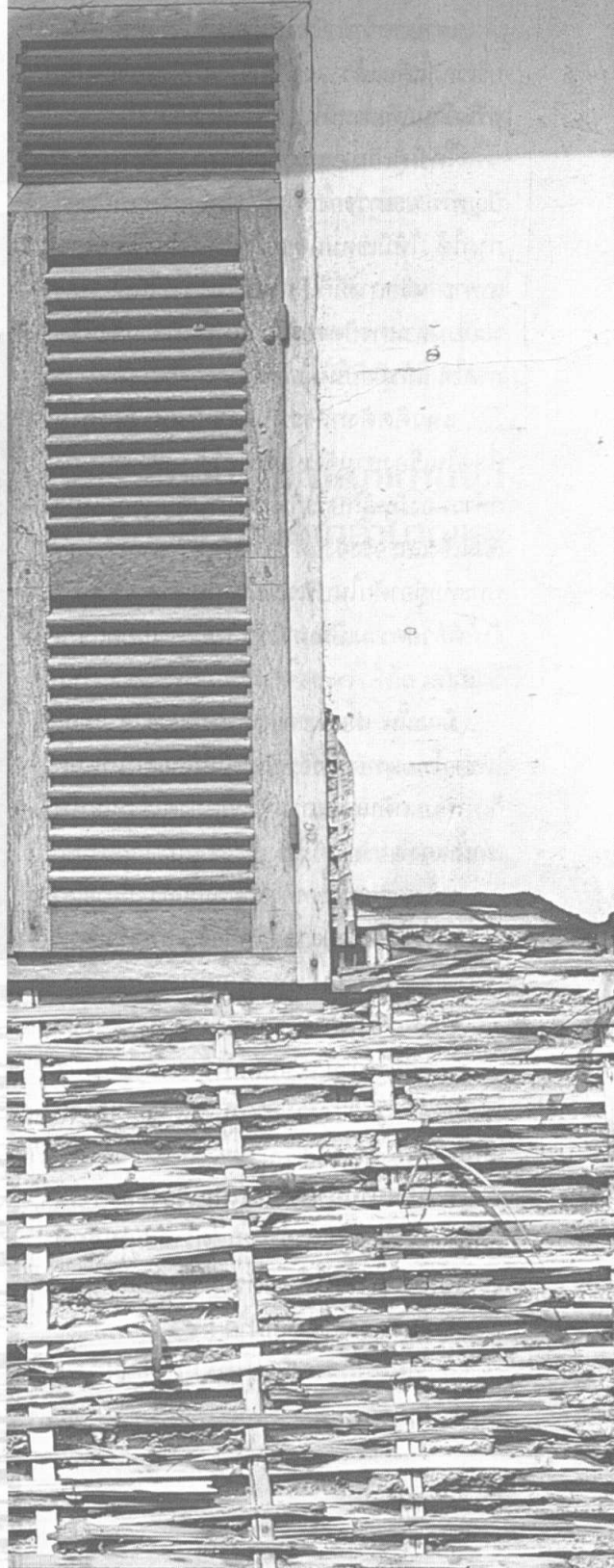
ชื่อ.....

สกุล/ฉายา.....

สถานที่จัดส่ง.....

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่

คุณอภาวดี จามปา ผู้ประสานงานมูลนิธิธรรมะธรรมรักษ์
๐๖-๓๕๓๕๑๕๖ e-mail : seki@skyd.org
กรุณาส่งแบบสอบถามนี้กลับมายัง มูลนิธิธรรมะธรรมรักษ์
๑๔/๖๓ หมู่บ้านลวยธรมธาร โครงการ ๒
ถนนทวีวัฒนา-กาญจนภิเษก เขตทวีวัฒนา
กรุงเทพฯ ๑๐๑๓๐

SUUNN

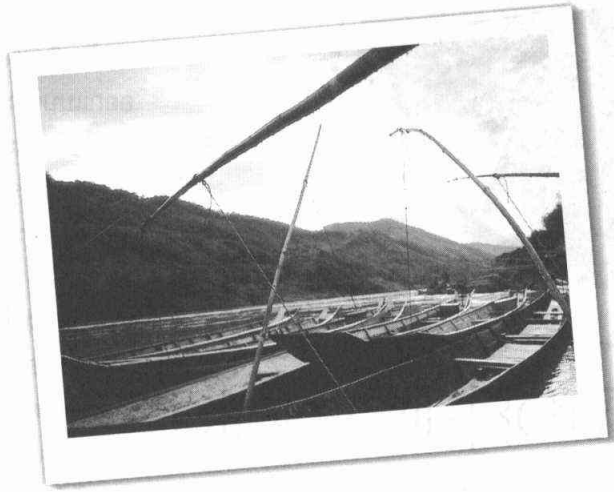
กิ่ง ปิยมิตร

ดังที่ได้แจ้งให้ทราบแล้วว่า “เสขิยธรรม” ฉบับนี้ จะเป็น “ฉบับสุดท้าย” ที่จัดทำโดย คณะทำงานชุดนี้

ด้านหนึ่งเป็นเพราะดำริของ อาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ซึ่งแจ้งความประสงค์ผ่าน คุณ ประชา หุตานวัตร ว่าต้องการให้คณะทำงานชุดใหม่ เข้ามารับผิดชอบการจัดทำ “เสขิยธรรม” ซึ่งเป็นชื่อวารสารที่อยู่ภายใต้วารสาร “ถนนหนังสือ” อันแวดวंगใกล้เคียงอาจารย์ก่อตั้งขึ้นเมื่อหลายปีก่อน เพื่อให้เผยแพร่ข่าวสารและข้อมูลไปในแนวทางที่อาจารย์ต้องการ และอีกด้านหนึ่ง ซึ่งเป็นเหตุผลภายในมูลนิธิเมตตาคารธรรมรักษ์เอง ที่มีข้อจำกัดในด้านบุคลากร ซึ่งนับแต่ พระสุพจน์ สุวโจ มรณภาพไป ยังไม่สามารถบริหารจัดการด้านงานออกแบบสิ่งพิมพ์ เว็บไซต์ และสื่ออื่นๆ ให้ดีได้อย่างที่ควรจะเป็น แม้ว่าจะมีอาสาสมัคร(ไม่เต็มเวลา)กลุ่มอื่นๆ เข้ามาช่วยเหลือในบางด้านแล้วก็ตาม

ด้วยเหตุผลอย่างน้อย ๒ ประการข้างต้น เมื่อประกอบเข้ากับข้อจำกัดในด้านการตลาด และการกระจายหนังสือสู่สาธารณะ ตลอดจนภาวะ ดันทุนสูง-เงินทุนไม่เพียงพอ ที่มีมาเนิ่นนาน คณะทำงานชุดนี้ จึงหารือในหลักการร่วมกับเพื่อนศาสสิกในศาสนาอื่นๆ ว่าหน้าที่จะจัดทำวารสารด้านการประยุกต์ศาสนธรรมกับชีวิตและสังคม ที่ไม่จำกัดอยู่กับหลักธรรมของศาสนาใด หากนำเสนอมุมมอง การวิเคราะห์ปัญหา และหาทางออกในภาพกว้าง ด้วยหลักศาสนธรรมอันหลากหลาย ทั้งที่มาและมิติ

ในการนี้ จึงทำให้เกิดทางเลือกสำหรับปิยมิตร ผู้ให้การสนับสนุนและอุ้มชู “เสขิยธรรม” มาโดยตลอด กล่าวคือ ท่านสามารถยืนยันความประสงค์ ว่าจะเป็นสมาชิก และรับวารสารราย ๓ เดือน ต่อไป ในนามวารสาร “ศาสสิก : เพื่อศาสสิกชน” ตามจำนวนเงินค่าสมาชิกเดิม (ที่เหลืออยู่) หรือจะยุติสมาชิกภาพ ด้วยการรับหนังสือเล่ม (pocket book) ซึ่งมีราคาปก ตามจำนวนเงินค่าสมาชิกที่เหลืออยู่ หรือใกล้เคียงกัน เป็นสิ่งตอบแทน...

ในนามของคณะผู้จัดทำ กองบรรณาธิการ “เสขิยธรรม” พวกเราขอขอบคุณผู้อ่าน เพื่อนสมาชิก และปียมิตรทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุนคนทำงานเมื่อสมัครเล่นเช่นพวกเรา มาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน ขอขอบคุณอาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ และเพื่อนพ้อง น้องพี่ในแวดวงเครือข่ายมูลนิธิเสขิยธรรมโกศศ-นาคะประทีป ที่ให้ออกัสและกำลังใจต่อ ผู้ฝึกหัดทำวารสาร ด้วยการมอบคำแนะนำและข้อเขียนอันมีค่ายิ่งจำนวนมาก โดยไม่เคยเรียกร้อยวัตถุ สิ่งของ หรือค่าตอบแทนใดๆ

การทำหนังสือดีไม่ใช่เรื่องง่าย ยิ่งการทำหนังสือดีให้ขายได้ หรืออยู่ได้ด้วยตัวของมันเองแล้ว ยิ่งเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยองค์ประกอบต่างๆ มากยิ่งขึ้นไปกว่าความตั้งใจอันดีเพียงด้านเดียว ด้วยเหตุนี้ กระมัง หนังสือดีที่ขายดี จึงมีอยู่บนแผงจำหน่ายไม่มากนัก

จึงแทบมีพักจะต้องกล่าว ว่าเหตุใดคณะทำงานของ “เสขิยธรรม” ฉบับนี้ ซึ่งมีฝีมือเพียงระดับสมัครเล่น จะฝ่าคลื่นลมและพายุไปไม่ถึงฝั่งฝัน

หลังจากการจัดการต่างๆ และการจัดหาทุนเพื่อชำระค่าพิมพ์ที่ยังติดค้างอยู่กว่า ๓ แสนบาท เราจะเริ่มวารสาร “ศาสนิก : เพื่อศาสนิกชน” ในเดือนเมษายน ๒๕๔๙ ด้วย กองบรรณาธิการที่พร้อมพรั่ง ทั้งพุทธ คริสต์ และอิสลาม

หวังว่าเราจะได้พบกันอีก ไม่ว่าในสถานะหรือชื่อเรียกใดๆ

กองบรรณาธิการ “เสขิยธรรม”

พู่ใจอยู่-แม่จากไป

จะด้วยเหตุอันใดก็ตาม ระยะเวลาที่ผ่านมา “เสขิยธรรม” จำต้องมีฉบับรำลึกถึง “เพื่อน-ผู้จากไป” อย่างต่อเนื่อง จนบางครั้งคนทำงานเองก็คุยกันเล่นๆ ว่า..เมื่อจ้ง! ฉบับพิเศษอีกแล้ว..และ...ใครนะจะเป็นรายต่อไป?

เมื่อไรจะถึงคิว...บรรณาธิการ คนจัดอาร์ทเวิร์ค คนพิสูจน์อักษร นักเขียน คนถ่ายภาพ ฯลฯ หรือจะเป็นเพียง “ใครสักคน” ที่พวกเรารู้จัก...

อย่างไรก็ตาม ความตายนั้นเราอาจล้อมันเล่นได้ แต่มันเองดูจะไม่เคยล้อเล่นกับใคร วันร้ายคืนร้าย เพื่อนผู้ร่วมงานกันมานับสิบปีอย่าง พระสุพจน์ สุวโจ จึงมาตกลายไปด้วยน้ำมือของคนพาล อย่างที่ไม่มีใครเคยคิดมาก่อนว่า “คนดีๆ” หรือ “คนน่ารัก” อย่างท่านจะต้องพบเจอ และจากเราไปด้วยวิธีการหรือลักษณะการเช่นนั้น

เป็นความตายที่ดูจะผิดที่ผิดทางผิดฝาผิดตัวไปหมด...

ทันทีที่จำต้องยอมรับกับตนเองและผองเพื่อนอย่างขมขื่น ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับ พระสุพจน์ สุวโจ เป็นเรื่องจริง พวกเราก็หยุดการงานทุกอย่างเพื่อระดมเรียกร้องความเป็นธรรมให้เกิดขึ้น ทั้งต่อกรณีของท่านและหาแนวทางป้องกันไม่ให้เกิดกรณีอื่นๆ ขึ้นอีกในอนาคต

ในด้านสมาชิก เราจัดส่ง “ส่องสว่างทางไทย” หนังสือรวมข้อเขียนของ พระไพศาล วิสาโล ให้กับสมาชิก(ชำระเงิน)ทุกท่าน เพื่อทดแทน “เสขิยธรรม” ฉบับที่ ๖๕ และ ๖๖

แม้ว่าราคาของหนังสือ(๒๐๐ บาท)จะเกินกว่ามูลค่าของ “เสขิยธรรม” ๒ ฉบับไปมาก แต่เราก็มินต์มอบให้ ด้านหนึ่งเพื่อขอภัยต่อเพื่อนสมาชิก ขณะที่อีกด้านก็เพื่ออุทิศส่วนกุศล ไปให้ พระสุพจน์ สุวโจ ผู้ออกแบบและจัดรูปเล่มหนังสือเล่มนั้น(ส่องสว่างทางไทย)ถวายพระไพศาล วิสาโล ผู้ที่พระสุพจน์ เคารพนับถือตราจนชีวิตหาไม่

กองบรรณาธิการเสขิยธรรมลงมติไม่จัดทำฉบับพิเศษเพื่อ พระสุพจน์ สุวโจ แต่เห็นสมควรจัดทำหนังสือเล่มขึ้นมาอีกเล่มหนึ่งเป็นการเฉพาะ เพื่อรวบรวมข้อมูล และความคิดเห็นต่างๆ อันเกี่ยวเนื่องกับคดีฆาตกรรมที่มีเบื้องหน้าเบื้องหลังซับซ้อนคดีนี้

นอกจากนั้น พวกเรายังเห็นพ้องกันที่จะ “ส่งคืน” หัวหนังสือ “เสขิยธรรม” ให้กับคณะทำงานชุดใหม่ภายใต้การดูแลของอาจารย์สุลลักษ์ คิวรักษ์ ตามที่อาจารย์ต้องการโดยไม่ยื้อยุดสิ่งใดไว้

พระสุพจน์ สุวโจ เข้ามาร่วมจัดทำ “เสขิยธรรม” เช่นเดียวกับคณะทำงานคนอื่นๆ ที่เข้ามาด้วยการร้องขอของคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา(ศพพ.) ดังที่เคยให้ความร่วมมือกับใครต่อใครในแวดวงนี้มาอย่างไม่เคยขัดแย้ง หรือเรียกร้องสิ่งใด กระทั่งวันมรณภาพก็ยังซักสงบอังสะค้างอยู่ เพื่อเตรียมตัวเดินทางมากรุงเทพฯ เตรียมจัดรูปเล่ม “เสขิยธรรม” ฉบับที่ ๖๕ (เดือนมิถุนายน-กันยายน ๒๕๔๘) ดังที่ปฏิบัติต่อเนืองมาหลายปี หากถูกฆาตกรรมไปเสียก่อน ดังที่ได้กล่าวมาข้างแล้ว

ในฐานะเพื่อนร่วมงานและมิตรสนิท พวกเรา ย่อมรู้จักและอาลัยรักต่อการจากไปของกัลยาณมิตรผู้นี้เป็นธรรมดา จึงร่วมกันสละแรงกายแรงใจจัดทำหนังสือขึ้นมาเพื่อท่านเป็นการเฉพาะ ชื่อว่า “ผู้ยังอยู่..แม่จากไป” เพื่อร่วมรำลึก และร่วมทำความจริงให้ปรากฏขึ้น ในสังคมซึ่งนับวันจะยิ่งโหดร้ายและรุนแรงนี้

สมาชิก “เสขิยธรรม” ทุกท่านจะได้รับหนังสือเล่มนี้เป็นอภินันทนาการ และเพื่อรำลึกถึงการทำงานใน “เสขิยธรรม” ของ พระสุพจน์ สุวโจ และคณะทำงานกลุ่มนี้เป็นครั้งสุดท้าย

เพราะเราจะไม่ทำ “ฉบับพิเศษ” ให้ใครอีก และเราจะไม่ทำ “เสขิยธรรม” อีกต่อไป..

เมื่อมือไม่มีแผล
บุคคลย่อมจับต้องยาพิษได้
ยาพิษนั้นไม่สามารถทำอันตรายได้
บาปก็ไม่มีแก่ผู้ไม่ทำบาป

พุทธพจน์

ISSN 0125880X

ราคา ๗๕ บาท